DE CEALALTĂ PARTE A BARICADEI

Demnitari comunişti în Revoluţia din Decembrie 1989

VIOREL DOMENICO

DE CEALALTĂ PARTE A BARICADEI

Demnitari comunişti în Revoluţia din Decembrie 1989

Editura IRRD
Bucureşti, 2012

Redactor de carte: Viorela Dobre
Copertă si tehnoredactare: Alexandru Diaconu
Lector: Ștefan Diaconu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
DOMENICO, VIOREL
De cealaltă parte a Baricadei : demnitari comunişti în Revoluţia din Decembrie 1989 / Viorel Domenico. - Bucureşti : Editura Institutului Revoluţiei Române din Decembrie 1989, 2012
ISBN 978-973-85888-0-6

94(498)"1989.12"

ISBN 978-973-85888-0-6

Argument

Pentru ca balanţa istoriei să fie echilibrată, pe talerele acesteia se cuvin aşezate greutăţi pe măsură.

În cazul Revoluţiei române, aşa s-a întâmplat cu dihotomia revoluţie/lovitură de stat, argumentele pro şi contra sunt sensibil egale.

Dezechilibru major apare în cazul forţelor aflate în conflict.

De o parte a Baricadei, sunt revoluţionarii şi populaţia revoltată, iar pe versantul opus abia de se zăresc, deocamdată, ceva forţe de opoziţie, incoerent conturate. Cu alte cuvinte, de-o parte învingătorii – frumoşi, curaţi, curajoşi până la sacrificiu – de cealaltă o ceată în ceaţă, o haită de nevolnici.

Este un fel de realism socialist resuscitat: glorioasa armată română în luptă cu răul absolut reprezentat de oameni fără însuşiri, de urangutani, de schelete şi fantome.

Ca şi în anii '50, ne întrebăm firesc: dacă revoluţionarii din Decembrie 1989 au obţinut o victorie istorică (este, într-adevăr, o victorie istorică!), cu cine s-au luptat ei eroic? Cu morile de vânt? De la cine au smuls ei victoria? De la nişte secături neputincioase? Pentru că o victorie este cu atât mai valoroasă, cu cât adversarul este mai puternic!

Fără cealaltă parte, Baricada n-ar fi existat. Fără încrâncenările de atunci se pierde nimbul şi se macină temelia victoriei. Fără a fi pusă în evidenţă partea adversă – puterea, inteligenţa, viclenia, dramele şi destinele consumate de cealaltă parte a Baricadei – Revoluţia n-ar fi decât un marş triumfal prin istorie!

Sigur, structurile regimului Ceauşescu erau cariate, în rândul nomenclaturii fuseseră promovaţi oameni de un profesionalism îndoielnic, iar activismul lor se diminuase până la apatie, dar în situaţie de criză majoră, Ceauşescu avea încă puterea de a mobiliza forţe şi resurse pentru apărarea „epocii de aur”.

Ca atare, în Decembrie 1989, lupta a fost acerbă. La început forţele regimului au fost covârşitoare în raport cu dorinţa de schimbare a maselor revoltate, pe parcurs cele două entităţi aflate în conflict s-au echilibrat pentru ca, în final, odată cu ieşirea masivă a muncitorilor în stradă, adversarul să cedeze fără condiţii.

Or, dacă se tot continuă cu Făt Frumos din Lacrimă, fără să apelăm şi la Balaurul cu Şapte Capete, riscăm să creăm o imagine falsă, de mucava sau de ghips a Revoluţiei Române.

Sigur, pentru istoria recentă este de preferat să se prezinte partea solară a Revoluţiei, dar pentru istoria de departe este oare profitabilă această abordare trunchiată, schematică şi stânjenitoare a realităţii?

Dacă în Decembrie 1989, ne-am luptat cu un Ceauşescu tembel, cu un Dăscălescu şi Bobu depăşiţi de situaţie, cu neisprăviţi ca Dincă şi Postelnicu, cu o Armată şi o Securitate neinstruite şi prost conduse, cu o nomenclatură incapabilă şi laşă – câtă valoare mai are ridicarea pe piedestal a revoluţionarilor?

Asta să fi fost realitatea de atunci, de acolo?

GUVERNAREA VERDEŢ

- 22 decembrie 1989 în C.C.,
între orele 12.08 – 23.00 -

DOCUMENT AL REVOLUŢIEI – MARCA DĂSCĂLESCU

Primul act de cedare a regimului comunist în confruntarea cu forţele revoluţionare din Decembrie 1989 a fost ordinul dat de Nicolae Ceauşescu, în seara de 20 decembrie, de eliberare a protestatarilor reţinuţi şi arestaţi în Penitenciarul din str. Popa Şapcă din Timişoara. Ordinul a fost reiterat în 22 decembrie, imediat după fuga lui Ceauşescu din C.C., şi privea eliberarea tuturor celor reţinuţi cu prilejul evenimentelor din întreaga ţară.

Despre momentul în care revoluţionarii bucureşteni au obţinut acordul prim-ministrului Constantin Dăscălescu de elaborare a acestui document a povestit captivant col. (r) Iordan Rădulescu*.

Iordan Rădulescu: *Eram într-o încăpere foarte mare din C.C., la etajul 1. Erau câteva sute de oameni. Eram îmbrăcat în haine de colonel, cu haină de piele pe deasupra, cu însemne de culoare verde, cum au grănicerii.*

Acolo era şi Dăscălescu, responsabil de cei arestaţi şi duşi la Jilava şi la alte închisori şi puşcării. Am început să căutăm o coală de hârtie şi nu am găsit. Eram în Cabinetul 2. Vă dau cuvântul meu că nu am găsit o coală de hârtie. Tot căutând, dau peste o cutie de 20-25 cm., din carton. În cutie era un dosar roz.

Şi mă apuc eu şi am făcut următorul decret, fără să consult pe nimeni. Scriu: ***Puneţi în libertate toţi deţinuţii politici reţinuţi în perioada 16, 17, 18, 19, 20, 21 decembrie 1989. Deţinuţii de drept comun rămân în stare de arest. Semnează: primul ministru al R.S.R., Constantin Dăscălescu.***

Când m-am dus cu hârtia la Dăscălescu, hârtia era de fapt o copertă a dosarului roz, foarte tacticos îşi pune ochela-

* Ofiţer de grăniceri, expulzat din armată în regimul Ceauşescu. În 22 decembrie 1989, pătrunde în sediul C.C. cu primii revoluţionari şi vorbeşte mulţimilor din Balconul clădirii.

rii şi îmi spune: „Tovarăşe ofiţer, eu nu am voie să semnez decrete”. M-a cutremurat puţin. Mi s-a părut că nu-şi dă seama în ce situaţie e. „Dar cine are dreptul să semneze?” „Tovarăşul!” Mă duc acum şi fac altă hârtie”, îi spun.

„Eu nu pot să semnez decrete”!. „Dar ce aveţi voie să semnaţi?” „Numai hotărâri ale Consiliului de Miniştri”. „Bun. Atunci, schimb titlul”. Scriu hârtia cu Hotărârea Consiliului de Miniştri. Mă duc din nou la el. „Da, dar dumneavoastră, acum trebuie să convocaţi Consiliul de Miniştri, că dumneavoastră conduceţi”. „Domnule Dăscălescu, eu sunt de mulţi ani în armată şi ştiu foarte bine că miniştrii au voie să semneze ordine. Mai fac o hârtie cu un Ordin special şi o veţi semna pe aceea”. M-am dus, am scris Ordin special. Se uită el şi spune: „Tovarăşe ofiţer, ordinele le semnează miniştrii, nu primul ministru, aşa cum aţi spus dumneavoastră; eu nu pot să semnez”. Vasile Nicolcioiu, care se afla lângă el, care era consilierul lui Nicolae Ceauşescu şi şef al Protocolului de Stat – el s-a recomandat – îmi spune: „Daţi să semnez eu, că semnătura mea o cunosc toţi miniştrii, inclusiv Miliţia şi Securitatea şi este executorie până vine tovarăşul să o semneze”. După ce a semnat Vasile Nicolcioiu, Dăscălescu spune: „Daţi să semnez şi eu”. Şi a semnat.

Cu acest document m-am dus la Inspectoratul General al Miliţiei...” („Oamenii Revoluţiei”, Ed. I.R.R.D., 2011, p. 255-256).

Despre acelaşi moment, colonelul(r) Iordan Rădulescu depune mărturie şi la Procuratura Generală în data de 7 mai 1990.

La un moment dat, „*a apărut ideea să se facă un decret pentru eliberarea tuturor deţinuţilor politici. Personal, am redactat* ***împreună cu completări colective*** *acest prin decret, pe care l-am intitulat* ***Decret special.*** *În esenţă, acesta cuprindea: eliberarea imediată a* ***deţinuţilor politici*** *şi a tuturor persoanelor reţinute din motive politice în perioada 16-21.XII.1989, exceptându-se deţinuţii sau reţinuţii din motive de drept comun.*

Apărând în mijlocul nostru domnul Constantin Dăscălescu ***(fiind cel mai mare în funcţie),*** *i-am cerut să-l semneze. Iniţial a refuzat spunând că* ***nu ştie dacă mai este dânsul şeful guvernului.*** *I-am spus atunci că lista deţinuţilor politici şi reţinuţii din perioada 16-21.XII.1989 s-a făcut sub conducerea dânsului, aşa că este rugat să semneze acest decret. L-a sem-*

nat, iar domnul Nicolcioiu s-a oferit şi dânsul să-l semneze din partea Cancelariei C.C.

ORDIN SPECIAL

Luați imediat măsuri și eliberați toți reținuții făcuți cu ocazia diferitelor demonstrații avute în capitală și țară începând cu zilele de 15-16-17-18 și 19.12.1989

Deținuții de drept comun vor rămâne pe loc sub stare de arest.

Șeful Guvernului R.S.R.

22.12.1989
București

Am semnat în stare de libertate și nesilit de nimeni

Dăscălescu

Privind cu atenţie documentul (vezi manuscrisul!), constatăm că **Ordinul Special** se referă la reţinuţii din perioada „**15-16-17-18 şi 19.12.1989**” şi nu la cei din perioada 16-21 decembrie, cum face vorbire colonelul Rădulescu. Mai mult decât atât, în Arhiva M.I. se păstrează forma originală a documentului cu referire „la reţinuţii din Capitală şi din ţară... începând cu zilele de 15, 16, 17, 18 şi 19 decembrie 1989”. („Anul nou se naşte în sânge. Raport al M.I. privind evenimentele din Decembrie 1989”, Ed. Pan, 1998, p.48), iar Nota telefonică primită la Inspectoratul Judeţean al M.I. Deva confirmă aceeaşi formulare.

Să fie o greşeală de redactare a textului? Ar fi fost posibilă în acea viermuială şi în acel vacarm, în acea stare de balamuc care tronau în C.C. imediat după asaltarea clădirii de către revoluţionari. Şi totuşi, în baza acestui Ordin Special, cu o redactare eronată, au fost eliberaţi toţi cei arestaţi în Capitală şi în ţară în perioada 16-22 decembrie 1989.

Cum a fost posibil?

În mărturia sa, colonelul Iordan Rădulescu ne prezintă un Dăscălescu precaut, reticent, timorat poate, care caută să tragă de timp, să amâne sau chiar să refuze riscul angajării într-un moment în care şeful statului abia părăsise sediul puterii centrale.

Să nu uităm, însă, că în 20 decembrie, Constantin Dăscălescu, însoţit de Emil Bobu, fusese trimis la Timişoara pen-

tru a dialoga cu protestatarii în încercarea de aplanare a conflictului. Cu acest prilej, la presiunea maselor revoltate, Dăscălescu obţine de la Ceauşescu aprobarea de eliberare a timişorenilor arestaţi în perioada 16-19 decembrie 1989. Aşa se face că, în baza acestui ordin, în seara de 20 decembrie, timişorenii încarceraţi au fost eliberaţi.

Inteligent şi viclean, abil, politician versat, conştient de situaţia încă neclară a momentului, Dăscălescu a reuşit să-şi impună punctul de vedere în relaţia cu revoluţionarii. Cât timp s-au purtat negocierile privind forma documentului (decret, hotărâre, ordin), Dăscălescu a impus/dictat şi un alt conţinut, sinonim cu cel aprobat de Nicolae Ceauşescu pentru Timişoara. În acest fel, el nu şi-a asumat niciun risc, avea aprobarea Tovarăşului.

Cazul este însă şi mai complicat, ţinând seama de situaţia existentă în acel moment în C.C. O.K.-ul pentru semnarea acestui document, în forma cerută de revoluţionari şi modificată din proprie iniţiativă de Constantin Dăscălescu, îl dăduse… Ilie Verdeţ. Acelaşi ordin îl primise de la Verdeţ şi generalul Iulian Vlad, şeful Securităţii, care l-a transmis telefonic, în teritoriu. Aşa se explică de ce Nota Telefonică, scrisă, avea conținutul Ordinului special semnat de Dăscălescu, dar a fost executat ordinul verbal al generalului Iulian Vlad, cu extindere pentru zilele de 21 şi 22 decembrie 1989.

ECUAŢIA VERDEŢ

În seara de 21, când manifestaţiile erau la apogeu, atât în centrul Capitalei, cât şi în Timişoara, Arad, Cluj, Reşiţa, în multe alte localităţi, iar soluţia militară devenise inoperabilă pentru salvarea regimului, Nicolae Ceauşescu apelează la varianta politică de rezolvare a crizei. În locul generalului Milea, compromis în faţa populaţiei prin conducerea brutală a acţiunilor de stopare a revoltei bucureştenilor, îl cheamă de la Timişoara pe generalul Stănculescu, iar prim-ministrul C. Dăscălescu urma să fie schimbat – în locul acestuia fiind desemnat să îndeplinească prerogative guvernamentale – până la calmarea situaţiei şi numirea unui alt prim-ministru, Ilie Verdeţ. Aşa cum mărturiseşte Constantin Manea în faţa Comisiei parlamentare pentru cercetarea evenimentelor din Decembrie 1989, când Ceauşescu a dat ordin să fie adus generalul Stănculescu de la Timişoara, „a fost căutat şi Ilie Verdeţ, să vină de urgenţă la Cabinetul 1".

„Într-un târziu mi-a zis să-i chem pe cei trei (Verdeţ, Burcă, Vâlcu) – să fi fost după ora 20.00. Întâi i-a întâmpinat ea. La intrarea lor în anticamera lui Nicolae Ceauşescu, ea era de faţă, el era în birou cu uşa închisă. Deci, ea i-a întâmpinat pe cei trei şi le-a spus: vedeţi cum se dezvoltă lucrurile; pentru ce am muncit şi luptat noi?

Apoi a ieşit şi el. Ea a intrat în birou cu Vâlcu şi Burcă, iar Nicolae Ceauşescu a rămas în anticameră cu Verdeţ.

Am fost de faţă când Verdeţ i-a propus lui Nicolae Ceauşescu, având în vedere situaţia, să se caute o înţelegere cu cei care sunt deja instalaţi şi au făcut o baricadă, în faţă la Intercontinental, iar în faţa lor s-au mobilizat deja trupe, şi nu e bine, că se încordează situaţia. poate că formează manifestanţii din piaţă o delegaţie care să fie primită de cine crede el, poate chiar de el. În orice caz să se găsească o cale de mediere, să nu se apeleze la forţă, că nu e bine. La care ***Nicolae Ceauşescu a fost foarte receptiv, atent, dar nu au mai conti-***

nuat discuţia acolo, ci au intrat în birou. *După cca. 10 minute au ieşit toţi trei (din cabinetul Elenei Ceauşescu se putea intra direct la Nicolae Ceauşescu, n.n.). După aceea au mai intrat Vlad, Postelnicu... (*Arhiva Senat, Comisia parlamentară pentru cercetarea evenimentelor din Decembrie 1989, Stenograma nr. 23, p. 26-27).

În contextul întâlnirii de la ora 20.00, să amintim că aceasta era, în fapt, a doua întrevedere tete-à-tete Ceauşescu-Ilie Verdeţ din acea zi. Secretarul personal al şefului statului, Mihail Hârjeu, declară că, după spargerea mitingului de la ora 12.00, *„când se mai liniştiseră lucrurile, când lucrurile începuseră să intre în albia lor, cred că după ora 16.00... Ilie Verdeţ a venit singur la Cabinet, a intrat şi a stat de vorbă cu Ceauşescu, circa 10 minute.*”(Arhiva Senat, Comisia..., Stenograma nr.40, p.26) A doua zi, în 22 decembrie, după „moartea” generalului Milea şi venirea în C.C. a generalului Stănculescu, Nicolae Ceauşescu a avut o altă întâlnire cu Ilie Verdeţ. *M-am dus la el şi l-am găsit într-o stare deplorabilă. I-am spus: „Situaţia este deosebită, trebuie luate neapărat măsuri politice, de urgenţă, acum trebuie început cu altceva. Să nu se tragă în oameni”. La care a spus: „Nu s-a tras şi nu se va trage în oameni. Te asigur”.* Sigur, **n-a *fost aceasta singura frază.* „*Îţi*** *cunosc părerea, cred că ai dreptate”, a încheiat Ceauşescu.* (Ilie Verdeţ, „In memoriam...”, interviu luat de Adrian Păunescu şi publicat în Ed. „Totuşi iubirea”, f.a., p. 85-86).

În faţa Comisiei parlamentare pentru cercetarea evenimentelor din Decembrie 1989, Ilie Verdeţ declară: *În jurul orei 10.00, m-am dus la Ceauşescu... Am discutat la el în birou. Am găsit un Ceauşescu pe care nu-l mai cunoşteam, complet lipsit de concentrare, era pierdut... I-am spus că vreau să nu se tragă, iar el: că cine mi-a spus mie că se trage? I-am spus că nu trebuie să mi se spună, că văd cum sunt dispozitivele în piaţă şi concentrarea care s-a făcut şi sunt sigur că suntem la un pas de o confruntare sângeroasă şi aceasta nu trebuie să aibă loc sub nici o formă şi că acum avem nevoie de o soluţie politică. A insistat să-i spun ce soluţie, iar eu i-am răspuns: măcar ce a făcut Cuza!*

Ne-am despărţit şi mi-a dat asigurări că nu se va trage şi că nu s-a tras”. (Stenograma nr.47, p.16).

Cu puţin timp înainte, generalul Ilie Ceauşescu avusese

o întrevedere cu şeful Statului, pe aceeaşi temă, fiind prezent la discuţie şi Constantin Dăscălescu: *„I-am zis: Trebuie făcut ceva – trebuie destituit guvernul! Am zis: Demis! Destituit! Trebuie schimbat guvernul...*

Apoi m-am întâlnit cu Andruţa pe hol, şi i-am zis: Eu mă duc la ea şi-i spun să demită guvernul. Stai, mă, vezi de treabă, zice, că nu e vorba de asta. Oamenii vor să-l dea jos pe el”. (Arhiva Senat, Comisia parlamentară pentru cercetarea evenimentelor din Decembrie 1989, Stenograma nr.47, p.42).

Cert este că Ilie Verdeţ, ca şi Dăscălescu de altfel, au rămas în preajma lui Ceauşescu, la Cabinetul 1, până în ultimul moment.

Emil Bobu: *„Erau acolo, pe hol, Verdeţ şi adjuncţii lui, Mihai Burcă şi Vasile Vâlcu”.* (Arhiva Senat, Comisia parlamentară pentru cercetarea evenimentelor din Decembrie 1989, Stenograma nr.52, p. 61). Martor credibil este şi Tudor Postelnicu, ministrul de interne: *„La plecare, Ceauşescu şi soţia s-au urcat în liftul mare, din dreapta. În liftul din stânga s-au urcat: Verdeţ şi Dăscălescu, Vlad, Vâlcu, Burcă, eu şi Dincă... La etajul 5 a rămas Verdeţ (acolo îşi avea biroul), Vâlcu, Burcă şi Vlad. Eu şi Dincă am mers la 6 (de unde se mergea spre platforma unde aştepta elicopterul). Dăscălescu a urcat la etajul 6, dar a coborât pe scări la etajul 5”.* (Arhiva Senat, Stenograma nr.8, p. 75-76). Într-un interviu acordat ziaristului Mircea Bunea, în anul 1990, acelaşi Postelnicu declara că *„am urcat în acelaşi lift cu generalul Vlad, până la etajul 5, unde au coborât Dăscălescu, Ilie Verdeţ, Vasile Vâlcu, generalul Burcă. Au intrat toţi în biroul lui Verdeţ. Eu am încercat să mă duc spre Vlad, dar am fost, cum s-ar spune, bruscat, oprit imediat. Cred că erau vorbiţi...”* (Mircea Bunea, „Agonia generalilor”, Ed. Artprint, Bucureşti, 2000, p.227).

La întâlnirea de la M.Ap.N. (ora 12.00 – 12.45) cu ataşatul militar sovietic şi cu reprezentantul militar la Bucureşti al Tratatului de la Varşovia, generalul Ilie Ceauşescu a fost chemat la telefon de trei ori – declară vice-amiralul Dinu Ştefan, fostul şef al Direcţiei de Informaţii a Armatei – iar după ultima chemare a încheiat întrevederea spunând: *„În curând vom avea o nouă conducere; se vor face nişte schimbări mai mari în conducere”.* (Arhiva Senat, Comisia parlamentară pentru cercetarea evenimentelor din Decembrie 1989, Stenograma audierii dlui Dinu Ştefan din 13.01.1994, p. 39).

Un alt martor al întrevederii, colonelul Mircea Dumitru, şeful Biroului special din M. St. M., declara: „*Convorbirea s-a desfăşurat în sala de protocol a ministerului, nu departe de cabinetul ministrului. A durat 45 de minute, timp în care de 2-3 ori generalul Ilie Ceauşescu a fost chemat de aghiotant, deci scos din sala de protocol. Care nu avea acolo telefon şi chemat la telefonul din cabinet, telefonul de legătură în C.C.... După ultima convorbire telefonică, a revenit în sala de protocol şi a spus ceva de esenţă, anume că „astăzi se va anunţa un nou guvern”.* (Arhiva Senat, Comisia parlamentară pentru cercetarea evenimentelor din Decembrie 1989, Stenograma audierii dlui Mircea Dumitru, din 13 decembrie 1994, p. 21).

Revenind în C.C., putem concluziona că atât Ceauşescu, cât şi Dăscălescu şi Verdeţ au plecat de la Cabinetul 1 în acelaşi timp, cu cele două lifturi disponibile, dar cu destinaţii diferite.

Furia mulţimii era imensă, mătura totul în cale; invadarea clădirii C.C. era iminentă, tot aşa cum fusese invadat şi sediul Comitetului judeţean de partid Timiş, în 17 decembrie. Pentru a nu se repeta isprava de la Timişoara, când Radu Bălan a părăsit clădirea fără să lase un înlocuitor care să negocieze cu revoluţionarii, Nicolae Ceauşescu – aflat în prag de plecare – a luat o măsură în consecinţă. L-a numit pe Ilie Verdeţ ca **guvernator** – împuternicit al şefului statului să asigure continuitatea conducerii şi să răspundă în faţa populaţiei revoltate.

Pe o asemenea ipoteză îşi întemeiau acţiunea şi revoluţionarii. Sergiu Nicolaescu spunea pe postul naţional de televiziune, la ora 13.20, că „*suntem cu toţii de acord ca reprezentanţii noştri să trateze cu reprezentanţii partidului şi să ajungem la o soluţie... Vrem să tratăm în mod loial, în mod cinstit.... Vrem să tratăm cu cei care conduc încă ţara*”. (Mihai Tatulici, „Revoluţia Română în direct”, p. 26).

Ceauşescu intuise corect.

Radicalismul mulţimii se va mai estompa în momentul în care va întâlni un alt interlocutor şi nu pe Dăscălescu – a cărui demisie fusese cerută şi la Timişoara şi în Capitală.

Deşi trecut pe „linie moartă”, Ilie Verdeţ rămăsese una dintre cele mai puternice rezerve de cadre ale conducerii superioare de partid şi de stat, de folosit inclusiv în situaţii de criză majoră. Fusese prim-ministru (1979-1982) – destituit, deci

putea să pară în conflict cu Ceauşescu, chiar şi disident! - ; avea experienţa potolirii spiritelor în cazul revoltei minerilor din Valea Jiului, când cu preţul reţinerii în subteran a avut diplomaţia să trateze cu greviştii şi să-i pregătească lui Ceauşescu o vizită de succes la faţa locului. Fusese retras din primplanul vieţii de partid (nu era membru în C.P.Ex., nici în C.C.), dar îndeplinea funcţia de preşedinte al Comisiei Centrale de Revizie, organism care avea dreptul să controleze şi să cerceteze activitatea membrilor C.C. şi ai nomenclaturii de vârf.

Cvasi-inexistent în opinia publică, el rămăsese în relaţii strânse cu Ceauşescu, fiind unul dintre apropiaţii familiei prezidenţiale prezenţi în weekend-urile de la Snagov (alături de greii partidului: Constantin Dăscălescu, Emil Bobu, Ştefan Andrei, Gh. Oprea (Suzana Andreiaş, „La curtea lui Ceauşescu", Ed. Amaltea, 2004, p. 120, 162, 232).

Cu alte cuvinte, Verdeţ era reprezentantul unui organism cu puteri depline, ales de Congres şi avea autoritate în faţa membrilor C.P.Ex. şi a miniştrilor. Pentru a-i spori această autoritate, Ceauşescu a apelat şi la cei doi vicepreşedinţi ai Comisiei Centrale de Revizie – Mihai Burcă şi Vasile Vâlcu, împuternicind astfel nu doar o persoană, ci instituţia, la toate negocierile ulterioare cu revoluţionarii, Verdeţ fiind secondat de cei doi vicepreşedinţi.

Deci, în 22 decembrie 1989, Verdeţ şi Comisia Centrală de Revizie a C.C. al P.C.R. aveau de îndeplinit, în numele lui Ceauşescu, prerogative guvernamentale.

Ţinând seama de viclenia şi inteligenţa politică ale lui Ceauşescu, nominalizarea lui Verdeţ la continuitatea conducerii, în această situaţie limită, era motivată impecabil din punctul de vedere al puterii, al păstrării şi perpetuării regimului, al securităţii personale, dar şi în faţa opiniei publice din ţară şi străinătate.

Mişcarea pe care o făcuse astfel Ceauşescu era singura cât de cât credibilă, aflată la dispoziţia sa: Verdeţ părea disident (fusese demis din funcţia de prim-ministru), deci se aflase în conflict cu acesta şi nu făcea parte din nomenclatura de vârf (nu era membru C.P.Ex.).

PREŞEDINTELE COMISIEI CENTRALE DE REVIZIE A C.C. al P.C.R. DEMITE PRIMUL MINISTRU?

Ilie Verdeţ: *„În jurul orei 12.00, când a plecat elicopterul cu Ceauşescu, eram în biroul meu de la etajul 5, cu Vâlcu şi Burcă. A venit mai întâi generalul Vlad, apoi, la scurt timp, Dăscălescu. Asta a fost în câteva minute.*

Vlad era foarte supărat, îngrijorat, încordat. Mi-a spus: Ar trebui să luăm măsuri să nu se întâmple nenorociri... Apoi a dat telefoane: să se retragă toţi şi să nu se tragă. Dădea telefon pe reţeaua lor, în termenii lor, în legătură cu toată reţeaua pe care o aveau organizată şi atunci l-am oprit şi am stabilit de comun acord şi, de acord cu mine, ***a comunicat în teritoriu eliberarea tuturor deţinuţilor politici.***

Dăscălescu începuse să plângă, era deprimat: că trebuie făcut ceva, că ţara se duce de râpă, dar nu mai avem cui să-i reproşez: – „Ce, până acum n-aţi văzut asta?" – pentru că acum el ***era un om care nu mai reprezenta nimic****".* (Arhiva Senat, Comisia parlamentară pentru cercetarea evenimentelor din Decembrie 1989. Stenograma nr. 47, p.18-19).

„După decolarea elicopterului, la mine în birou, a venit Vlad şi a dat telefon la punctul lui de comandă: să nu se tragă şi să se retragă în cazărmi! Atunci, eu ***i-am zis să spună punctul de unde vorbeşte, ca să fie clar de unde se adresează, pentru că, mai târziu, o să mai comunicăm şi altceva. Şi el a precizat: „Vorbesc de aici, din birou, de la tovarăşul Verdeţ".***

În timpul ăsta a ajuns şi Dăscălescu acolo. Lui i-am spus: „Du-te la Secretariat şi ***bate-ţi imediat la maşină demisia în câteva cuvinte pentru că tu nu mai ai cu ce să contribui****. Îţi dai seama". Iar lui Vlad i-am spus: „Comunică!", în sensul ca să se comunice şi în judeţe la toate obiectivele. În afară de asta, să fie eliberaţi toţi deţinuţii politici, repet, deţinuţii politici, nu cei de drept comun. Şi, mai ales, cu prioritate cei care au fost arestaţi cu prilejul acestei demonstraţii, din ultimul timp.*

Cred că elicopterul nu ajunsese la Snagov, era încă în aer când s-a făcut lucrul acesta". (In memoriam..., p.88.89).

Deci, imediat după plecarea elicopterului, Ilie Verdeţ dă ordine generalului Vlad şi îl obligă pe primul ministru să-şi scrie demisia. Dar toţi trei nu s-au întâlnit întâmplător în biroul de la etajul 5; cu numai câteva minute înainte plecaseră împreună de lângă Ceauşescu, cu acelaşi lift, având ca destinaţie biroul lui Verdeţ. Mai mult, în comparaţie cu cei care au urcat cu acelaşi lift la etajul 6 – , şi care erau îmbrăcaţi în paltoane, gata să plece împreună cu Ceauşescu, dar cu un alt elicopter –, cei trei (Verdeţ, Dăscălescu, Vlad) erau în costume, pregătiţi să rămână în C.C. pentru a asigura continuitatea conducerii.

... În ce calitate, cu ce autoritate, din ce poziţie cere preşedintele Comisiei Centrale de Revizie a C.C. demisia primului ministru? Când Ceauşescu era încă la putere!

Deci, în acel moment Ilie Verdeţ era mai puternic decât Constantin Dăscălescu! Cine îi dăduse lui Verdeţ această putere? Revoluţionarii în nici un caz. Cu aceştia va intra în contact ceva mai târziu.

Evident, era împuternicitul lui Ceauşescu... Şi tot atât de evident este că această împuternicire era cunoscută atât de Dăscălescu, cât şi de Iulian Vlad.

PRIMUL ALES AL REVOLUŢIONARILOR

De ce a fost ales Ilie Verdeţ de revoluţionarii pătrunşi în C.C. să le fie, pe moment, lider? Mărturiile câtorva participanţi:

Nelu Fieraru: *„Intrarea noastră în C.C. a fost năvalnică, un val care te ducea, căruia nu i te puteai opune. Era o chestie impulsivă, doream cu ardoare să ajungem acolo, să ocupăm clădirea.*

Odată ajunşi, însă, ne-am blocat. Ne-am trezit singuri, fără obiect, deprimaţi chiar. Eram o masă de singurătăţi. Nu ne cunoşteam între noi, nu ne ştiam de nicăieri, ne era frică unuia de celălalt, eram străini. Şi un vacarm imens, haos total. Am intrat, ei şi? Ne-am trezit ca trăsniți, suspendaţi, într-o stare de incertitudine, de pericol, fără noimă. Ce facem acum? De ce am intrat? Nu puteam exista în acel haos. Şi fiecare căuta să se apropie de un altul, să comunice, să se sprijine. Într-o masă eterogenă şi agitată la culme, explozivă, au început să se formeze grupuri şi grupuleţe. La început câte 2-3, apoi mai mulţi. Căutam disperaţi să vedem pe cineva cunoscut, să ne lipim de cineva care poate să facă ordine în acel haos. Unul mai guraliv, mai agitat – şi acela era bun.

La fel erau şi cei rămaşi afară, în Piaţă. Strigau disperaţi „Ole, ole, Ceauşescu nu mai e". Dar până când? Aici, în interior trebuia găsit cineva care să iasă în balcon şi să dea un sens mişcării, s-o direcţioneze. Trebuia făcut ceva. Aşa a apărut Verdeţ: din nevoia de ordine în acel haos imens". *(*Interviu, 14 aprilie 2006*)*

Ing. **Mircea Duzineanu**:*„Numărul nostru a contat deoarece am umplut cu corpurile noastre reşedinţa puterii centrale şi am golit de nomenclatură şi securitate, cu trupurile noastre, sediul puterii. Am înlocuit vechea putere. Nu încăpeau două săbii în aceeaşi teacă. Şi am impus autoritatea noastră faţă de guvernanţii care se mai aflau în sediu, faţă de forţele armate ale dictatorului şi faţă de alte forţe colaterale care ni s-au supus.*

Aşadar, am umplut spaţiul C.C.-ului, iar ceilalţi n-au mai încăput, s-au vărsat în afară, i-am făcut să cedeze puterea, să fugă”. (Dosar S.S.P.R.).

Această umplere s-a făcut în debandadă, haotic, dar când ne-am trezit, am simţit nevoia coagulării, nevoia grupului, nevoia de apărare prin acţiune. Şi a început polarizarea. În faza următoare, erau grupuri – grupuri, organizate spontan, întâmplător: pe holuri, pe scări, pe birouri, pe săli, pe etaje. La Cabinetul 1 şi 2 se încuiau înăuntru şi interziceau orice acces. Se baricadau. Unii în jurul lui Dan Iosif. Alţii în jurul lui Verdeţ şi Dăscălescu. Nu, atunci nu gândeam ideologic. Scăpasem de Ceauşescu! Ceauşescu fugise. Bucuria era prea mare ca să ne mai gândim şi la nomenclatură. În urma fugii lui Ceauşescu, rămăsese frica de Ceauşescu, pericolul Ceauşescu. Forţele lui mari şi multe, infiltrate pretutindeni, peste tot şi în toate. Şi noi am fi acceptat pe oricine, numai să ne scape definitiv de Ceauşescu. Era nevoie de coeziune împotriva lui Ceauşescu. Fără Ceauşescu şi atât. Asta era în capul nostru atunci, la o jumătate de oră după decolarea elicopterului.(Mircea Duzineanu, interviu, 26 iunie 2007).

Dan Creţu: *Când am intrat în C.C. se zicea că Ceauşescu a fugit cu elicopterul. Era un zvon doar. Pentru că dacă-l întrebai pe cel ce spunea asta, dacă l-a văzut el în elicopter, dădea din umeri. Noi intrasem să-l prindem pe Ceauşescu, iar zvonurile astea cum că plecase ne năuceau. Nu le credeam, nu eram siguri că plecase. Şi în momentele alea, necunoscându-ne între noi, simţeam nevoia grupării cu cineva, în jurul cuiva! În momentul ăla l-am fi acceptat şi pe Dracu! Şi pe Bobu l-am fi urmat numai să ne scape de Ceauşescu. Dar de cine să te agăţi? Că toţi fugiseră sau erau printre noi, dar nu-i cunoşteam. Nu era nimeni de găsit. Aşa a apărut Verdeţ. S-a găsit acolo Verdeţ şi ne-am legat de el. Că ne era frică. Atunci am simţit frica, frica de securişti, de gărzile lui Ceauşescu, de holurile şi labirinturile alea, că deschideai uşa la un birou şi nu ştiai ce-i înăuntru, ce te aşteaptă. Poate săreai în aer când apăsai clanţa uşii sau poate că dincolo de uşă era ascuns Ceauşescu şi gorilele lui. Ne era frică, evident. Că intrasem nechemaţi, intrasem în C.C. luaţi de val şi duşi de vânt. Că şi acasă la tine, îmi ziceam atunci, dacă intră cineva peste tine, nu te aperi, nu-i dai în cap? Aşa că Verdeţ ne-a luat într-un fel*

frica asta din sân. Era de-al lor, dar înţelegător cu noi, un om cumsecade ni se părea. Cu el eram oricum mai protejaţi şi mai liberi (Interviu, 14 iunie 1993).

Dumitru Dincă: *Cu toate că eram sută la sută convinşi că înăuntru erau oameni cu arme, care puteau să ne măcelărească, am pătruns în sediul C.C. chiar în momentul în care Ceauşescu fugea. Bănuiesc că intrarea, asaltul clădirii s-au produs în acest moment din cauza curajului şi a forţei pe care ni l-au dat plecarea lui Ceauşescu, dar şi prin abdicarea celor care păzeau intrarea în C.C. Am senzaţia că o parte dintre ei, dacă nu chiar toţi, au fugit din pază şi asta a făcut posibilă intrarea noastră în clădire. Eu unul nu am găsit acolo forţe care să opună rezistenţă.*

Vis-à-vis de această intrare, cine încearcă să construiască poveşti nemuritoare greşeşte total. În primul rând pentru că toţi cei care am intrat acolo, pe lângă curajul pe care îl aveam, aveam şi o anumită teamă, aveam şi multă frică, pentru că nu ştiam ce vom găsi. Noi intrasem într-o zonă total necunoscută, până atunci interzisă muritorilor de rând, despre care ştiam că este arhipăzită, o zonă care nu ne aparţinea.

Revoluţionarii pătrunseseră la toate etajele. Toţi erau foarte tineri. Eu nu am văzut oameni bătrâni care să intre atunci în C.C. Nu erau oameni experimentaţi să organizeze o eventuală luptă cu forţele care existau în clădire. Norocul nostru a fost că cei care aveau misiunea să apere C.C.-ul, pe Ceauşescu, renunţaseră, abdicaseră, plecaseră. Unii se ascunseseră prin subsoluri, alţii fugiseră la etajele superioare, alţii încercau şi reuşeau să iasă din clădire prin locuri doar de ei ştiute; alţii au rămas printre noi în ideea că nu vor fi recunoscuţi, iar dacă se predau, nu aveam ce să le facem, că ne dăduseră liber la intrare.

Ţinta noastră era, bineînţeles, Cabinetul 1 şi Cabinetul 2.

Ce am putut să văd în momentele alea, pe mine m-a îngrozit. O parte dintre cei pătrunşi în C.C., pe lângă exprimarea libertăţii, aveau şi dorinţa de a lua câte ceva de acolo, de a se căpătui cu ceva, de a câștiga ceva din toată chestia asta. S-au furat multe lucruri: tablouri, statuete, covoare, televizoare, haine... A fost un haos total... Unii căutau bani, valută, alţii pur şi simplu voiau să vadă ce e acolo, să admire, să se minuneze...

Noi, acolo, nu eram o masă omogenă, ci eterogenă, fel de fel de tipi şi tipe şi nu ne cunoşteam unii cu alţii. Erau grupuri, grupuleţe. E adevărat, unii acţionau în haite. Cei ce erau puşi pe ciordit. Nu ne cunoşteam unii cu ceilalţi. Cel mult doi-trei se cunoşteau. Şi, la un moment dat, aproape fără să vrem, aşa, din instinct, am început să ne cunoaştem, să comunicăm între noi, să ne înţelegem. Simţeam nevoia să ne unim, să ne constituim într-o grupare...

Eram undeva, pe la etajul II, dacă nu mă înşel, când s-a pus problema organizării. Nu puteam să existăm, să supravieţuim în haosul acela. Trebuia să ne organizăm, pentru că oamenii de afară, din Piaţă, sute de mii de oameni trebuiau mobilizaţi, dirijaţi într-o direcţie, în direcţia victoriei Revoluţiei române.

În aceste împrejurări a apărut Ilie Verdeţ. Şi Dăscălescu. Pe Dăscălescu mulţi îl pupau, îl îmbrăţişau, zicând: „Faceţi ceva că altfel picăm în anarhie!” După câte îmi amintesc, primele cuvinte ale lui Ilie Verdeţ au fost: „Este necesar să ne organizăm, pentru că ţara trebuie condusă şi încercăm să creăm o structură care să-i cuprindă şi pe revoluţionari”.

*Verdeţ a fost sincer, pentru că el a încercat, probabil din disperare, să constituie o structură cu cei din interiorul C.C., cu cei care efectiv au participat şi l-au obligat pe Ceauşescu să fugă cu elicopterul. Oricum, încercarea lui Verdeţ a fost cea mai semnificativă şi plină de speranţe pentru noi. Atunci, în momentele acelea... (*Interviu, 04.iulie 2007, reprodus în „Oamenii Revoluţiei”, Ed. IRRD, 2011, p. 141-144*).*

Alexa Visarion*: „În interiorul Comitetului Central era o atmosferă specială, amestec de exaltare, patimă şi agitaţie; era o nebunie. Erau foarte mulţi tineri, multă lume intrată în C.C. odată cu puhoiul. După vreo oră de alergături pe culoare, prin birouri, după defularea de moment, toţi cei adunaţi au simţit nevoia să facă ceva, să se organizeze. Atunci au apărut mici lideri, oameni care aveau iniţiative, păreri care se impuneau prin statură, prin voce, prin aplomb... Apăreau şi dispăreau. La un moment dat a venit un grup de foşti demnitari, printre care Ilie Verdeţ, Vasile Vâlcu, generalul Burcă, ministrul Avram, procurorul general al R.S.R....*

Oamenii doreau în acele clipe îndepărtarea cuplului

*Ceauşescu şi înlocuirea lui... La ora 13.00, în ziua de 22 decembrie, era o victorie a momentului. Grabă, agitaţie şi soluţia înlocuirii cu ceva, cu altcineva... Se căutau nume sonore, foşti demnitari, oponenţi bănuiţi sau pe faţă ai lui Ceauşescu. Propunerile se făceau la întâmplare, care cum îşi mai aducea aminte de cineva. Atunci le-am spus: „Staţi o clipă, că nu rezolvăm nimic astfel. Să propunem un nucleu de organizare provizoriu". Au fost de acord.... (*Alex Stoenescu, „Interviuri despre Revoluţie", Ed. RAO, 2005, p.90*).*

Virgil Mihailovici*: „Era 13 şi jumătate. Nu ştiam unde am nimerit pentru că nu cunoşteam topografia locului, dar cred că nu eram departe de ceea ce fusese bucătăria. Erau mulţi în încăpere şi fiecare se ferea unul de altul pentru a cerceta birourile, rafturile, pentru a mai strecura ceva în buzunare, pentru a sparge nişte nevinovate televizoare, pentru a distruge. La ieşirea din încăpere, pe hol parcă trecuse ciclonul. Mormane de geamuri, uşi sparte, cărţi şi scaune alcătuiau un coşmar.* ***Nimeni se părea că nu ştie ce căuta şi mai ales de ce venise.*** *Pe unul din coridoare m-am întâlnit cu unii care aveau în mână nişte cuţite lungi. Am întrebat: cum s-ar putea ajunge în camera unde se spusese la radio şi televizor că generalul Milea se sinucisese. Nu ştiau, dar am plecat împreună în aceeaşi direcţie.*

Coridoarele erau încă pustii şi ***spaima mi se cuibărise în suflet. Oricând o uşă se putea deschide şi aş fi fost secerat de o rafală. Oricând cei ce erau lângă mine îmi puteau înfige un cuţit în spate.*** *Cine ţinea cont de încă o crimă? Am încercat câteva uşi. Erau închise. Era o linişte ce mă îngrozea. La un moment dat, nu ştiu de unde, a apărut Verdeţ. Cineva a avut atunci ideea formării unui guvern. S-a oferit să-l facă Verdeţ. Cum atunci domnea peste tot un spirit de turmă era suficient să spui ceva cu voce tare ca lumea să creadă sau să facă ce-i spuneai. Atunci, în starea aia, nu mai gândeai cu capul tău, gândeai ca turma". („*Tineretul liber", 21 decembrie 1992*).*

*„În clădirea C.C.-ului se formează grupuri de tineri revoluţionari, care nu-şi găseau un conducător. O echipă destul de închegată se fixează în jurul lui Ilie Verdeţ care face totul pentru a câştiga şi câştigă bunăvoinţa revoluţionarilor... („*Raportul Comisiei parlamentare pentru cercetarea evenimentelor din Decembrie 1989", ziarul „Libertatea", 21 februarie 1994*).*

Andrei Pleşu*: Faptul că era confuzie rezultă şi din incertitudinea interioară a tuturor oamenilor în momentul ăla.*

*Actorul Mircea Diaconu, fiind în C.C. în momentul apariţiei lui Dăscălescu şi Ilie Verdeţ, a spus: „Domnilor, treaba noastră s-a încheiat aici, acum hai să-i lăsăm pe profesionişti să facă lucrurile", iar când spunea asta se gândea la Dăscălescu şi Ilie Verdeţ... Asta înseamnă că inclusiv în capetele noastre era ceaţă; mai mare dovadă de confuzie decât asta nu se poate găsi". (*Andrei Pleşu şi Petre Roman în dialog cu Elena Ştefoi, Ed. Polirom, 2002, p. 95*).*

N. Dide*: Când am intrat în C.C., ne-am dat seama că este ocupată doar o instituţie a puterii. Ca să avem succes, trebuiau ocupate mult mai multe, dacă s-ar fi putut – toate. Şi atunci s-a pus problema să ocupăm şi Guvernul şi ministerele, cu oamenii din Piaţă. Ca atare, am început să vorbim, să ne organizăm în acest sens: Tu, Cutare, iei 3-400 de oameni din Piaţă, te duci şi ocupi sediul Ministerului de Interne. Tu, la Ministerul Apărării. Tu, la Agricultură. Deci era o repartizare a liderilor grupurilor care trebuiau să conducă manifestanţii la ministerele respective.*

Ei bine, această listă, făcută în sensul celor spuse, a fost interpretată ca fiind lista primului guvern, guvernul Dide. Deci, liderii numiţi de mine şi de Dan Iosif, dar şi de alţii, că eram mai mulţi şi ne consultam, pentru a conduce manifestanţii la ministere, am fost luaţi ca fiind miniştrii guvernului format de noi. Nici gând de aşa ceva. Nouă ne era teamă de nomenclatura puternică şi numeroasă, care dispăruse din C.C., dar care se putea organiza în alt loc, în altă parte. Iar noi, în C.C.,simţeam nevoia să avem de partea noastră pe un puternic al zilei: să ni se ataşeze, să aibă influenţă asupra celorlalte ministere şi instituţii ale statului. Că eu sau Dan Iosif, dacă am fi sunat la Ministerul de Externe, de pildă, cine ne-ar fi ascultat?

Aşa că apariţia lui Ilie Verdeţ a fost providenţială. Când l-am văzut, am zis că-i Salvatorul. Aveam nevoie de un asemenea om pentru a se pune ordine în haosul instalat în C.C. şi pentru a ne asigura că, de fapt, sub presiunea maselor n-a fugit doar Ceauşescu, n-a căzut doar C.C.-ul, ci întreaga putere ceauşistă". (Interviu, 17 iulie 2008).

„După asaltul asupra clădirii, după harababura şi

*haosul din primele momente, a început organizarea propriu-zisă a activităţii din C.C. Şi s-a întâmplat să fie atunci, acolo, pe moment, doi piloni, două puncte de atracţie. Eu, că eram mai înfierbântat, şi Ilie Verdeţ, că avea prestanţă şi calm şi un fel de a vorbi mai înţelept. De aici au plecat, după aceea, confuziile. Aşa-numitele guverne Dide şi Verdeţ nu erau altceva decât o modalitate de a organiza cât de cât activitatea din interiorul C.C. şi de a pune sub control celelalte ministere, care nu erau încă în mâna Revoluţiei". (*Nicolae Dide, în cartea lui Stelian Ţurlea, „Revoluţia în oglindă", Ed. PRO, 1999, p.177).

Ilie Verdeţ*: După vreo câteva minute, demonstranţii au ajuns la etajul 5, am ieşit în faţa lor. M-a recunoscut unul din ei. „E tov. Verdeţ. Îl cunoaştem prea bine." Era un maistru de la 23 August, altul era de la IMGB. „Bine, fraţilor, haideţi încoace". Şi i-am invitat în birou. Ce vreţi? Să-l prindem pe tiran! Nu mai alergaţi, a plecat cu elicopterul. Dar trebuie să ne ajutaţi, noi vă cunoaştem, vă ştim. Aşa a început contactul meu cu cei ce au intrat în sediul C.C. O scurtă şedinţă, în birou la mine, urmată de o alta într-o sală şi apoi în sala în care s-a înregistrat şi pe video, apoi discursul meu în piaţă, în faţa maselor la tribună". („*In memoriam", p. 89*)*.

„În acest timp, biroul meu a fost invadat de mai mulţi inşi. Printre ei erau şi oameni pe care îi cunoşteam. Au fost şi artişti, oameni de cultură, şi îmi cereau ca eu să dau o mână de ajutor pentru a rezolva problema. Ce problemă? Realitatea este că era o confuzie generală şi nimeni nu ştia ce vrea. S-a umplut de oameni şi culoarul de la etajul 5, unde eram, şi m-au rugat să mergem undeva, unde este un spaţiu, să putem sta de vorbă. Am zis să mergem la etajul 2, în sala de marmură, unde s-au adunat mulţi oameni. Am coborât la sala unde se ţineau plenarele. Aici a început o discuţie cu dorinţe, pretenţii. Nu era nimeni cu un punct de vedere, fiecare avea punctul lui de vedere. Eu nu m-am dus imediat să vorbesc din Balcon pentru că aşteptam să văd cine sunt reprezentanţii, ca să discut şi să văd dacă pot să ajut cu ceva. (Arhiva Senat, Comisia parlamentară pentru cercetarea evenimentelor din Decembrie 1989, Stenograma 47, p. 19).

AVEM UN PREŞEDINTE, UN C.C., UN CONSILIU DE STAT...

La intrarea în C.C., revoluţionarii au fost şocaţi de cantitatea imensă de arme abandonate de gărzile care s-au retras, în disperare. Sub scări, pe după dulapuri, pe sub mese şi sub fotolii – arme aruncate, nu ascunse, ci la vedere, parcă provocator. Tentaţia a fost, deci, firească, ţinând seama de faptul că asaltatorii nu ştiau ce vor întâlni în cale; tineri, mulţi, foarte mulţi adolescenţi, copii chiar, trăiau o aventură colosală, ca-n filmele cu partizani. Aşa se face că marea majoritate a celor pătrunşi posedau arme de diferite feluri şi calibre, pistoale mitralieră, AKM-uri, pistolete, chiar şi grenade.

Nu este exclus ca abandonarea armelor şi lăsarea lor la discreţia tinerilor să fi fost o acţiune premeditată a Direcţiei a V-a, pregătitoare pentru o acţiune ulterioară, în forţă, împotriva celor pătrunşi în C.C. şi înarmaţi ilegal – faptă penală de mare gravitate în orice ţară din lume.

Ilie Verdeţ: *Am ieşit din birou şi, pe scările din apropiere, urcau un număr de oameni, 14-15, înarmaţi cu pistoale, unii aveau uniforme de gărzi. M-au strigat pe mine, şi unii făceau apel să nu se tragă că sunt eu şi sunt cunoscut. Mi-au cerut să-i ajut să-l prindă pe Ceauşescu, iar eu le-am spus că Ceauşescu a fugit cu elicopterul care s-a auzit. Le-am arătat pe unde să ajungă la etajul 6, dar elicopterul plecase.* (Arhiva Senat, Comisia parlamentară pentru cercetarea evenimentelor din Decembrie 1989, Stenograma 47, p.18).

În aceste condiţii, Statul Major al Gărzilor Patriotice, care-şi avea sediul în clădirea C.C., la etajul 6, ia primele măsuri de stopare a înstrăinării armelor. Colonelul Corneliu Pârcălăbescu, şeful instituţiei, coboară la etajul 5, la Ilie Verdeţ, şi-i solicită aprobarea pentru acţiune. (Tribunalul Militar Teritorial Bucureşti, Dosar 33/1990, vol.2, p.78 verso). Acesta aprobă misiunea, iar maiorul Eugen Burghelea coboară la etajul 1 şi, pe scările ce duc spre etajul 2, se adresează unui grup anarhic înarmat:

„Armata şi-a retras toate forţele în unităţile militare. Vă rog foarte mult să se păstreze ordinea.”

Este aclamat: Da, da,da...

În primul rând trebuie să avem un comitet de organizare, s-avem un conducător.

Se scandează: „Ole, ole, Ceauşescu nu mai e!”

Să adunăm armele şi să le predăm armatei!

Mulțimea: Da, da, da!”

(Această intervenţie şi cele ce vor urma sunt stenografiate de pe casetele video puse la dispoziţia autorului de operatorul Gh. Tararache, care a filmat acele momente în C.C. şi de pe casetele aflate în Arhiva Senatului, la dispoziţia Comisiei parlamentare pentru cercetarea evenimentelor din Decembrie 1989).

După această primă încercare de restabilire a ordinii în C.C., are loc prima întâlnire a lui Ilie Verdeţ cu reprezentanţii revoluţionarilor. Au fost de faţă Dăscălescu, Burcă şi Vâlcu. Era ora 13.

Ilie Verdeţ: *Aţi spus că vreţi să vă ajut eu... Dăscălescu este primul ministru. Burcă Ion este general în rezervă, ştiţi, generalul din Spania... Noi trei am hotărât... Ce vreau să vă spun.... Trăim în ultimele zile situaţii dramatice... Noi, cei care suntem de faţă credem că măsurile care s-au luat sunt întrutotul neavenite. Nu pot să spun mai mult. Nu putem însă să lăsăm lucrurile aşa. Noi avem în ţara asta un Comitet Central, avem în ţara asta o Mare Adunare Naţională şi vă asigur că se vor lua măsuri împotriva celor care au făcut ce au făcut. Însă pentru asta trebuie organizare şi ordine... Acum starea emoţională a oamenilor a degenerat: s-a pus mâna pe arme. Trebuie să strângem armele, să organizăm Gărzile Patriotice să adune armele. Comandamentele din unităţile economice în care lucraţi, din instituţii, trebuie să se adune armele şi duse într-un loc, pentru că arma este periculoasă... Pe cine împuşcăm noi? Populaţia, pe noi, pe cine? Să ştiţi că ăsta* ***este un adevăr pe care l-a spus preşedintele ţării, la ora actuală****... Cum s-ar spune.*

(Deci, Verdeţ aruncă nada, dar – diplomat, viclean – întinde şi o umbră de îndoială, o cale de întors... cum s-ar spune.)

Să strângem armele, deci. Însă trebuie să facem asta într-o ordine perfectă, fără arme. Avem un Comitet Central,

un Consiliu de Stat, avem o Mare Adunare Naţională, avem un Front al Democraţiei – cu principii şi, desigur, trebuie să completăm aceste organisme cu oameni noi...

Sofronie: *Sunt de părere că şi poporul trebuie să-şi spună cuvântul.*

Dăscălescu: *Da, sigur.*

Necunoscut: *Şi primul ministru Dăscălescu a suferit, care a fost bolnav şi care a făcut comoţie cerebrală.*

Dăscălescu: *Nu, lăsaţi, nu are rost.*

Necunoscut: *Nu e vorba de linguşeli, s-a terminat cu epoca de linguşeli.*

Necunoscut: *Trebuie să plecăm de la zero.*

Necunoscut: *Trebuie să se impună, să se ţină masele sub control, urgent!*

Ilie Verdeţ: *Dacă nu temperăm pasiunile şi nu trecem să judecăm cu capul situaţia generală, atunci vom aduce ţării o daună nemaipomenită.*

Sunt informat că la Cabinetul principal au început unii să facă vraişte. Fraţilor, nu e bine. Eu vă spun că nu e bine din punct de vedere al conducerii ţării: ***acolo există multe documente după care trebuie să ne orientăm.*** *Apoi, acolo este istoria noastră, proastă sau bună, dar care trebuie păstrată... Or, vandalismul ăsta, căci ăsta este vandalism, nu trebuie promovat. Iar cu emoţiile, stăpâniţi-vă. Nu e normal.*

Eu vă spun drept, eu aici am trăit şi am muncit şi cu ce m-am ales? N-am nimic. Uite, eu, cu dânsul şi cu dânsul (Dăscălescu şi Burcă), n-avem nimic... Ce vă rog acuma? Noi suntem într-o cumpănă, iar problema nu se poate hotărî sub presiunea oamenilor din stradă într-o zi. Asta este părerea mea. Aşa au făcut unii şi au rezultat porcării, s-au trezit cu multe victime. Eu zic să nu ajungem acolo. Şi atunci, toate forumurile astea ale noastre (Comitet Central, Marea Adunare Naţională etc., n.n.) *să fie completate cu oameni noi în următoarele două-trei zile, în aşa fel încât în afară de ăştia (care sunt deja aleşi) să participe şi oameni care au suferit. Pot să participe fără nici o problemă şi acolo şi la Frontul Democraţiei, şi la toate celelalte, dar în mod organizat, şi să hotărâm acum cum să facem...*”

În secvenţele filmate aflate în Arhiva Senatului, în apropierea lui Ilie Verdeţ apar col. Pârcălăbescu, şeful de stat

major al Gărzilor Patriotice, dar şi procurorul general Gheorghe Popovici – ambii prezenţi în C.C. încă din 17 decembrie, la dispoziţia şefului statului: primul pentru a executa ordinele comandantului suprem, cel de-al doilea pentru a aviza legalitatea deciziilor şi ordinelor date la cel mai înalt nivel. După părăsirea C.C.-ului de către Ceauşescu, din dispoziţia lui Ilie Verdeţ, Gheorghe Popovici şi-a adus în sprijin o echipă de procurori militari compusă din Dan Ioan, Mircea Levanovici şi Dan Voinea. În acest sens, Corneliu Pârcălăbescu declară că atunci, acolo, în timp ce Verdeţ vorbea cu revoluţionarii, s-a aflat, prin Iulian Vlad, despre conflictul dintre Armată şi forţele M.I. de la Sibiu.

General (r) Corneliu Pârcălăbescu: *„Era şi Iulian Vlad. Toată lumea spunea... La Sibiu se trage... să vină un ofiţer. M-au găsit acolo, m-au luat şi am mers într-un birou, unde mi-au făcut legătura să vorbesc cu locotenent-colonelul Dragomir, care era comandantul garnizoanei Sibiu. L-am întrebat: „Ai oamenii în stradă?” „Da, elevii”, Bagă-i în cazarmă, în şcoală şi vei primi ordin în acest sens şi de la generalul Hortopan – şcoala era subordonată lui Hortopan – să înceteze toată activitatea asta şi să-ţi vezi de problemele tale din şcoală!”*

În acel moment, când eu vorbeam cu Dragomir, a venit procurorul Dan Voinea, mi-a luat telefonul din mână şi a vorbit cu Dragomir: „Vezi că e caz penal, dacă nu execuţi ce ţi-a spus tovarăşul Pârcălăbescu”. (Oamenii Revoluţiei”, Ed. I.R.R.D., 2011, p. 201). Secvenţa este filmată şi există pe suport video în Arhiva Senatului.

JONCŢIUNEA

Printre grupurile constituite pentru a restabili ordinea în C.C. şi pentru a da coerenţă şi consistenţă acţiunii revoluţionare, cel mai bine închegate au fost cele de la etajele 1 şi 2.

Prof. univ. **Teofil Crăciun** a fost iniţiatorul grupului de la etajul 1.: „*Unii dintre primii revoluţionari care au intrat în clădirea C.C. au intuit imediat necesitatea formării unui organism propriu al revoluţiei. Acest organism a devenit Comitet Revoluţionar. După discuţii şi cu aprobarea celor prezenţi, primul Comitet al Revoluţiei Române a luat fiinţă în aşa-numitul Cabinet 1, situat la etajul 1, în jurul orelor 13.00. Comitetul a fost alcătuit din persoane intrate în clădire pe* ***uşa din faţă*** *cu primul grup de revoluţionari. Membrii Comitetului nu se cunoşteau între ei, dar au fost acceptaţi de revoluţionarii prezenţi deoarece au fost exemple în asaltul asupra sediului dictaturii şi unii erau specialişti în sectoare social-economice importante. Acest Comitet, format din 8 membri, reprezenta voinţa expresă a revoluţionarilor prezenţi, în numele cărora a hotărât şi a realizat unele obiective cu efecte majore imediate pentru Revoluţia Română.*

Între timp, după două „remanieri", pentru ameliorarea condiţiilor de lucru şi-a schimbat „sediul", mutându-se din Cabinetul 1, în sala de şedinţe de la etajul 2. Un ofiţer superior şi alţi câţiva militari au fost însărcinaţi cu protecţia". („România liberă", 18 decembrie 1999).

La etajul 2, gruparea revoluţionară alcătuită în jurul profesorului Teofil Crăciun a făcut joncţiune şi a fuzionat cu gruparea formată la acest etaj în jurul regizorului Alexa Visarion. Acesta „*era foarte mobil, foarte activ, alerga de la grup la altul, lua hotărâri, cunoştea multă lume. Se comporta ca un lider recunoscut al revoluţionarilor. Încerca să facă ordine, să asigure coerenţă în ceea ce se întreprindea în acele momente".* (Nicolae Dide, interviu, 17 iulie 2008).

Cert este că imediat după constituirea acestei alianţe între cele două grupuri, în momentul când Alexa Visarion se

pregătea să întocmească lista unui comitet de acţiune, în sala de şedinţe de la etajul 2 au venit Ilie Verdeţ, Constantin Dăscălescu, Vasile Vâlcu, generalul Burcă, fostul ministru Ioan Avram, procurorul general Gh. Popovici, Iulian Vlad, coloneii Corneliu Pârcălăbescu, Florea Lăzărescu, Nae Octavian, din Direcţia a V-a, Radu Abagiu – vicepreşedinte al Consiliului Popular al Capitalei şi fost adjunct la Ministerul Comerţului Interior, Vasile Nicolcioiu, şeful Protocolului de Stat, Dumitru Apostoiu, secretar prezidenţial.

Grupul de foşti demnitari n-a venit de la etajul 5 din proprie iniţiativă, ci chemat de liderii aflaţi la etajul 2.

Daniel Berbecaru, revoluţionar: *„Între timp, l-au adus doi băieţi pe Ilie Verdeţ, acolo, în sala de conferinţe. Acolo s-a făcut acel comitet provizoriu..."* (Alex. Mihai Stoenescu, „Interviuri", Ed. RAO, 2000, p.366).

Col. Florea Lăzărescu, Direcţia a V-a**: „***A ieşit o persoană şi a cerut să fie adus Ilie Verdeţ de la camera 525. Eu nu ştiam că Verdeţ este în clădire. M-am oferit să-l aduc de la camera 525 şi Verdeţ a fost condus jos".*

Despre chemarea lui Verdeţ la etajul 2, profesorul Teofil Crăciun recunoaşte: *„Membrii Comitetului Revoluţionar au considerat că activitatea ar putea fi mai operativă şi mai eficientă dacă s-ar coopta câţiva noi membri. Aşa au fost cooptaţi, în prima „remaniere", doi ofiţeri superiori şi, apoi, după circa o oră, a avut loc a doua „remaniere" prin cooptarea a încă doi sau trei ofiţeri superiori şi a lui Verdeţ. Comitetul Revoluţionar nu s-a considerat a fi „guvern" şi nici nu a purtat această denumire, el s-a constituit prin desemnarea membrilor săi de către revoluţionarii deveniţi stăpâni pe fostul sediu al tiraniei şi a acţionat la cererea acestora ca primul organism politic al Revoluţiei Române.* ***Deci, nu a exista un*** **guvern Verdeţ*****, ci un Comitet Revoluţionar, ales de revoluţionari".*** (Revista „Expres", nr. 51, 24 decembrie 1991).

În drum spre sala de şedinţe, în holul de la etajul 2, Dăscălescu este oprit de col. (r) Iordan Rădulescu să rezolve problema eliberării celor reţinuţi în perioada evenimentelor revoluţionare. În timpul lucrului la „Ordinul special", primul ministru este abordat de diverse persoane: unii îl îmbrăţişează, alţii îl pupă, mulţi îi întorc spatele sau chiar îl înghiontesc.

De pe caseta video pusă la dispoziţie de Gh. Tararache

am putut desprinde câteva frânturi de discuţii: ***Constantin Dăscălescu,*** *panicat... Intrăm în haos, e sfârşitul anului, trebuie buget pe anul viitor, încheiat anul financiar, planul de export...*

Necunoscut: *Sunteţi de acord să conduceţi în continuare?! Acceptaţi să conduceţi Consiliul de Miniştri?*

Dăscălescu: *Da, dar să fiu ajutat de specialişti... Se încheie anul, să facem bilanţul...*

Altă secvenţă:

O voce: ... *de evenimentele de la Timişoara? Cine se face răspunzător de ele?*

Constantin Dăscălescu: *Criminalul! Criminalul care a fugit!*

O voce: *Cine? Cine?*

Constantin Dăscălescu: *Criminalul a fugit!*

Voce: *Adică Ceauşescu...*

Constantin Dăscălescu: *Păi da' cine?! Păi da' cine?! Dimpotrivă, am fost la Timişoara şi le-am dat drumul la deţinuţi.*

Voce: *Aţi fost dumneavoastră la Timişoara?*

Constantin Dăscălescu: *... şi le-am dat drumul la deţinuţi.*

Voce: *Ce măsuri aţi luat dumneavoastră împotriva acestei hotărâri? Aţi avut vreo opinie?*

Constantin Dăscălescu: *M-am dus la Timişoara şi am eliberat deţinuţii.*

Voce: *Nu, faţă de ... aţi avut vreo opinie?*

Constantin Dăscălescu: *Am eliberat deţinuţii şi a vrut să mă destituie. Asta e o vină?*

Necunoscut: *Cine se face răspunzător pentru ceea ce se întâmplă?*

Dăscălescu: *Criminalul care a fugit.*

Necunoscut: *Ce măsuri aţi luat împotriva acestei hotărâri? Aţi avut vreo vină?*

Dăscălescu: *Am fost la Timişoara... Am evitat... Am împiedicat un măcel... Am oprit masacrul... M-am eliberat de orice vină...*

Un alt revoluţionar îi atrage atenţia lui Constantin Dăscălescu că, dacă în două-trei zile nu va fi capabil să facă ordine, atunci este posibilă o lovitură de stat. Alţi revoluţionari îi cer primului ministru să dea dispoziţie ca luptele să înceteze.

Ilie Verdeţ: „*La etajul 2, la iniţiativa mai multora, s-a*

vrut să se facă o listă de oameni care să fie anunţată ca un comitet de organizare, de linişte sau de organizare a evenimentelor din Bucureşti. La insistenţele lor, am vorbit în balcon, unde au instalat microfoane. Ceea ce am vorbit este înregistrat, am făcut apel la ordine, linişte, am atras atenţia că poate să fie şi multe provocări, am spus că armata nu va trage, deja veniseră şi reprezentanţi ai armatei care se angajaseră în faţa tuturor că nu au organizat nimic şi că nu se va trage în populaţie. S-a făcut apel ca toată lumea să se întoarcă la instituţiile lor şi să nu se provoace acte care ar putea duce la distrugeri, pentru că în termen scurt se vor cristaliza lucrurile şi se va instala o nouă ordine şi o autoritate de conducere. Tot ce spun este înregistrat. (Arhiva Senat, Comisia parlamentară pentru cercetarea evenimentelor din Decembrie 1989, Stenograma nr. 47, p. 20).

LISTA

În timp ce Constantin Dăscălescu negocia cu Iordan Rădulescu forma **Ordinului special** de eliberare a deţinuţilor, pe holul de la etajul 2, Alexa Visarion face propuneri pentru lista comitetului şi primeşte încuviinţarea plenară a revoluţionarilor prezenţi:

- *Tovarăşul Verdeţ?*
- *Da!*
- *General Voinea?*
- *Da!*
- *La propunerea tovarăşului Verdeţ, generalul Vlad?*
- *Da!*
- *General Guşă?*
- *Da! Dar Ministerul de Interne să fie comasat cu Armata.*
- *Colonel Pârcălăbescu?*
- *Da!*
- *Să se aşeze la masă cei pe care i-am strigat până acum, lăsând loc liber pentru generalii Voinea şi Chiţac. Restul să iasă afară, hai la uşă.*

Din off, o voce revoltată: Această mişcare a fost pornită şi făcută de tineri!

Alexa Visarion: *Domnule, într-adevăr, dar acum este nevoie de oameni cu experienţă, care ştiu ce să facă în asemenea situaţie.*

- *Dincă Dumitru, muncitor?*
- *Da!*
- *Eu sunt Alexa Visarion, vreţi să particip aici?*
- *Da!*

Mircea Diaconu: *Important este să luăm aici decizii democratice şi să numim oameni care ştiu să conducă. Avem nevoie şi de un jurist. Avem nevoie de toate categoriile sociale.*

Atmosfera este tot mai încinsă; vorbesc toţi şi nu se aude nimic.

Ilie Verdeţ reuşeşte să se facă auzit... „*Fiecare are dreptul să participe şi să-şi păstreze personalitatea. În momentul actual, a ţipa toţi deodată nu rezolvăm nimic. Prima condiţiune care se pune acum este să luăm măsuri pentru a ordona Piaţa. Dar nu vom putea să ordonăm Piaţa, fără să recunoaştem coloana vertebrală a acestui stat: Constituţia şi Armata. Sigur, nu fac parte dintre cei care au ordonat sau au spus să se tragă. Cei care au tras vor răspunde, însă armata trebuie să fie a noastră şi cu noi. Armata trebuie să-şi păstreze structura organizatorică, de sus şi până jos, şi să fie alături de noi, să apere cazărmile, instituţiile legale ale statului şi să fie sprijinită de popor”.*

Consideraţiile lui Verdeţ la adresa Armatei erau provocate de ideile care se vehiculau în acel moment pe postul naţional de Televiziune, imediat după ora 13.00.

Sergiu Nicolaescu: „*Fac apel... în primul rând la Armata Română: nu vă supuneţi ordinelor... Nu mai ascultaţi ordinele pe care le primiţi. Ordinele pe care le primiţi sunt date de nişte oameni care nu sunt conştienţi de momentul pe care-l trăiesc”.*

Căpitan Mihai Lupoi: *Nu mai există conducerea Ministerului Apărării Naţionale.*

Mircea Dinescu face apel la Armată *„să se aleagă comandanţi noi şi de încredere”* (Mihai Tatulici, Revoluţia Română în direct, p. 26, 44-45).

- *Fără foc de arme!* continua **Ilie Verdeţ** în C.C. „*Nimeni nu are voie să năvălească în unităţile militare şi să le cucerească. Să nu ne răfuim cu armata! Dacă vom crea, dragi prieteni, o asemenea tensiune, să nu-mi imputaţi mie pentru că e greu acuma să-mi revin:*

Comunist am fost toată viaţa mea... Dacă vom crea o asemenea chestiune, va fi vărsare de sânge şi un fratricid. N-are rost. Vrem o înnoire, să încercăm s-o facem. Şi să luptăm pentru asta. Şi vă jur că noi, cei bătrâni, vă suntem alături cu ce putem să mai facem noi pentru asta, dar s-o facem în cadrul legii şi al ordinii.

O altă problemă: în afară de demonstraţiile pe care le-am făcut, este bine de-acum să ne organizăm în întreprinderi, în toate întreprinderile din România, pentru că altfel nu va dura mult şi va începe haosul economic şi apoi vom arăta cu

degetul unul spre altul, la nevoile care vor apare. Vă rog, ***ne-am ales aicea un comitet****. Trebuie să pornească transporturile; trebuie să pornească activitatea economică, trebuie să funcţioneze reţeaua comercială, dar toate astea au nevoie de producţie. Şi dacă activitatea productivă încetează, şi se va prelungi, dragi oameni, cetăţeni, să ştiţi că nu există un Mafalda care să rezolve problema.*

Dacă suntem aici şi am vorbit treaba asta înseamnă că ne asumăm o răspundere, iar dacă mergem pe neîncredere reciprocă unul faţă de celălalt o să ajungem să ne suspectăm, să ne scoatem ochii.

Sigur, să respectăm legea. Dar legea înseamnă şi păreri diferite. Legea înseamnă şi respectul părerilor, a convingerilor politice şi filozofice, funcţionarea liberă a tuturor acestora, aşa cum este scris în Constituţia Republicii Socialiste România. Vrem ca din punctul acesta de vedere, între fapte şi vorbe să fie concordanţă pentru că nu legile noastre sunt problema, ci faptul că nu s-au respectat legile.

Acuma, Armata a primit ordin să nu mai tragă, se retrage în zonele ei, îşi apără instituţiile proprii şi cele de stat împotriva... Nu vă faceţi iluzii că nu avem printre noi şi oameni cu gânduri rele. Iar dacă sunt indivizi care acţionează împotriva armatei, să sară muncitorii în apărare, pentru că trebuie păstrată coloana vertebrală a statului: Constituţia şi Armata...

Iată trei probleme de care depinde cum trebuie păşit mai departe.

Trebuie acceptată, vrând-nevrând, şi o perioadă de respiro, în care organismele statului şi instituţiile să-şi reia viaţa normală şi să reînnoim. Dar numai cu cadrele vechi nu vom putea... Avem mulţi oameni care au suferit şi care pot să aducă un ajutor. Şi alţii, şi alţii. Nu mi-e ruşine de trecutul meu.

La un moment dat, în timpul discursului, Ilie Verdeţ se blochează. Derutat, îşi pierde cumpătul. Revoluţionarii vociferează. Înainte de a-şi relua discursul, vorbeşte ca pentru sine: **„Aşa nu e bine... Ei acolo, noi aici. Trebuie făcut ceva... Să ne unim... Să vină aici..."**

În plan îndepărtat se vede un televizor, pe ecranul căruia apăruse Ion Iliescu. Era ora 14.35.

După apariţia lui Ion Iliescu, Alexa Visarion îl trece şi pe acesta pe lista întocmită. „*Când i-am spus numele lui Ion Iliescu, Ilie Verdeţ a reacţionat imediat*: „*Nu-l pune pe Iliescu. Ai să vezi cu cine vine...” Ţin minte foarte bine aceste momente pentru că erau detalii incitante, frapante. Ca regizor, cunosc „greutatea” unei replici. N-am înţeles ce voia să spună Ilie Verdeţ, dar Ion Iliescu era unul dintre numele vehiculate la* ***Europa Liberă*** *şi* ***Vocea Americii***. (Declaraţie Alexa Visarion, în Mihail Alex. Stoenescu, „Istoria loviturilor de stat”, vol. 4(III), ed. RAO, p. 434).

„ORGANISMELE STATULUI ŞI INSTITUŢIILE SĂ-ŞI REIA VIAŢA NORMALĂ“

În cuvântul său, Ilie Verdeţ cerea „să pornească transporturile... să funcţioneze reţeaua comercială, dar toate astea au nevoie de producţie”. Ca atare, oamenii de lângă Verdeţ s-au şi angajat în organizarea treburilor statului, în asigurarea continuităţii vieţii economico-sociale.

Printre revoluţionarii care mişună şi vociferează în holul de la etajul 2, din grupul lui Verdeţ se desprinde o persoană mai în vârstă, corpolentă, care se prezintă: **Abagiu**, fost vicepreşedinte al Consiliului Popular al Capitalei şi fost adjunct la Ministerul Comerţului Interior.

Necunoscut: *A fost revoluţie sau nu? Aţi fost în conducerea statului.*

Abagiu: *Aşa este, eu pentru asta am venit.*

Necunoscut: *Lăsaţi-l să vorbească, linişte! Nu mai vorbeşte nimeni!*

Necunoscut: *Tovarăşul Iliescu...*

Acolo trebuie să se adune oamenii de bază.

Abagiu este astfel întrerupt pentru a se comunica ştirea că, la televizor, ***„tovarăşul Iliescu a cerut să se adune, la C.C., oameni responsabili ca să constituie un organism anunţat”.***

Necunoscut: *Noi îl ascultăm pe domnul Abagiu, fostul ministru al Comerţului şi, după, vicepreşedinte la Capitală.*

Abagiu: *Am încercat şi am depus toate eforturile pentru buna aprovizionare a populaţiei la inundaţii, după cutremur când dictatorul nostru era plecat în străinătate, eu am condus pentru buna aprovizionare a Capitalei. În conducere nu au plăcut intervenţiile mele în legătură cu adevărul şi situaţia reală a aprovizionării. S-a minţit, s-a minţit! Am cerut chiar demisia lui Bobu când a început criza.*

Necunoscut: *Lăsaţi-l, domne, să vorbească!*

Abagiu: *În prezent, am venit să sprijin aprovizionarea poporului, în noaptea asta trebuie foarte bine organizată. Trebuie mobilizate toate întreprinderile cu de-a amănuntul, transportul cu maşini de la armată, să acţionăm, să avem o aprovizionare perfectă. Trebuie să mobilizăm câţiva de la Direcţia Capitalei, care cunosc. Haideţi să dăm telefoane şi să facem mobilizare. Eu în momentul de faţă aş avea posibilitatea dacă sunt sprijinit să mobilizez unităţile din comerţ, mobilizarea tuturor directorilor, aici la sediul central, directori de la întreprinderi din Capitală, de la toate întreprinderile cu amănuntul: Transcomul, IRTA, care sunt specializate în totalitate.*

În continuare, filmul activităţii din C.C. îl are în prim plan pe fostul ministru al construcţiilor de maşini, destituit de Ceauşescu, **Ioan Avram**. Aflat într-un cabinet, înconjurat de revoluţionari.

- N-o să avem pâine, gaze, nimic... „... În primul rând, să punem rânduială în treaba asta cu activitatea economică, să se muncească peste tot că altfel clacăm în trei săptămâni..., în trei zile clacăm...

Se adresează unui colaborator prezent:

- Căline, ia toate ministerele la rând, dă telefon la toate uzinele astea mari, că aici e o clasă muncitoare puternică... Eu vorbesc cu ei...

La telefon, cu I.M.G.B: *Să transmită la televiziune treaba asta, măsura respectivă, te va suna Marian Găman de la tine (*se află în birou, lângă ministru, n.n.*) şi îmi spui cu cine faci treaba asta...*

A doua treabă, te rog foarte mult să facem al doilea colectiv, pe industrie; o să fii sunat aicea şi să iei măsuri urgente pentru mersul normal al producţiei, din plin... Energie – să fluture, în aşa fel încât să se introducă liniştea, ordinea şi treaba...

A treia chestiune şi ultima: să ai pregătite detaşamente de gărzi patriotice, la comandă...

Spune-mi cine se va ocupa de treaba asta cu adeziunea...

Se adresează cuiva: *Îi spui din partea mea că în 10 minute, într-o jumătate de oră, să vorbească, să facă moţiunea asta, odată; al doilea, să înceapă lumea să lucreze şi al treilea să aibă pregătite gărzile muncitoreşti.*

GUVERN VERDEŢ FĂRĂ CONSIMŢĂMÂNTUL LUI VERDEŢ

În timp ce Ilie Verdeţ ţine discursul în faţa revoluţionarilor, iar Radu Abagiu şi Ioan Avram puneau deja ţara la cale, Mircea Diaconu ieşise în balcon şi prezenta o „listă a guvernului”. Este probabil varianta publicată de profesorul Teofil Crăciun:

1. Ilie Verdeţ; 2. col. Corneliu Pârcălăbescu; 3. col.(r) Iordan Rădulescu; 4. col. Moraru; 5. general Voinea Gheorghe; 6. general Mihai Chiţac; 7. Nelu Crăciun; 8. dr. Antonie Mihăileanu; 9. prof. Teofil Crăciun; 10. Mircea Diaconu; 11. Ernest Maftei; 12. Nicolae Costel; 13. Rădulescu Constantin - muncitor; 14. Dincă Dumitru – muncitor; 15. Niţulescu Ioan – muncitor; 16. Nicolae Nicuşor; 17. Neacşa Vasile – student. („România liberă”, 18 dec. 1999).

Confirmă Dumitru Dincă: *„Primul era Verdeţ; era Pârcălăbescu şi al treilea colonelul Iordan Rădulescu. Ne-a trecut seria şi numărul de buletin. După ce se face lista asta, Verdeţ a ieşit pe balcon. A luat microfonul şi s-a adresat mulţimii cu:* ***Tovarăşi, am organizat o formă de conducere a activităţilor ca să stopăm anarhia****... A fost un centru de coagulare a forţelor, de organizare. Toată acţiunea asta a fost spontană, nedirijată, fără nici un plan iniţial”.* („Oamenii Revoluţiei”, Ed. I.R.R.D., 2011, p.259).

În stenograma din Comisia parlamentară, Verdeţ consideră însă că lista fusese făcută de Alexa Visarion . „*Eu nu eram de faţă când s-a făcut lista pe care o citise în Piaţă Mircea Diaconu. Şi nici n-am participat la întocmirea ei. Mi s-a adus şi mie această listă. Şi am întrebat: ce reprezintă această listă? Cineva a spus că reprezintă guvernul, iar eu am spus că nu recunosc un asemenea guvern. Asemenea guvern de „poeţi”, am spus atunci, ne va duce ca să mâncăm poezie. Aşa am spus. Am mai spus şi cine are dreptul să facă un guvern; un guvern nu se face sub presiunea străzii, trebuie timp de judecată pentru a pune oameni competenţi, care să-şi poată asuma*

răspunderea conducerii ţării într-o asemenea situaţie de excepţie. (Stenograma nr.47, p.25).

Stenograma casetei video înregistrată în C.C. de Gheorghe Tararache confirmă cele declarate de Ilie Verdeţ la Comisia parlamentară.

Ilie Verdeţ: ”*Am auzit anumite nume propuse aici ca membri ai guvernului. Eu vă spun un singur lucru, să ştiţi şi poziţia mea, de la început, ca să ştiţi cu cine lucraţi. Vom face un guvern de intelectuali, de scriitori şi poeţi, o s-avem poezie în ţară! Dar nu e nevoie să şi mâncăm? Nouă ne trebuie muncitori, să lucrăm, să producem, ne trebuie oameni din rândurile clasei muncitoare. Şi de aceea vă spun: ne trebuie timp. Un guvern nu se face în două minute...*

Din ceea ce am auzit acuma, în toată ţara sunt mişcări. Timişoara, ştiţi; la Arad nu ştiu dacă este sau nu este. La Reşiţa, este; la Caransebeş, este; la Sibiu, este; la Iaşi, sunt foarte puţine; la Alba-Iulia sunt, în Maramureş... Şi Clujul. Mişcarea este cam în toate colţurile, cu intensitate mai mică, cu intensitate mai mare, dar asta este situaţia.

La un moment dat, a apărut şi Constantin Dăscălescu. I s-a făcut şi lui loc la masa cea lungă. Un revoluţionar s-a adresat foarte agitat: „*Vreau să vă spun ceva foarte important: de la uzinele „Griviţa Roşie”, muncitorii de acolo – 20.000 – care vor să vină încoace sunt ţinuţi sub arme. Un telefon din partea dumneavoastră..”*. Dăscălescu s-a ridicat şi (probabil, dorea să se ducă la un telefon) a promis: *„Îi eliberez şi vor veni organizat”*. Şi, în continuare: „*Deja, în toate judeţele, toţi comandanţii militari, toţi ăştia de la Securitate au primit dispoziţie. Din ordinul meu, s-a comunicat la toţi să oprească orice ostilitate şi să se predea oamenilor muncii. Al doilea punct: acuma, am dat dispoziţie: toţi deţinuţii, toţi cei ce au fost reţinuţi – nu numai azi-noapte şi răz-noapte – să fie imediat eliberaţi. Borfaşii, nu!”*

VREŢI, NU VREŢI, ILIESCU TREBUIE SĂ FIE

În secvenţa următoare a filmului apare Sergiu Nicolaescu.

- Fraţilor, fraţilor, nu e momentul să facem scandal... Cei care au făcut mişcarea asta trebuie să aibă un conducător. Nu vă lăsaţi, m-aţi înţeles? Au venit cei tineri, eu i-am văzut şi pe tancuri şi pe maşini în Piaţă. Numiţi-vă şefii, nu puteţi fi toţi. Avem nevoie de reprezentanţi ai tineretului.

Necunoscut: *Vom supune la vot pe cine sunteţi de acord sau nu. Să propuneţi şi din cei din ţară care sunt plecaţi, din cei care ştiţi că vă apără interesele. Deja îl ştiţi pe Dumitru Mazilu. Vreţi, nu vreţi, Iliescu trebuie să fie, este şi coleg cu tovarăşul Gorbaciov, altfel nu puteţi să rezistaţi.*

Dan Iosif se opune propunerii, îl ia pe necunoscut de gulerul hainei, îl împinge şi-l scoate din cadru.

Centrul de atracţie al cameramanului rămâne însă Ilie Verdeţ.

Verdeţ: *Eu consider că schimbarea s-a produs, nu mai este vorba de schimbare, ideea este să ne reorganizăm. Vedeţi care este problema, noi care suntem aici putem fi unul mai cinstit decât ceilalţi, poate că mai deştept fiecare decât celălalt. Avem o dorinţă, să facem ceva. Vă rog să ne adunăm şi să facem ordinea asta nu numai în ţară, ci şi în Bucureşti. Eu, ca persoană care m-aţi ales aici şi nu pricepeţi că personalitatea mea... eu vă spun, român sunt şi aici vreau să mor!*

Necunoscut: *Suntem alături de dumneavoastră.*

Verdeţ: *Străinătatea va vorbi dacă vom şti să fim oameni şi să impunem să vorbim de bine. Asta trebuie să facem, dar dacă dăm ocazie să apărem pe la toate televizoarele ne va considera altceva decât suntem. (*Se referea probabil la prima apariţie a lui Ion Iliescu la T.V.*)*

Necunoscut: *Nu suntem siguri că suntem pregătiţi din punct de vedere politic după 45 de ani, vă rugăm să luaţi dumneavoastră şi să facem un guvern provizoriu de câteva zile. (*Cei din încăpere încep să fluiere, dezordine totală*).*

Verdeţ: *M-aţi oprit când vroiam să spun că nu fac parte din nici o grupare, am fost comunişti din tată în fiu, fiecare are drept să-şi păstreze... Dar noi am demolat o putere, să ştiţi că nu asta este sarcina, sarcina este să punem în loc ceea ce trebuie. Pentru asta noi suntem insuficienţi, ăştia care suntem aici să clădim, să luăm legături cu cine trebuie şi să facem într-adevăr cu poporul. Consultându-ne să facem ceea ce are nevoie într-adevăr astăzi poporul. Eu v-am spus tot, dar absolut tot.*

Dăscălescu: *Ce vreau să vă spun este că am lucrat un număr de ani cu acest trădător. M-aţi întrebat ce am făcut la Timişoara, am fost la Timişoara şi am oprit măcelul* (este întrerupt, este bruscat de un cetăţean şi sărutat de un altul, vacarm, dezordine, fluierături, toţi ţipă).

Necunoscut: *Domne, nu se hotărăşte nimic în felul ăsta, lăsaţi gălăgia, să se poată discuta, să vedem ce se poate hotărî.*

Necunoscut: *Coloana de blindate de la Piteşti se îndreaptă spre Bucureşti.*

Necunoscut: *Ajutaţi la ordine, linişte, că vorbeşte cineva*!

Necunoscut: *Două puteri, două mari forţe vor să ne ajute în momentele de criză.*

Verdeţ: *Eu vă ajut, dar dacă vreţi, hai să facem ordine. În faza următoare trebuie aduşi oamenii aceia dintre toate personalităţile şi-atunci îmi lăsaţi mie împuternicire sau cui credeţi, să adunăm oamenii aceia să ne consultăm*. (Verdeţ se referea la adunarea convocată de Ion Iliescu la ora 17.00 în C.C.!) *Aţi văzut la televiziune, au apărut oameni care-au suferit. Dacă noi ne apucăm aicea să hotărâm în numele ţării facem cea mai mare copilărie posibilă. Noi trebuie să facem altceva. În noi stă voinţa să facem ordine aici. Asta este deci faza asta, şi faza următoare, care nu poate fi lămurită acum, dacă vreţi să devenim responsabili şi cu tot momentul ăsta care ne încarcă emoţional.*

Necunoscut: *Să fie ordine în ţară şi se poate face nu numai cu cei care sunt în momentul de faţă conducători, ci trebuie să fie unul pe care-l alegeţi dumneavoastră ca reprezentant. Să vorbim la televizor, să vorbim la radio şi la televiziune, să se facă apel la populaţie, să se spună că s-a format un comitet de organizare...*

Verdeţ: *Şi acuma aş propune din partea fiecăruia un reprezentant: tineret, intelectuali, personalităţi şi să vorbească, să spună că ne-am adunat aicea şi am căzut de acord ca pentru popor să facem asta... Armata este cu noi, am făcut ordine, adică ordine... pază pentru tot şi avem rugămintea* ***să vă retrageţi înapoi şi să vă organizaţi în unităţi şi să pornim cu două puncte de vedere: să nu dărâmăm bunurile noastre, că din astea trăim; să nu dărâmăm nici producţia, că tot din asta trăim****.*

DEMISIA GUVERNULUI DĂSCĂLESCU

În balcon, Ilie Verdeţ a ieşit să vorbească manifestanţilor din Piaţă de două ori. Prima dată, în timp ce aveau loc „negocierile” de la etajul 2, pe la ora 14, deci înainte de apariţia lui Ion Iliescu la Televiziune (14.45).

Ilie Verdeţ: *„Când am ieşit prima oară s-a strigat „**Verdeţ – prim-ministru!...** Am ieşit o dată la insistenţa celor care citiseră o listă în Piaţă, cu numele meu în frunte. Deci, am vorbit a doua oară, dar am vorbit exact în aceeaşi termeni ca şi prima dată. Anterior ieşirii în balcon, în interior deci, eu le-am atras atenţia că vor să iau conducerea acelor acţiuni, dar eu am fost comunist, este înregistrat pe bandă acest lucru; sunt şi eu nu renunţ la concepţiile mele, însă nu aşa am văzut comunismul, iar dvs. nu trebuie să acordaţi încredere fără să ştiţi cui. S-a strigat că nu contează, că sunt cunoscut şi că, în primul rând, trebuie să vreau şi eu. Eu însă nu pot să accept această sarcină pe care dvs. mi-o daţi, din motivele arătate mai înainte. Aceste lucruri s-au dat exact, iar altele însă s-au rupt. Deci, nu a fost vorba de nici un fel de guvern. Eu am aflat că au circulat mai multe liste şi fiecare a făcut în câte un colţ câte o listă şi la un etaj s-a mai făcut una, la sala unde a fost dl. Iliescu, Brucan, Bârlădeanu s-a făcut o altă listă. Nu am avut nici un fel de intenţie, nu am contribuit la întocmirea listei. E posibil să fi apărut listele, dar nu cu consimţământul şi cu participarea mea.*

Ce vreau să vă mai spun este că atunci când am apărut prima dată în balcon a fost o aprobare unanimă, nu a fost lume împotrivă. În masa aceasta era lume foarte multă şi eterogenă, având foarte multe motivaţii: o parte erau conştienţi şi aveau un scop – doborârea lui Ceauşescu, a dictaturii, a totalitarismului; alţii au fost atraşi din curiozitate. Sigur că în această masă de oameni au fost şi unii provocatori, care doreau să creeze vărsare de sânge, nu să realizeze un lucru până la capăt.

A doua oară când s-a citit lista, atunci au fost unii ***pentru*** *şi alţii* ***contra****. Tot aşa au fost şi când a apărut dl. Iliescu, au fost şi huiduieli, deci nu numai dezaprobare, dar au fost şi aplauze. Undeva, în partea dreaptă, multe femei strigau că de acum îşi pot face de cap, mai direct chiar, în altă parte se striga altceva".* (Stenograma 47, p.24).

Reproducem de pe caseta video textul discursului de la a doua ieşire în balcon, pentru că de această dată Verdeţ anunţă demisia guvernului, **conform înţelegerilor de la etajul 5**, ceea ce declanşează ieşirea prim-ministrului care proclamă această demisie, dar şi constituirea de către Alexa Visarion, prin consultare cu masele revoltate din Piaţă, a unei alte liste de guvernabili. Această nouă tentativă de formare a unui alt „guvern" era generată de:

1. Dezaprobarea de către manifestanţi a şefiei lui Ilie Verdeţ.
2. Apariţia la Televiziune a lui Mircea Dinescu şi Ion Caramitru, dar mai ales a lui Ion Iliescu.

În balcon. **Necunoscut:** „*Domnilor, daţi-mi voie să anunţ că vrea să vă vorbească tovarăşu Ilie Verdeţ, pentru că se apropie de Bucureşti 2000 de blindate şi trebuie să vedem ce putem face! Pentru că vor să ne masacreze aici în Piaţă!*

Verdeţ: *Mă numesc Verdeţ... să vedem ce putem face.*

Necunoscut: *Lăsaţi-l să vorbească, să ne spună ce avem de făcut, că or să vină să ne masacreze.*

Verdeţ: „*Tot ceea ce s-a obţinut în ultimele zile, ce s-a câştigat, poate fi pierdut dacă nu dăm dovadă de o înaltă organizare şi conştiinţă. La ora actuală, conducerea care a fost nu mai există. Guvernul şi-a dat demisia. Este un lucru de înaltă răspundere. Să consultăm pe cei mai devotaţi oameni; aici s-a anunţat o listă, dar mai sunt şi alţi reprezentanţi care pot să asigure şi să preia din mers rapid conducerea acestei ţări. Dacă nu vom da dovadă de o asemenea disciplină, vom putea să prelungim această stare care se îndreaptă împotriva noastră cu repercusiuni pe care îmi este greu de prevăzut. Dragi tovarăşi, eu doresc să închei prin a spune următorul lucru: nu se poate cere ca acum, pe loc, să se poată rezolva toate durerile şi toate dorinţele noastre, dar va trebui ca-n zilele următoare să se dea dovadă de operativitate şi să se facă în aşa fel încât ca să se asigure bunul mers. Dumneavoastră,*

care sunteţi în această piaţă, puteţi da tonul întregii ţări şi prin ordinea, prin disciplina de care dăm noi dovadă aici, s-o dăm exemplu şi celorlalţi că vom cuceri toate citadelele noastre muncitoreşti şi vom da tonul conducerii cu adevărat, din partea oamenilor muncii. Cu acestea, dragi tovarăşi, vă spunem următorul lucru: armata va apăra unităţile, iar dumneavoastră, vă rugăm foarte mult să-i apăraţi acolo unde aveţi nevoie de ei. Vă mulţumesc!”

Aşadar, în discurs, Ilie Verdeţ anunţase că Guvernul şi-a dat demisia. După Discurs, Alexa Visarion intervine: ***„Permiteţi-mi, permiteţi-mi, ca totul să fie legal trebuie să se anunţe acest lucru”.***

Ilie Verdeţ: „*Eu am cerut lui Dăscălescu să meargă în faţa populaţiei şi să-şi dea demisia. A făcut-o, aşa cum a făcut-o se cunoaşte, şi aceasta a durat o perioadă a neclarităţii, până ce a început să se însereze”.* (Arhiva Senat, Comisia parlamentară pentru cercetarea evenimentelor din Decembrie 1989, stenograma nr. 47, p.20).

Dăscălescu: *Proclam demisia guvernului!*

Alexa Visarion: „*Vrem ca în fruntea acestui Comitet al Democraţiei Naţionale să fie doi preşedinţi: Doina Cornea şi Mircea Dinescu.*

Mulţimea: - *Ura, Ura...!*

Alexa Visarion: „*Pentru că avem nevoie de experienţă propun ca în actualul Comitet al Democraţiei Naţionale să fie o parte din* foştii lideri care au ajutat...”

Mulţimea: - *Nuuuuuuuuuuuuuuuuuu!!!!!!!!*

Alexa Visarion: *Pe cine doriţi atunci? Vreau să vă aud!*

Mulţimea: *Mănescu! (Corneliu)*

Alexa Visarion: *Am înţeles. Va să zică nu-l doriţi pe Ilie Verdeţ?*

Mulţimea: - *Nuuuuuuuuuuuuu!!!!!*

Alexa Visarion: *La Timişoara, masacrul a fost oprit, aşa cum declară timişorenii, de C-tin Dăscălescu.*

Mulţimea: - *Uraaaaaaaaaaaaaaa!!!!!*

Aşadar, Dăscălescu îşi dă demisia, dar este acceptat ca membru al guvernului.

Alexa Visarion: - *Bun! Fostul ministru de externe al ţării noastre...*

Mulţimea: - *Uraaaaa, uraaaa!!!!!! Mănescu, Mănescu!*

Alexa Visarion: - *Popor român, dacă vă aduceţi aminte, acum câţiva ani conducea Ion Iliescu, pe care-l propunem în conducerea Comitetului. Doriţi participarea lui Ion Iliescu?*

Mulţimea: - *Daaaaaaaaaaaa!!!!!*

Alexa Visarion: - *A fostului ministru...?*

Mulţimea: - *Nuuuuuuuuuuuu!!!!*

Alexa Visarion: *Trebuie să punem şi de la armată. S-a oprit masacrul, deci generalul Stănculescu este propus să facă parte din acest Comitet al Salvării Naţionale".*

Mulţimea: - *Nuuuuuuuuuuuuuu!!!!!!!!!!*

Alexa Visarion: - *Propunem, cu toate că au fost conflicte cu această instituţie, ca în acest Comitet să intre generalul Vlad de la Ministerul de Interne,care a sprijinit....*

Mulţimea: - *Nuuuuuuuuuuu!!!!*

Alexa Visarion: - *Vă rugăm....*

Mulţimea: - *Fără comunisme, fără comunisme.*

Ascultând cu atenţie banda video înregistrată atunci, se distinge cu claritate că masele au scandat: nu fără comunişti, ci **fără comunisme**!

Despre acest moment de istorie, Alexa Visarion îşi aminteşte: *Am început să citesc numele noului guvern. Când am pronunţat numele lui Ion Iliescu au început fluierături şi murmure de dezaprobare. Am intervenit şi am spus: „Ion Iliescu este directorul Editurii Tehnice şi a fost persecutat de Ceauşescu". Lumea a aplaudat. Numele a fost acceptat. Am spus apoi că acolo, în grupul celor de la balcon, e şi Ilie Verdeţ. Huiduielile au fost violente şi nu au putut fi oprite. Când am spus că generalul Vlad, şeful Securităţii, care se afla în balcon, doreşte să fie alături de noi şi că instituţia care a făcut atâta rău poporului român se alătură acum cauzei poporului, lumea a protestat vehement câteva momente. Ilie Verdeţ şi ceilalţi foşti demnitari „nu au trecut examenul".*

Ilie Verdeţ, iritat, m-a apostrofat: *„Nu trebuia să ştie lumea ce se întâmplă înăuntru..." Am tăcut o clipă, apoi i-am spus: „Nu puteţi participa. Nu vă vor..." „Ai greşit – a continuat Ilie Verdeţ – că ai vorbit de Iulian Vlad*". (Alex. Mihai Stoenescu, „Istoria loviturilor de stat", Ed. RAO, vol.4, p. 433).

Dumitru Dincă depune mărturie: *Nu ştiu cine, dar i s-a spus direct, în faţă: „Vedeţi domnule Verdeţ, lumea nu vă*

vrea". Atunci s-a retras, dar nu a plecat, a rămas lângă noi, în continuare cu noi" („Oamenii Revoluţiei", p. 259).

Dincolo de cele spuse de Alexa Visarion, trei elemente sunt de comentat:

1. În timp ce Verdeţ negocia cu revoluţionarii, în Piaţa Palatului manifestanţii cereau ca fostul ministru de externe, Corneliu Mănescu, să fie numit secretar general al P.C.R. şi prim-ministru. (Alexandru Duţu, „Revoluţia din Decembrie 1989. Cronologie", Ed. IRRD, 2006, p. 19). Şi, legat de aceasta, să consemnăm faptul că lozinca dominantă scandată în Piaţă, în acele momente, referitoare la Ceauşescu era: „La al cinşpelea Congres/Patru ani de la deces". Deci, masa cea mare a manifestanţilor accepta şi aştepta un al XV-lea Congres al P.C.R., dar fără Ceauşescu; eventual cu Corneliu Mănescu – secretar general!

2. La prima ieşire în Balcon, Ilie Verdeţ a fost aclamat în unanimitate ca prim-ministru, pentru ca la a doua ieşire, după mai puţin de o oră, să fie respins vehement.

3. Mulţimea îl acceptă cu frenezie pe Constantin Dăscălescu prezentându-şi demisia, apoi, după numai câteva minute, când Alexa Visarion îl propune pe acelaşi Dăscălescu pentru o funcţie în Guvern, ca membru al noului Guvern – aceeaşi mulţime îl aprobă în unanimitate.

În raport cu reacţiile mulţimii la propunerile şi zicerile din balcon, realitatea pare aberantă, absurdă, fără noimă. Acceptările şi respingerile clamate de mulţime n-au logică, sunt incoerente, par dintr-un spectacol de divertisment amar, sau izvorâte dintr-un spirit de turmă.

Bucuria retragerii prin fugă a lui Ceauşescu îmbătase mulţimea din Piaţa Palatului şi-i luase minţile. Satisfacţia personală a fiecărui participant era amplificată până la orbire şi desfiinţare în mulţimea care fremăta şi vibra în exces emoţional! Era practic o masă inertă dusă de ape, dusă de vânt, dusă sau redusă de vocea dominantă care se impunea pentru o clipă şi nu de gândul corect sau de proclamarea unui adevăr.

Era ceva ludic în comportamentul mulţimii.

După 50 de ani de abstinenţă, a striga împotriva unui lider comunist, a lui Ceauşescu, a-i blama numele şi făptura erau victorii care te scoteau din ţâţâni.

Că se rosteau nişte nume din Balconul Comitetului

Central? Oricare altul era mai bun decât Ceauşescu! Dar masa fredona şi dansa dincolo şi dincoace de realitate. Astăzi, poate să ni se pară absurd. Dar atunci şi acolo realitatea avea alte coordonate şi alte conotaţii.

Să-l proclami din toţi rărunchii pe Verdeţ ca prim-ministru, să-i urli numele din zeci, sute de mii de piepturi adunate organic într-o singură voinţă – anticeauşistă! – şi după o jumătate de oră să îl respingi categoric, cu aceeaşi furie oarbă – este aberant, de neînţeles.

Să-i ceri primului-ministru să-şi depună mandatul, să-i aclami gestul făcut, iar după zece minute să-l accepţi cu aceeaşi frenezie ca membru într-un potenţial nou guvern – parcă nu are logică.

Dar atunci aşa au funcţionat masele: derutant, în spiritul unei libertăţi fără margini, fără limite raţionale.

Fără Ceauşescu – era o realitate care întrecuse toate aşteptările. **Fără Ceauşescu** masele căzuseră în delir...

După ora 17.00, când s-a strigat în Piaţă „Fără comunişti...”, mulţimea preluase lozinca lansată din Balcon prin sugestie, prin contagiune, pentru că acolo cel puţin 80 la sută dintre participanţi erau membri de partid, dar ei identificau comuniştii cu nomenclatura. Cu alte cuvinte, „Fără comunişti!” echivala cu „Fără nomenclatura lui Ceauşescu”, fără ... comunisme!

Ei, cei din Piaţă, erau membri de partid, nu comunişti!

Chiar Ceauşescu îi obişnuise să se creadă aşa: în toate cuvântările lui, el era Comunistul; ceilalţi, masele, erau... membri de partid.

DUMITRU MAZILU

Apariţia lui Dumitru Mazilu în C.C. a coincis dramatic cu respingerea lui Ilie Verdeţ de către mulţimea adunată în piaţă.

Diplomat de carieră şi prin vocaţie, Mazilu era cunoscut şi recunoscut prin celebrul raport al ONU privind drepturile omului în care incrimina politica lui Ceauşescu în această problemă. De la Balconul C.C.-ului, anunţase că venea direct din „beciurile Securităţii", că fusese eliberat cu o oră în urmă. ***Era, deci, fără să ştie, produsul guvernării Verdeţ***! Avea statura unui disident autentic în toată viermuiala de nomenclaturişti, activişti, securişti şi lumpeni care colcăia în acele momente în C.C. Din Balcon, a trecut în Cabinetul 2, până atunci al Elenei Ceauşescu, fiind urmat de numeroşi revoluţionari. Aici şi-a prezentat Programul în 10 puncte, pregătit dinainte:

Dumitru Mazilu: *...În scopul reinstaurării democraţiei, libertăţii şi demnităţii poporului român. Şi acuma vă dau obiectivele. Urmăriţi-mă cu atenţie, eu am urmărit ce s-a întâmplat în toate ţările, e o sinteză, ascultaţi-mă:*

1. Abandonarea rolului conducător a unui singur partid şi statornicirea unui sistem democratic.

2. Organizarea de alegeri libere în cel mai scurt timp posibil, cel târziu în mai, anul viitor...

Mulţimea: *Nu, în martie.*

Necunoscut: *În aprilie, în ziua de Paşti.*

Dumitru Mazilu: *Atunci, ca să nu supărăm pe nimeni, în cel mai scurt timp posibil.*

3. Separarea puterilor legislativă, executivă şi judecătorească în stat. Ce a vrut Montesquieu şi ce a vrut Kogălniceanu în ţara asta. Alegerea tuturor liderilor politici pentru unul sau cel mult două mandate, respectiv pentru 5 sau cel mult 10 ani. Nimeni nu poate pretinde puterea.

4. Eliminarea metodelor ... de conducere economică centralizată şi promovarea liberei iniţiative şi a competenţei în toate sectoarele economiei.

5. Restructurarea agriculturii, prin trecerea pământului în mâinile celor ce-l muncesc, care sunt adevăraţii săi stăpâni.

6. Reorganizarea învăţământului românesc potrivit cerinţelor contemporane. Reaşezarea structurilor româneşti pe baze democratice şi umaniste, eliminarea dogmelor ideologice, care au provocat atâtea daune poporului român şi promovarea adevăratelor valori ale umanităţii. Mai departe, eliminarea minciunii şi a imposturii şi statuarea unor criterii de competenţă şi justiţie în toate domeniile de activitate.

7. Trecerea radioului şi a televiziunii din mâinile unei familii despotice în mâinile poporului. Respectarea drepturilor şi libertăţilor minorităţilor naţionale care n-au fost respectate şi asigurarea deplinei calităţi a dreptului român. Eu sunt român, dar trebuie să vorbesc cu cinste pentru toţi.

8. Reorientarea întregului comerţ al ţării pornind de la cerinţele satisfacerii cu prioritate a tuturor nevoilor cotidiene ale populaţiei române.

9. Interzicerea transferului resurselor economiei naţionale pentru obţinerea de valută. Adoptarea măsurilor necesare pentru efectuarea unui comerţ exterior cu respectarea integrală a cerinţelor eficienţei economice. Întreaga politică externă a ţării să servească promovării bunei vecinătăţi, prieteniei şi păcii.

10. Promovarea unei politici interne şi externe subordonată integral nevoilor şi intereselor dezvoltării fiinţei umane, respectului deplin a drepturilor omului şi libertăţilor omului. Să refacem Constituţia în spiritul acestor zece puncte.

Mulţimea: *Armata şi Securitatea nu trebuie să aparţină vreunui partid politic.*

Dumitru Mazilu: *Eu sunt de părere că Securitatea ar trebui desfiinţată şi înlocuită cu comitete cetăţeneşti.*

Mulţimea: *Da, da.*

Necunoscut: *Alcătuirea de comisii pentru eliminarea delapidărilor şi jafurilor pe care le-a făcut vechea conducere. Să se pună capăt tuturor construcţiilor faraonice. Acest palat imens care ne-a ucis pe toţi, eu am aflat că 4000 de oameni au murit acolo, iar cei care au fost luaţi să facă Palatul Cotroceni, au fost împuşcaţi după ce l-au făcut. De aceea, eu propun să facem o comisie a forumului cetăţenesc care să anche-*

teze fărădelegile săvârşite sub tiranie. Noi între noi vorbim, suntem cetăţenii României.

Mulţimea: *Domnilor, titulatura de tovarăş trebuie scoasă.*

Dumitru Mazilu: *Domnilor, eu vă propun să proclamăm încă de astă seară că ţara se numeşte România.*

Mulţimea: *Da, şi nu Republica Socialistă.*

Dumitru Mazilu: *România. Să cerem fabricii de confecţii să confecţioneze în cel mult 5 zile noul steag al ţării care să aibă tricolorul românesc clasic fără murdăria din mijloc. Acuma ce vă propun... să includem pe lista aceasta oamenii de suferinţă, eu îi dictez pe câţiva: Doina Cornea, Mircea Dinescu, Laszlo Tökes, Radu Filipescu, Nicolae Stăncescu, Dan Petrescu şi dintre ceilalţi care-au luptat cu ei împreună, îi băgăm imediat în comisiile organizate.*

Bun orator, cu vocea lui puternic sacadată, accentuând cuvintele în funcţie de greutatea lor, nuanţând semantic înţelesul fiecărei vorbe, Dumitru Mazilu a captat majoritar auditoriul. Discursul lui era construit pe puncte şi subpuncte, inginereşte, şi contrasta puternic cu discursul improvizat şi duplicitar al lui Ilie Verdeţ.

Din acest moment, tot mai mulţi revoluţionari au început să treacă de partea lui Mazilu, acesta devenind în foarte scurt timp un pol de atracţie irezistibil, ceea ce a dus la crearea unui pustiu devastator în jurul lui Verdeţ. Izolarea lui Verdeţ s-a produs însă şi datorită apariţiei la T.V. a lui Ion Iliescu, cu un mesaj mult mai tranşant, mai puternic anticeauşist.

În acelaşi timp, oameni din anturajul lui Verdeţ, nomenclaturişti, ofiţeri M.Ap.N. şi de Securitate au început să oscileze în balansoarul oportunismului de moment. Vasile Nicolcioiu şi Dumitru Apostoiu dispăruseră, fiind chemaţi la M.Ap.N. de generalul Stănculescu în vederea întâlnirii cu Ion Iliescu de la ora 16.00. Generalul Vlad era de negăsit, iar colonelul Pârcălăbescu alerga de colo-colo cu misiuni doar de el ştiute. Dispăruse şi Constantin Dăscălescu, fiind reţinut de revoluţionari şi ascuns într-o cameră de la parter, spre Intrarea C, lângă centrala telefonică.

Ing. Mircea Duzineanu: *Momentul forte l-a constituit apariţia lui Mazilu în C.C. S-a transmis de la unul la altul că a venit Mazilu, disidentul, cel care luptase pe faţă şi de unul*

singur împotriva lui Ceauşescu. Imediat, mai multe grupuri, care până atunci bâjbâiau nehotărâte în căutarea unui lider s-au polarizat în jurul lui Mazilu. Acolo era grupul lui Iordan Rădulescu. Se formase deja un spirit de echipă...

Mazilu a introdus cuvântul ***domnule****. Prin asta s-a impus. Până atunci toţi ne tovărăşeam.*

La început, până la Mazilu, în C.C. era tot o amestecătură a revoluţionarilor cu nomenclatura. După discursul lui Mazilu, toţi ştabii din C.C., şi-au dat jos cravata şi au apărut în pulovere...

Lui Mazilu i s-a spus de la început: domnule profesor, suntem sub comanda dumneavoastră, organizaţi-ne...

La ora 14.45 apăruse la T.V. Ion Iliescu şi a convocat pentru ora 17.00, la C.C., toţi oamenii de bine, care pot să contribuie la schimbarea regimului. Veniseră deja în C.C. zeci de „oameni de bine”, foşti activişti, generali şi ofiţeri daţi afară de Ceauşescu, se îngroşaseră rândurile nomenclaturii. Ei bine, atunci, cu Mazilu, a venit ideea ca activiştii, şi toţi cei ce veniseră să-l aştepte pe Ion Iliescu, să urce la etajul 3. De asta s-a ocupat Ilie Verdeţ, care era şi el pe acolo...

Tot cu Mazilu a început să se facă ceva ordine în C.C., să se dea afară, să fie excluse din clădirea C.C. figurile dubioase, hoţi, beţivi, oamenii fără căpătâi, să rămână cei cu treaba Revoluţiei. Mazilu a cerut să se facă o listă cu oameni serioşi, de încredere şi acestora să li se înmâneze legitimaţii cu semnătura domniei sale. O semna Mazilu personal şi asta era garanţia că ai trecut prin filtru. Aşa s-a mai făcut ceva curăţenie. (Interviu, 26 iunie 2007).

SERGIU NICOLAESCU

Sergiu Nicolaescu se afla în Televiziune când a aflat că la Comitetul Central se formează noul guvern provizoriu, avându-l în fruntea listei pe Ilie Verdeţ. Atunci, acesta a replicat: „*Cum, fără noi? Am luptat împreună şi trebuie să rămânem împreună. Voi, care aţi avut curajul să începeţi revoluţia, trebuie să fiţi în guvernul provizoriu. Nu trebuie să vină alţii".* Şi a plecat în trombă spre sediul Comitetului Central. (Teodor Holban, martor al evenimentelor din interiorul T.V., în „Tineretul liber", 7 decembrie 1991).

Sergiu Nicolaescu a ratat, astfel, plecarea la M.Ap.N. cu echipa lui Ion Iliescu. Avea s-o aştepte însă la C.C. Odată ajuns acolo şi recunoscut de marea majoritate a tinerilor revoluţionari, a fost imediat înconjurat cu simpatie, era figura comisarului Moldovan şi a atâtor alte personaje care fascinaseră adolescenţii din epocă. Pentru că tinerii care asaltaseră C.C.-ul erau duşi de val, dar şi mânaţi de un firesc spirit de aventură – pe care-l amplifica prezenţa lui Sergiu Nicolaescu. Iar acesta, inteligent şi versat în acţiuni de propagandă şi manipulare, a intuit potenţialul revoluţionar al tinerilor şi a mizat pe atragerea acestora în vederea izolării lui Verdeţ şi Mazilu. Nu avea program, nu era posesorul sau exponentul unei ideologii coerente; el impunea şi atrăgea tinerii prin simpla prezenţă, prin statura de personaj emblematic.

Sergiu Nicolaescu (revoltat că Ilie Verdeţ fusese creditat ca lider de către revoluţionari): *Vreau să vă spun tovarăşu colonel, revoluţia a fost începută de copii de 11-12 ani, aceia au făcut-o. Eu i-am văzut pe ei, şi ei au făcut-o. Eu am ieşit pe tanc. Ieri dimineaţă, în cursul zilei de ieri, numai ei erau.*

Necunoscut: *Aşa este!*

Sergiu Nicolaescu: *Ei au fost! Şi eu vreau să vă spun următorul lucru. Clar să vă fie, eu politică nu fac, dar vreau să reprezint interesele ţării. Eu nu am nevoie nici de funcţie, nici de nimic, dar cine a luptat aici să fie.*

Necunoscut: *De cinci ore ne duc Dăscălescu şi Verdeţ de nas.*

Sergiu Nicolaescu: *Lasă, îi ştiu pe toţi! Măi băieţi, uite ce vreau de la voi... Mie-mi trebuie reprezentanţi din partea studenţimii şi a tineretului. Îmi trebuie un colectiv de conducere, împreună cu ceilalţi, cu studenţii şi cu...*

Necunoscut: *Unde sunt studenţii?*

Sergiu Nicolaescu: *Fraţilor, ce faceţi voi acuma e următorul lucru... Fraţilor, sunt încă copii ca voi, închişi în pivniţe.*

Necunoscut: *Da, aseară au fost cu noi!*

Sergiu Nicolaescu: *Nu. Azi am văzut cu ochii mei. Am intervenit, la doi am dat drumul.*

Necunoscut: *Staţi, ne trebuie un spaţiu mai larg. Veniţi aici.*

Sergiu Nicolaescu: *Vreau, vrem reprezentanţii tineretului. Ei să fie reprezentanţi printr-un colectiv. Alegeţi aceşti oameni! Din tineretul până-n 35 de ani să se aleagă un grup de conducere, şi voi trebuie să fiţi asistaţi de ei. Voi aţi făcut această revoluţie! Eu v-am văzut, voi aţi făcut-o! Nu alţii, care au apărut astăzi la televiziune să vorbească. Eu am fost din prima zi pe străzi, oamenii m-au văzut şi mă ştiu, începând cu soldaţii care voiau să tragă. Voi aţi făcut-o.*

Încercarea lui Sergiu Nicolaescu de coagulare a unui nou grup de influenţă (poate chiar de putere?!) a eşuat datorită polarizării deja existente în C.C. între gruparea Verdeţ şi cea a lui Mazilu, dar şi din cauza precipitării evenimentelor, a iminentei sosiri de la M.Ap.N. a echipei lui Ion Iliescu. În acest caz, Sergiu Nicolaescu a renunţat la ambiţiile personale, i-a părăsit pe tineri şi s-a angajat în aranjamente de culise (specialitatea regizorului!) care să-l promoveze pe Ion Iliescu ca nou şef al statului, aflat atunci, în C.C., în competiţie cu Ilie Verdeţ şi Dumitru Mazilu. Aşa se face că s-a reîntors la oamenii cu care venise din Televiziune (un grup compact şi disciplinat de cascadori) cu care, se pare, a organizat un grup de presiune capabil să determine – în starea de anarhie existentă atunci în C.C. – modificarea cursului evenimentelor.

Sergiu Nicolaescu: *„Era o debandadă cu care noi, actorii, eram obişnuiţi de la filmări. Aşa ceva se întâmpla la filmări, iar în acele momente ai un fel de inconştienţă... Este*

clar că trebuia să fii sărit de pe şine. Atunci când ai exerciţiul platoului de filmare, este foarte greu să faci diferenţa între realitate şi ficţiune”. („Jurnalul Naţional, 16 ianuarie 2006).

Peste cinci ani, la întrebarea reputatului ziarist şi analist politic Corneliu Vlad „**Care a fost rolul dv. personal în Revoluţie**?”, Sergiu Nicolaescu declara conclusiv, tranşant:

- ***Rolul meu? Încercarea de a crea surpriza!...Tot timpul am folosit masele de oameni ca un regizor.”*** (Oamenii Revoluţiei, Ed. IRRD, 2011, p. 75 şi 84)

GENERALUL ŞTEFAN GUŞĂ

După apariţia la Televiziune, Ion Iliescu şi echipa sa au plecat la M.Ap.N. unde generalul Victor Stănculescu organizase o întâlnire a acestuia cu principalii lideri militari, dar şi cu reprezentanţi ai structurilor de forţă şi chiar ai nomenclaturii de vârf. (Vasile Nicolcioiu şi Dumitru Apostoiu). Aici, după ce Ion Iliescu fusese recunoscut ca viitor şef al statului, s-a hotărât constituirea unui comandament militar unic format din reprezentanţi ai Armatei, M.I., ai Departamentului Securităţii Statului şi Gărzile Patriotice, care să asigure restabilirea ordinii, pentru ca mişcările stradale să nu degenereze. Şeful Comandamentului a fost numit generalul Ştefan Guşă, care era prim-locţiitor al ministrului apărării şi şef al Marelui Stat Major al Armatei.

De remarcat că un asemenea Comandament militar unic, cu aceeaşi misiune, constituise şi Nicolae Ceauşescu, în seara precedentă, fiind pus sub comanda ministrului apărării, general Vasile Milea. Sediul acestuia se instalase în Comitetul Central, în două camere alăturate Cabinetului 1, şi era dotat cu toate mijloacele de transmisiuni necesare legăturilor operative cu marile unităţi şi unităţile M.Ap.N. şi M.I. din toate garnizoanele ţării. Cunoscut sub denumirea de Grupa Operativă din C.C., acest centru suprem de comandă rămăsese funcţional, dar fără personalul necesar retras în momentul fugii lui Ceauşescu.

Când s-a hotărât să se reînfiinţeze acest comandament şi generalul Guşă a fost numit ca şef al acestuia, el a plecat de urgenţă la sediul C.C. Şedinţa de la M.Ap.N. nu se terminase.

Ajuns la C.C., generalul Guşă a fost întâmpinat de colonelul Corneliu Pârcălăbescu în birourile unde funcţionase Grupa Operativă de la C.C. Ofiţer de carieră, profesionist de marcă al Armatei, şeful M.St.M. şi-a început activitatea în C.C. prin solicitarea de informaţii privind situaţia operativă a momentului. În acest scop s-a întâlnit şi a purtat discuţii cu cei

mai competenţi reprezentanţi ai structurilor care acţionau în C.C.: generalul Iulian Vlad – şeful D.S.S., Ilie Verdeţ – cel mai înalt demnitar al P.C.R. aflat în C.C., col. Corneliu Pârcălăbescu – şeful Statului Major al Gărzilor Patriotice – departament aflat în subordinea directă a C.C. al P.C.R., cu sediul în aceeaşi clădire (etajul 6).

Se reconstituiseră, astfel, structura de rezistentă a fostului regim: Partidul - Armata - Securitatea. În scurt timp, acestei structuri i s-a ataşat şi Dumitru Mazilu, ca reprezentant legitim, recunoscut al revoluţionarilor.

Cert este că de Guşă şi Vlad se ataşaseră deopotrivă Ilie Verdeţ şi Dumitru Mazilu. Aşa că, la sosirea lui Ion Iliescu în C.C., apele se despărţiseră cumva. Nu mai existau grupările concurente Verdeţ şi Mazilu. La ora 17.00 existau în C.C., pe de o parte, Partidul Comunist, capabil de reformare de tip gorbaciovist, perestroika (reprezentat prin Verdeţ, Guşă, Vlad) şi echipa Iliescu, structurată pe aceleaşi principii, dar mult mai radicală.

CONVOCAREA TUTUROR CELOR RESPONSABILI

La ora 13.20, în C.C., grupul Ilie Verdeţ – Constantin Dăscălescu – Iulian Vlad şi Corneliu Pârcălăbescu, în colaborare cu unii lideri locali ai revoluţionarilor, lua primele măsuri de restabilire a ordinii, de retragere a Securităţii în unităţile proprii, dezarmarea acesteia şi se trimitea în teritoriu ordinul de eliberare a celor reţinuţi cu prilejul evenimentelor.

La aceeaşi oră, 13.20, în primul său discurs la Televiziune, Sergiu Nicolaescu afirma: „*Suntem cu toţii de acord ca reprezentanţii noştri să trateze cu guvernul, să trateze cu reprezentanţii partidului şi să ajungem la o soluţie... Vrem să tratăm în mod loial, în mod cinstit...”* (Mihai Tatulici, „Revoluţia română în direct”, p. 26).

În acelaşi timp, odată ajuns la Ministerul Apărării Naţionale, Victor A. Stănculescu se închisese în cabinetul ministerial cu Ilie Ceauşescu: „*Tatonam, urmăream ce se întâmplă... La C.C... era grupul Dăscălescu – Verdeţ şi m-am interesat: Ce fac, domnule, ăştia acolo? M-am interesat: „Ce fac, dom'le?” Şi mi s-a spus că a apărut şi ăla care a fost ministru... Avram, apoi nu ştiu care din vechiul regim. Ce-i asta? Ăştia vor să refacă conducerea lui Ceauşescu. Vor să refacă vechiul regim. Nu se putea da puterea acestor oameni”.* (Alex. Mihai Stoenescu, „În sfârşit, adevărul...”, Ed. RAO, 2009, p. 11).

În aceste împrejurări, de faţă fiind deci şi Ilie Ceauşescu, generalul Stănculescu l-a sunat pe Ion Iliescu, găsit în acel moment în cabinetul Suzanei Gâdea – preşedintele Consiliului Culturii şi Educaţiei Socialiste – şi l-a invitat la Ministerul Apărării Naţionale.

Peste o oră, aflat la Televiziune şi cunoscând ce se întâmplă în C.C., Ion Iliescu se adresează – vorba lui Sergiu Nicolaescu – „*reprezentanţilor partidului..., celor care conduc încă ţara”: „Fac apel, acum este trei fără un sfert (14.45). În jur de ora cinci (17.00), la sediul C.C. să vină toţi cei responsabili care se pot angaja în această operă constructivă de care*

trebuie să ne apucăm încă de astăzi, inclusiv cei şase militanţi ai partidului care au dat dovadă de patriotism, care s-au adresat ţării, care au făcut apel la luciditate şi către Ceauşescu... alţi asemenea militanţi...”

Anunţul prin T.V. al lui Ion Iliescu de întâlnire la C.C. a „oamenilor de bine”, era practic în acel moment (14.45) un apel la concilierea grupului constituit de Ion Iliescu la TV.R.. şi ulterior, la M.Ap.N., cu gruparea din jurul lui Ilie Verdeţ. La întâlnirea preconizată urma probabil să se armonizeze poziţiile, să se negocieze o fuziune şi să se pregătească, în jurul unui program comun, un nucleu central de conducere provizorie, de tranziţie.

Cum marea majoritate a demnitarilor comunişti de rang înalt era plecată în teritoriu, trimisă de Nicolae Ceauşescu încă din 17 decembrie pentru calmarea populaţiei revoltate în judeţe, iar o altă parte fugise din C.C. odată cu ocuparea clădirii de către revoluţionari şi cu plecarea lui Ceauşescu, în C.C., pentru întâlnirea de la ora 17.00, rămăseseră activişti de rangul doi şi trei, dar şi-au făcut apariţia în sala de la etajul trei, pregătită în acest sens, şi o serie de persoane şi personalităţi notorii:

- Nicolae Giosan
- Alexandru Bârlădeanu
- Gheorghe Apostol
- Silviu Brucan
- Cornel Burtică
- Dumitru Popescu
- Ioan Avram
- Ianoş Fazekaş
- Paul Niculescu Mizil
- Mircea Maliţa
- Acad. Emilian Dobrescu
- Titus Popovici
- Dan Deşliu
- Ioan Toma
- Col. Corneliu Pârcălăbescu
- Col. Bărbat – din secţia militară a C.C.
- Col. Nae Octavian – şef serviciu Pază, Direcţia a V-a.

Ilie Verdeţ: ”*Sala era plină de activişti de partid, de stat, militari care aşteptau. Mi-am dat seama că oamenii erau dezorientaţi”* (Stenograma nr. 47, p. 23).

ÎN C.C. VINE ILESCU!

Plecat de la T.V., Ion Iliescu a mers mai întâi la Ministerul Apărării Naţionale, unde generalul Stănculescu îi pregătise întâlnirea cu reprezentanţii structurilor de forţă ale statului. Acolo, cei prezenţi l-au recunoscut ca lider al noii puteri şi l-au mandatat să preia conducerea treburilor statului.

De remarcat că, timp de o oră, cât Iliescu a făcut drumul T.V.R. – M.Ap.N. – C.C., televiziunea a fost oprită pe motiv de... „supraîncălzire a aparaturii”. Cert este că în acest timp, o echipă a TVR a venit din Dorobanţi în Piaţa C.C.- ului, şi-a instalat aici carele de transmisie, iar în momentul intrării lui Iliescu în C.C., aparatura se ...răcise, fiind gata să transmită un nou episod al Revoluţiei Române: discursul lui Ion Iliescu din Balconul C.C.-ului.

Dar până a ajunge în Balcon...

Dan Iosif: *... În jurul orei 17.00, în orice caz după ce Dăscălescu şi-a dat demisia în condiţiile cerute, la poarta B a venit un grup de oameni şi au spus: „Deschideţi, a venit Guvernul”. Au fost întrebaţi: „Care Guvern, măi fraţilor, că abia a căzut Guvernul. Care Guvern a venit”? „Păi nu, că a venit Petre Roman”. Cu el era un băiat, Paul Negruţi, care a spus: „Spune-ţi-i lui Dan Iosif că a venit Paul Negruţi cu Ion Iliescu”. Noi, când am auzit de Ion Iliescu am zis: „Da, domnule, asta e altceva, nu e Guvernul, e omul pe care l-am chemat noi în 21 noaptea şi probabil că vin şi Mircea Dinescu, Ion Caramitru, Doina Cornea, că în noaptea de 21 am strigat şi noi ce am auzit pe la Europa Liberă, pe BBC, pe la „Vocea Americii”. Că asta ascultam noi.* (Jurnalul Naţional, 21 decembrie 1995).

Nica Leon: *La ora 17.10, mă aflam în uşa balconului de la etajul 1. Atunci un bărbat – domnul Petre Roman – m-a bătut uşor pe umăr şi mi-a spus să-i dau voie să treacă, că a venit şeful. Eu l-am întrebat: „Care şef, mă frate, de unde aţi apărut atâţia şefi?” Mi-a spus să mă dau la o parte că a venit*

domnul preşedinte Iliescu. Eu, nervos, i-am strigat „Care preşedinte, mă, fir-aţi ai dracu' de derbedei, numai preşedinţi visaţi". Lângă mine era domnul Ilie Verdeţ. A intrat în balcon un grup numeros de indivizi pe care nu-i cunoşteam. Reţin pe Petre Roman, Ion Iliescu şi cei 4 generali: Ştefan Guşă, Iulian Vlad era îmbrăcat civil. Verdeţ mi-a spus: Îi vezi pe ăştia? Ceilalţi nu sunt importanţi, dar Guşă şi Vlad sunt foarte importanţi. Dacă pleacă s-ar putea să nu mai rămână în două ore cărămidă peste cărămidă în această clădire.

Înainte de a ajunge în balcon, la etajul 1, are loc întâlnirea dintre Ion Iliescu şi Ilie Verdeţ. Gelu Voican Voiculescu susţine că cei doi s-au îmbrăţişat.

Ilie Verdeţ: *Ne-am întâlnit, am discutat, mi-a propus să mă duc în balcon cu el, i-am spus că am vorbit şi, dacă el vrea să vorbească şi are ce spune, să vorbească. M-a rugat încă o dată şi m-a luat de braţ şi am mers cu el în balcon. Când am plecat din balcon, înţelegerea a fost să ne întâlnim – aşa cum au propus Iliescu, Brucan şi Bârlădeanu... Am acceptat să mă duc la această întâlnire unde, spuneau ei, trebuie să se discute situaţia nou creată şi să se găsească o soluţie de rezolvare a problemelor în mod politic. Am acceptat să mă duc la această întâlnire".* (Arhiva Senat, Comisia parlamentară pentru cercetarea evenimentelor din Decembrie 1989, Stenograma nr. 47, p. 20 şi 27).

Ilie Verdeţ a fost convins că acea întâlnire avea drept scop fuziunea echipei venite de la M.Ap.N., avându-l în frunte pe Iliescu, cu echipa formată în C.C. în jurul lui Ilie Verdeţ.

ŞEDINŢA DE PARTID ŞI DE STAT

Din Balcon, Ion Iliescu anunţă populaţia adunată în Piaţa Palatului: „*Ne vom retrage acum pentru a constitui Consiliul Frontului Eliberării Naţionale...Vom lua măsuri de organizare, deocamdată provizorie, a organizării, a conducerii, a administraţiei publice, la nivel central şi la nivel local, în toate judeţele. Fac apel către toţi cetăţenii şi către organele administrative locale ca să asigure o bună funcţionare în sprijinul intereselor cetăţenilor. Fac apel şi la dumneavoastră, care aţi participat atât de activ, ca în toate unităţile unde vă aflaţi să asiguraţi buna desfăşurare a activităţii în zilele următoare. Scopul nostru este ca să construim o nouă structură a puterii politice. Practic s-au lichidat structurile vechi: partid, guvern, şi aşa mai departe.*

Facem apel la sprijinul şi înţelepciunea dumneavoastră pentru perioada următoare de organizare. Vom avea nişte structuri provizorii care să asigure funcţionarea noastră ca societate. Să pregătim alegeri libere... o viaţă în care poporul să fie realmente factorul de decizie, factorul de conducere al vieţii publice... Ceauşescu, precum ştiţi, a fugit cu-n elicopter din Capitală... Avem ştiri că a fost prins în jurul Târgoviştelui ... Când ştirea va fi confirmată o s-o facem publică...” (La ora 17.15 - 17.20, când Iliescu anunţă ştirea prinderii lui Ceauşescu, acesta se afla în custodia Miliţiei Judeţene Dâmboviţa, ascuns în pădurea Răţoaia şi păzit de doi subofiţeri. Ceauşescu a fost adus în Târgovişte şi predat Armatei la ora 18.30!!!).

Aşadar, ne vom retrage acum pentru a constitui Consiliul Frontului Eliberării... Salvării Naţionale.

Într-adevăr, s-au retras într-un birou al C.C., la etajul 1, asigurat cu pază formată din oameni ai echipei Iliescu formată la Televiziune: în exterior – Gelu Voican Voiculescu, în interior – Cazimir Ionescu; om de legătură între interior şi exterior: cpt. Mihai Lupoi. Toţi erau înarmaţi.

La întâlnire participă: Ion Iliescu, Petre Roman, Silviu

Brucan, general Nicolae Militaru, Vasile Nicolcioiu, Dumitru Apostoiu, col. Corneliu Pârcălăbescu, Ion Ardeleanu – şeful Trupelor USLA, general Ştefan Guşă – la început, apoi se retrage.

În timpul discuţiilor, Ion Iliescu îl cheamă din sala mare, de la etajul 3 (unde se adunaseră parte a nomenclaturii pentru întâlnirea convocată prin TV, la ora 17.00), şi este adus Alexandru Bârlădeanu.

Căpitanul Lupoi anunţă că sunt la uşă şi vor să intre tovarăşii Cornel Burtică şi Gheorghe Apostol, dar sunt refuzaţi categoric, agresiv chiar.

La întâlnire, trebuia să participe, conform înţelegerii, şi Ilie Verdeţ, *„dar nu am putut ajunge că s-a închis tot coridorul... Nu am mai participat la această întâlnire pentru că s-au luat toate măsurile să nu mai pot ajunge nicăieri, adică la sală, unde erau blocate toate intrările. Acolo ştiam cine este. S-a stabilit o sală unde să ne întâlnim, lucru ce mi s-a comunicat chiar de dl. Ion Iliescu, eram la etajul 2, am plecat spre acea sală, dar s-a blocat, nu s-a mai permis intrarea nimănui. Era un cordon mare de oameni necunoscuţi, unii erau înarmaţi şi trebuia să faci uz de forţă ca să ajungi acolo, nu avea nici un sens, iar acţiunea care era în sediu, numai cei care au participat o cunosc. Era o hărmălaie, cea mai organizată dezordine. Pe lângă oameni conştienţi erau foarte mulţi neaveniţi, am văzut consilieri militari ai ambasadelor străine, de toate culorile, începând cu ruşi şi terminând cu americani. Făcând parte din conducere, cunoşteam personalul diplomatic, care circula liber peste tot. Erau şi foarte mulţi care se ocupau cu furturi, ţigani, oameni de toate culorile şi cu interese foarte diferite. Deci, eu nu am ajuns la locul unde trebuia şi unde doream.* (Arhiva Senat, Comisia parlamentară pentru cercetarea evenimentelor din Decembrie 1989, Stenograma nr.47, p. 21).

Discuţiile încep, abordându-se mai întâi programul noii structuri, conţinutul comunicatului către ţară care trebuia elaborat de urgenţă. La început, se apelează la o variantă elaborată de Dumitru Apostoiu şi Vasile Nicolcioiu, pe care Iliescu o respinge categoric. Petre Roman considera această variantă ca *„ceva absolut imposibil, între supremul ridicol şi monstruos”* (...)

În această situaţie, Ion Iliescu prezintă câteva idei care ar trebui cuprinse în program:

„... Dizolvarea şi toate ministerele economice... pentru asigurarea funcţionării economiei. În teritoriu, să se constituie consilii judeţene, municipale şi orăşeneşti... Deci, structuri ale puterii FSN în teritoriu, care preia întreaga administraţie locală... Necesitatea funcţionării instituţiilor vitale, aprovizionarea cu energie, cu căldură, cu apă, funcţionarea reţelei comerciale, alimentare, a transportului public şi a tuturor unităţilor economice care să intre în activitate normală. Consiliul FSN, în vederea îndeplinirii obiectivelor pe care şi le va propune, va intra în dialog cu toate forţele obşteşti şi sociale ale ţării pentru realizarea unităţii de acţiune, a tuturor forţelor constructive ale naţiunii. Pe această bază, să asigurăm cât mai rapid organizarea economică pe baze sănătoase... Un apel către muncitorime, către ţărănime, către intelectualitate, pentru a asigura aceste lucruri”.

Mesajul lui Ion Iliescu din această intervenţie este identic cu cel transmis în discursul lui Ilie Verdeţ: ordine, reluarea producţiei, aprovizionarea populaţiei, reorganizare. Obiective pentru Perestroika. Diferenţa o va face Mazilu!

Petre Roman sare, la un moment dat, ca ars: *Domnule, Mazilu să vină, că avea un text... Mazilu... Căutaţi-l pe Mazilu. Silviu Brucan confirmă faptul că Mazilu are un text de Program. Atunci, Ion Iliescu acceptă sugestia celor doi şi cere să fie adus în sală Dumitru Mazilu.*

Dumitru Mazilu: *După ce Iliescu a ieşit din Balcon, m-am întâlnit cu el şi i-am spus că am o Proclamaţie, pe care am prezentat-o în discursul meu din Balcon. A zis: „bine”!” şi a intrat într-un birou cu Brucan, Militaru, Petre Roman... Eu nu ştiam că acolo e o şedinţă, că se rezolvă ceva acolo, şi am revenit la etajul 2 unde mă aşteptau revoluţionarii. Au venit la mine Ilie Verdeţ, Cornel Burtică, Mircea Maliţa, care ştiau şi cunoşteau Programul meu, făcut public deja, acolo în C.C. Şi ei, către mine: Noi ce facem? Le-am spus: un program economic. Proclamaţia este un act politic, general. Faceţi rapid un program economic. Au plecat într-un birou pentru a lucra la programul economic.*

La un moment dat, a venit cineva şi m-a chemat jos, la etajul 1, cu Proclamaţia. M-am dus, dar n-am putut intra. A ieşit, însă, Brucan, pe hol: a citit Proclamaţia, a făcut nişte mici modificări, pe pervazul unei ferestre, pe genunchi cum se

spune. În hărmălaia aia de-acolo. Eu am acceptat modificările, mi-a dat hârtia, el a reintrat în biroul de unde ieşise, iar eu am băgat Proclamaţia în buzunar şi m-am reîntors la revoluţionari.

De faţă la acest aspect au fost Drăghici, Apostol, Burtică... (interviu, la IRRD, 24 septembrie 2008).

Proclamaţia a ajuns în posesia Grupului Iliescu, seara târziu, când acesta îşi mutase sediul la T.V.R.

Mazilu: *Eu habar nu aveam că Iliescu şi echipa lui plecase din C.C. şi erau de câteva ore în Televiziune. Căpitanul Lupoi m-a dus în T.V. să dau Proclamaţia grupului Iliescu, proclamaţie care se va citi la T.V.R. la ora 22.30, şi intrată în istorie ca fiind Comunicatul către ţară al C.F.S.N.*

Aşadar, la întâlnirea de la etajul 1, în aşteptarea Proclamaţiei lui Mazilu (acesta era de negăsit, fiind când cu revoluţionarii, când cu Verdeţ şi Vlad, când în Balcon) cei prezenţi au abordat o altă temă: denumirea noii structuri politice.

... Domnul Iliescu, domnul Iliescu! Salvare nu e bine... Ţine de lovitură de stat... Democraţiei Naţionale. ***Ion Iliescu:*** *Democraţia e cu toată lumea... dar salvare ce înseamnă?* ***Petre Roman:*** *Tovarăşe Iliescu, eu, când am vorbit acolo, am spus Frontul Unităţii Populare.* ***Silviu Brucan:*** *Nu e bine!* ***Gen. Nicolae Militaru:*** *Spuneţi-i, domnule, Front de Salvare Naţională... democraţie... să fie un cuvânt... explicit.* ***Petre Roman:*** *Democraţie... a fost.* ***Gen. Nicolae Militaru:*** *Măi, oameni buni! Frontul Salvării Naţionale acţionează de şase luni, domnule.* ***Ion Iliescu:*** *... O stare provizorie... până ce constituim noile structuri ale puterii.* ***Petre Roman:*** *Sigur că da... creează o stare de panică când spui salvare.* ***Silviu Brucan:*** *E, lasă-mă în pace.* ***Ion Iliescu:*** *O să reconstruim structurile, acum n-avem vreme să discutăm... Măcar o vorbă să spună.* ***Gen. Nicolae Militaru:*** *Ăsta-i organ de partid şi de stat.* ***Petre Roman:*** *Nu de partid şi de stat. În nici un caz. Ăsta sună ca dracu.* ***Ion Iliescu:*** *E o structură a noii puteri... Nu merge, domnule.* ***Gen. Nicolae Militaru:*** *Dă primului secretar un telefon.* ***Petre Roman:*** *Nu, măi... ăla nu mai ascultă de tine... Da cine a zis?* ***Silviu Brucan:*** *A fost un F.S.N. care a lansat un apel nesemnat de nimeni... De cine-i condus în prima etapă?* ***Dumitru Apostoiu:*** *Poporul vrea să ştie ce este, ca să aibă încredere... Sigur că da.* ***Ion Iliescu:*** *Să vă spun drept... Şi*

asupra denumirii mai trebuie să discutăm. Cei de la Timişoara i-au zis Frontul Democratic Român. ***Petre Roman:*** *Frontul Uniunii Democratice Socialiste.* ***Ion Iliescu****: Democraţiei Socialiste.* ***(Deci, F.D.U.S. Deci, ceea ce spunea Ilie Verdeţ. Avem o M.A.N, avem F.D.U.S...) Petre Roman:*** *Asta e ce a fost, domnule!... Să nu se mai repete asta cu... Şi fără socialistă.* ***Ion Iliescu:*** *S-o lăsam aşa. ... Aveţi dreptate, trebuie să personalizăm cumva acest lucru.* ***Petre Roman:*** *... Condus de Ion Iliescu. Am hotărât acolo* (la M.Ap.N.!) *treaba asta. ... Fiţi atenţi: adică cine semnează? ...* ***Generalul Nicolae Militaru:*** *Consiliul Frontului Salvării Naţionale, condus de Ion Iliescu.* ***Petre Roman:*** *Adică ce, tovarăşe Iliescu, vă declinaţi răspunderea acum?* ***Ion Iliescu:*** *Nu, dragă.* ***Petre Roman:*** *Păi atunci?* ***Silviu Brucan:*** *Nu cred că merge o singură persoană.* ***Petre Roman:*** *Nu cu o singură persoană. Cu cei care am fost acolo (la M.Ap.N.), Guşă, Militaru, Voinea.* ***Silviu Brucan:*** *Nu reprezintă nimic pentru poporul român.* ***Petre Roman:*** *Nu vă supăraţi, sunt cei care au luat cu asalt Comitetul Central. Cu ei am intrat.* ***Silviu Brucan:*** *De tine nu ştie nimeni nimic, dacă e vorba aşa... (Ion Iliescu asistă fără a interveni la acest schimb de replici).* ***Petre Roman:*** *Ba ştie, pentru că eu am citit declaraţia la Televiziune. Eu nu pledez pentru mine...* ***Dumitru Apostoiu:*** *Fiecare... Cine pe cine reprezintă în această perioadă?* ***Ion Iliescu:*** *Din păcate asta e lipsa acestei situaţii. Asta a lăsat vid de putere. Restructurarea unui mecanism al puterii.* ***Alex. Bârlădeanu:*** *Domnule Iliescu, în Program ne trebuie o frază pentru opinia publică străină, o frază că ne păstrăm alianţele şi că nu schimbăm angajamentele internaţionale.*

Ion Iliescu: *Vreau să vă spun că am intrat în legătură cu Ambasada Sovietică şi le-am transmis situaţia în care ne aflăm. Ca să comunice la Moscova, să se ştie cine suntem şi ce vrem. Aşa le-am spus deja!*

În acest moment, în ciuda pazei stricte şi a interdicţiei de pătrundere a persoanelor neagreate de grup, intră în birou, haiduceşte, Sergiu Nicolaescu.

ÎN ROLUL VIEŢII LUI

La venirea în C.C., de la M.Ap.N., generalul Guşă s-a întâlnit şi a discutat problemele curente şi de urgenţă ale situaţiei operative cu generalul Vlad, col. Pârcălăbescu şi cu Ilie Verdeţ. La sosirea echipei Iliescu, generalul s-a ataşat acesteia şi a mers în Balcon, conform înţelegerii de la M.Ap.N: *S-a spus că trebuie să mergem neapărat la C.C. şi să vorbim la oameni, să se linişească. Iliescu să vorbească la popor, iar eu să vorbesc la armată.*

Mi s-a mai spus că acolo erau convocaţi miniştrii, cei responsabili. Era normal să merg, eram şeful M.St.M. şi murise ministrul. Armata nu mai avea ministru, dar îl avea pe primul adjunct. (Veronica Guşă de Drăgan, „Condamnat la adevăr”, Ed. RAO, 2004, p.58)

În Balcon, între Guşă şi Iliescu era Sergiu Nicolaescu, ataşat din primul moment, din T.V., de echipa Iliescu. Este curios faptul că la şedinţa care a urmat după plecarea din Balcon, generalul Guşă a participat, în schimb Sergiu Nicolaescu a rămas dincolo de uşile închise, ca şi Ilie Verdeţ de altfel (un alt participant lângă Iliescu, în Balcon).

La un moment dat, generalul Guşă pleacă din şedinţă.

„Eu am ieşit, am plecat. Se încerca... să se facă acea comunicare către ţară. Toţi aveau propuneri, dar practic, n-a ieşit mai nimic, pentru că toată lumea vorbea. Şi n-a ieşit mare lucru din asta: „Ce să spunem? Punctul 1, punctul 2. Se chinuiau acolo... Şi când am văzut brambureala asta, am ieşit...” („Condamnat la adevăr”, p. 440).

La Curticeanu în birou, l-a găsit pe generalul Iulian Vlad, cu care constituise Comandamentul militar unic, stabilit să se înfiinţeze la întâlnirea de la M.Ap.N. Acolo era şi procurorul general Popovici. Apoi a apărut şi **Ilie Verdeţ:** *Am coborât la etajul 1, unde i-am întâlnit din nou pe generalii Guşă, Vlad şi mai erau câţiva militari care începuseră să se instaleze la un fel de comandament de conducere a operaţiunilor. Aveau*

legături telefonice, aveau şi staţii de transmisie şi acolo am rămas o perioadă mai lungă de timp, până când, seara târziu, s-a anunţat formarea Consiliului Naţional al Salvării Naţionale. (Arhiva Senat, Comisia parlamentară de cercetare a evenimentelor din Decembrie 1989, Stenograma nr.47, p.22).

În această formulă îi găseşte – întâmplător sau nu – Sergiu Nicolaescu.

Sergiu Nicolaescu: *Guşă a ajuns în sediul C.C. în jurul orei 17.00, unde se alătură activiştilor aflaţi în sediu şi face echipă cu Ilie Verdeţ, generalul Vlad, col. Ardeleanu (şeful USLA), col. Pârcălăbescu. Este evident că gen. Guşă rămâne în sediul C.C., întrucât acolo Ilie Verdeţ forma guvernul...*

Într-un birou de la etaj se adunaseră toţi activiştii, aşa-zis anticeauşişti. Nu lipseau Guşă, Vlad şi Pârcălăbescu. Văzându-i, mi-am dat seama de pericolul care ne păştea: formarea unei noi conduceri comuniste de tip gorbaciovist. (Sergiu Nicolaescu, „Cartea Revoluţiei Române. Decembrie 1989”, Ed. Ion Cristoiu, 2000, p.167 şi 169).

„Aceasta era încercarea de deturnare a revoltei într-o simplă schimbare de guvern, acţiune ce ar fi permis partidului, cu unele concesii, să preia puterea scăpată din mâna lui Ceauşescu. Prezenţa în după-amiaza lui 22 decembrie a generalilor Guşă şi Vlad le dădea încredere că cele două instituţii – Armata şi Securitatea – rămăseseră fidele Partidului. (Sergiu Nicolaescu, „Un senator acuză”, Ed. PRO, 1996, p.166).

„Verdeţ fusese văzut în acelaşi birou cu generalii Guşă şi Vlad, iar Sergiu Nicolaescu a interpretat că acolo s-a constituit un nucleu alternativă la nucleul Iliescu: un nucleu periculos, deoarece era format din revoluţionarii care cuceriseră sediul puterii, din şeful Securităţii şi şeful M.St.M. Verdeţ stătea la aceeaşi masă cu Vlad şi Guşă şi revoluţionarii”. (**Alex. Mihai Stoenescu**, Istoria loviturilor de stat, vol.4, p. 84).

În această situaţie, Sergiu Nicolaescu dă fuga în biroul unde avea loc şedinţa şi, în înţelegere cu Gelu Voican Voiculescu – cel care era de pază la uşă, intră în încăpere. Pe caseta video, se aude vocea lui Voican: „Las' că-i Sergiu, măi...”, Apoi, conform casetei:

Sergiu Nicolaescu: *Domnule Apostoiu, o secundă, lăsaţi-mă! (i se adresa lui Alexandru Bârlădeanu). Există pericolul ca această clădire să fie minată şi să explodeze în fie-*

care clipă. De aceea trebuie să ne prezentăm acolo. ***Petre Roman:*** *Să ne grăbim.* ***Sergiu Nicolaescu:*** *Hotărâţi-vă, eu vă propun să ne mutăm în fostul Consiliu de Miniştri... La Ministerul Apărării Naţionale.* ***Petre Roman:*** *Nu acolo, că de acolo am venit...*

După 16 ani de la evenimente, Sergiu Nicolaescu declara pentru „Jurnalul Naţional*” (*16 ianuarie 2006*): „Nu, clădirea nu era minată şi eu ştiam că nu este minată. Dar, am intrat într-o cameră ... cred că era la Ceauşeasca în birou. Acolo erau Verdeţ, Iliescu* (imposibil!) *şi încă vreo câţiva oameni... Erau Burtică... şi câţiva militari. Deci, se forma un guvern. Era şi Dăscălescu* (La acea oră, primul ministru fusese reţinut şi izolat într-o cameră de la parter, lângă centrala telefonică, aflat în paza revoluţionarului Marian Găman – viitor consilier al lui Ion Iliescu*). Se forma un nou guvern. Iar asta era împotriva oricărei logici de schimbare a regimului. Păi, cum? Se face o revoluţie şi tot tu schimbi guvernul. Era clar că Iliescu (?) negocia cu ei. Pentru că Verdeţ avea o hârtie, pe care era trecut şi Iliescu ca ministru al Culturii. Era ultimul, la urmă, pe ultima poziţie. Deci, în clipa în care i-am văzut pe toţi... Ce faci? Când vezi din nou comuniştii care se aşează într-o sală şi hotărăsc noul guvern... Ai căcat-o! Ăsta este cuvântul. Înseamnă că rămâne regimul. Atunci mi-a venit ideea şi le-am spus: Fugiţi, că sediul este minat!. Şi, într-adevăr, au fugit. Au fugit toţi, nu a mai rămas nici unul...”*

Într-un interviu acordat lui Alex. Mihai Stoenescu („Interviuri despre Revoluţie”, Ed. RAO, 2005, 160), Sergiu Nicolaescu prezintă cazul cumva altfel: *Erau acolo Burtică, alţi foşti demnitari, militari mulţi... Bârlădeanu, Brucan, Guşă, Vlad... Se făcea un guvern. Era o listă în care şeful era Verdeţ şi Iliescu pe undeva, nu ştiu ce ministru. Atunci am intrat peste ei, şi le-am spus să fugă, clădirea fiind minată. Imediat au urmat împuşcăturile. Eu de fapt voiam să scap de comuniştii de acolo*.

În volumul „Lupta pentru putere – Decembrie '90”, Ed. All, 2005, p. 171, Sergiu Nicolaescu concluziona:

Văzându-i, mi-am dat seama de pericolul ce ne păştea: formarea unei noi conduceri comuniste de tip gorbaciovist şi pierderea şansei pe care o aveam de a scăpa de comunism. Eram perfect conştient de importanţa momentului. ***Am spus că***

trebuie evacuată clădirea, întrucât e minată: vestea mea a creat panică, dar şi ură. La zece minute după acest moment s-a deschis focul.

Se spune că vocea păcătosului adevăr grăieşte. Se prea poate, deci, ca Sergiu Nicolaescu să fi fost deranjat nu doar de grupul Verdeţ (cu Guşă, Vlad ş.a.), ci şi de grupul Iliescu (Brucan, Bârlădeanu, Militaru, Nicolcioiu, Apostoiu), iar faptul că n-a fost primit în nici un birou să-l fi pus pe jar. La plecarea urgentă din T.V. la C.C., în momentul când aflase că acolo se face un guvern, acesta spusese tuturor celor de faţă: „Cum, guvern fără noi?” Or, ajuns în C.C., el rămăsese pe holuri, în timp ce guvernele se făceau în birouri.

Jocurile erau făcute fără el, ceea ce nu putea accepta: *„În acele momente nu aveam nevoie acolo de unul care să facă „muzică”, să „cânte” altceva decât mine*. (Jurnalul Naţional, 16 ianuarie 2006).

Declaraţiile lui Sergiu Nicolaescu sunt surprinzătoare. El amestecă actorii şi confundă cele două scene, credem, intenţionat. Pentru că pe el l-au îngrozit deopotrivă cele două echipe concurente, ambele formate din nomenclaturişti (foşti sau actuali). Urma, apoi, întâlnirea de la etajul 3, promisă de Ion Iliescu prin T.V., ale cărei rezultate erau imprevizibile în acele momente de confuzie şi tensiune maximă.

CLĂDIREA ESTE MINATĂ!

Anunţul „**Clădirea este minată**!” a sunat şi a funcţionat ca un detonator de panică; s-a transmis din gură în gură, din om în om. Şi cum acolo erau mii de oameni într-un spaţiu închis, necunoscut şi plin de tenebre, imensa majoritate a celor prezenţi trăiau sentimentul acut al vinovăţiei că au pătruns prin efracţie într-o clădire care nu era a lor, în Casa Mare a lui Ceauşescu. A intrat în alertă instinctul de conservare, de autoapărare. Unii dădeau să plece, să fugă, să părăsească în grabă clădirea, alţii să alerge pentru a se ascunde prin labirintul holurilor sau prin sutele de birouri părăsite şi înţesate cu oameni speriaţi. S-a creat astfel o învălmăşeală incredibilă, o viermuială, o colcăială ca într-un cazan sub presiune, gata de explozie. Lipsea detonatorul de panică. Şi-n toată această debandadă perfectă a fost suficient un foc de armă, un glonţ scăpat şi ricoşat şi zgomotul lui reverberat sinistru. Un glonţ scăpat din întâmplare sau din greşeală de vreun civil înarmat sau de vreun militar (fuseseră aduşi militari din Regimentul de Gardă pentru a repune ordine în C.C.) căzut pe scări sau înghesuit şi presat în vreun colţ...

Martorii prezenţi atunci şi acolo, în acele momente dramatice, spun că, la început, înainte de a se auzi zgomotul armelor de foc, s-a auzit şi zgomotul unor simulatoare tip „cârâitoare”, folosite pe vremuri în aplicaţiile tactice pentru a marca inamicul. Asemenea simulatoare manuale, primitive, dar care imitau până la confuzie pocnitura glonţului la ieşirea din ţeavă se foloseau în anii '80 îndeosebi în studiourile cinematografice pentru a se înregistra post-sincron sunetul armelor de foc. Şi tot aceşti martori afirmă că Sergiu Nicolaescu a venit în C.C. însoţit de un grup de cascadori dotaţi corespunzător ...

Despre acest moment, Sergiu Nicolaescu are o interpretare mult prea personală: „*Domnule, să fie clar, eu ştiu cine erau oamenii* (care au deschis focul, n.n.) *şi ai cui erau. Erau de la Direcţia a V-a şi de la Securitatea Municipiului*

Bucureşti. Toţi ăştia erau pe case, ăştia fotografiau şi filmau, şi eventual trăgeau. Tot ăştia erau pe casele din jurul Sălii Palatului. Era clar! Se ştiau şi locurile şi... aşa mai departe. Aceşti oameni au deschis focul la ordinul unuia dinăuntru. Putea să fie Neagoe (la acea oră, generalul Marin Neagoe era arestat şi deţinut la Academia Militară)*, putea să fie Iulian Vlad. Oricum, cineva care avea comunicare cu ei, probabil prin radio. Cineva care le-a spus: Deschideţi foc de diversiune. Şi focurile care s-au tras atunci au fost salve în aer. Nu a căzut nici un om. Toată lumea se întreba: Dar de ce nu au tras în noi? Păi, cum să tragă în noi dacă pe terasă eram şi comunişti, şi necomunişti? Era o înghesuială teribilă acolo. Încă nu se înserase. În condiţiile acelea, eu am fugit la etajul şase. Şi la etajul şase am văzut gurile de foc. În momentul acela mi-am spus: „Este diversiune". Şi diversiune a fost.*

- Ar fi putut fi simulatoare de foc?

- Nu. Nici vorbă. Securitatea nu avea simulatoare. Pe urmă, la focurile de diversiune trase de ăştia în aer, cei de jos au răspuns şi ei cu foc. Motiv pentru care ăia de sus s-au înfuriat. Aici a urmat o altă diversiune, care putea să fie chiar şi străină. În sensul că, în momentul în care eu, agent străin, am văzut că se deschide focul şi nu cade nimeni, iar lumea se împrăştie, trag un foc în mulţime şi am provocat încăierarea. Este tipul clasic de diversiune.

- Cine au fost agenţii străini?

- Păi, iată, îi enumăr concret... Terorişti străini: sovietici, unguri, arabi şi alţii. Teroriştii români erau militari activi, ofiţeri de Securitate acoperiţi, dar şi civili care s-au pus în serviciul unor puteri străine. (Jurnalul Naţional, 16 ianuarie 2006).

Ion Iliescu îşi aminteşte, însă, că focul s-a declanşat mai întâi în interiorul clădirii: „*S-a tras de undeva de la etajele superioare spre etajele inferioare*". (Arhivele Militare Române. Fond. „Decembrie 1989", reprodus în C. Sava şi C. Monac, Revoluţia trăită prin documente şi mărturii", Ed. Axioma, 2001, p. 473).

Într-o declaraţie – mărturie pentru lucrarea „Revoluţia Română în direct" (1990), Sergiu Nicolaescu afirma că în C.C., „*După ce am făcut inspecţia clădirii, să-mi dau seama cum stăm, am revenit la etajul întâi";* a intrat în biroul în care se afla Iliescu, a lansat ideea clădirii minate şi în continuare

„eu, împreună cu câţiva cascadori, găsisem o cameră la etaj care era plină cu arme. Am urcat acolo, de acolo am urcat pe acoperiş... De pe acoperiş, am privit în piaţă, am văzut lumea care fuge... (p. 239-240).

Cert este că panica s-a creat în C.C. exact în momentul acela, la ora 18.30. Cei care au apucat să iasă din clădire, îngroziţi, au transmis manifestanţilor din Piaţă ştirea alarmantă despre clădirea minată, că în interior se trage şi e măcel. Aşa au fost contaminaţi de panică şi cei aflaţi în exteriorul clădirii care au acţionat aidoma celor din interior: prin amplificarea zvonului, prin fugă, prin învălmăşeală şi, în final, iarăşi – din întâmplare, din greşeală – prin foc de armă. Şi cum, din Piaţa Palatului totul se transmitea în direct prin Televiziune – panica, îngrijorarea, psihoza s-au difuzat în toată ţara (şi în străinătate) fiind însoţite de comentarii pe măsură, dacă nu chiar isterice, gen: *Oamenii lui Ceauşescu trag în popor, Securitatea îşi arată colţii, Teroriştii lui Ceauşescu ies din catacombe şi trag din toate poziţiile!*

Martor al momentului, şi aflat mereu lângă regizor, Nicolae Dide – cascador venit cu echipa lui Sergiu Nicolaescu – tranşează categoric: *„Cea mai mare diversiune a creat-o regizorul Sergiu Nicolaescu, prin faptul că a încercat să ne convingă că Comitetul Central este minat şi că urmează să sară în aer dintr-un moment în altul”* (Stelian Ţurlea, „Revoluţia în oglindă”, Ed. PŞRO, 1999, p. 178).

CUM SE RATEAZĂ UN MOMENT ISTORIC

Între fugarii care părăseau panicaţi clădirea C.C., se afla şi Ion Iliescu însoţit de o gardă personală formată din Gelu Voican Voiculescu şi Mihai Ispas. Au ieşit prin poarta B, au cotit-o apoi pe sub brazii dinspre clădirea Wilson (în care se afla sediul C.C. al U.T.C.), după care au fugit prin mulţimea adunată pe str. Oneşti, au traversat B-dul Magheru şi au intrat în str. Vasile Conta. Pe la jumătatea străzii, au întâlnit un cetăţean lângă o Dacia personală, iar Gelu Voican Voiculescu l-a somat, îndreptând arma spre el:

„În numele Revoluţiei, ne duci la Televiziune!". Cetăţeanul, întâmplător subofiţer de Miliţie, care s-a recomandat Terecoasă, s-a supus în chip revoluţionar, punându-se mai de voie, mai de nevoie, la dispoziţia Revoluţiei Române.

Confirmă Ion Iliescu: *S-a tras de undeva, de la etajele superioare spre etajele inferioare. Am reuşit să ieşim, cred că prin poarta „D", prin spatele sediului, spre fostul sediu al UTC, unde erau nişte TAB-uri. Se trăgea dinspre Palat, de astă dată de-a lungul străzii Oneşti. Şi ne-am strecurat pe lângă Galeria Orizont. Am ieşit spre bulevard. Nu-mi amintesc exact cu cine eram atunci. Gelu Voican mi-a amintit momentul, pentru că am acostat un taximetrist, care a oprit şi i-am cerut să ne ducă...El ne-a dus. De atunci nu l-am mai văzut pe băiatul acela. L-am întrebat pe Gelu dacă-şi mai aminteşte numele lui. Să-l căutăm, să-l întâlnim. Omul a fost foarte deschis, foarte generos*. (C-tin Sava, C-tin Monac, „Revoluţia Română din Decembrie 1989 retrăită prin documente şi mărturii", Ed. Axioma, 2001, p.473).

Aşadar, în 22 decembrie 1989, din C.C. a fugit nu numai Nicolae Ceauşescu, ci şi Ion Iliescu. Ca şi Ceauşescu, în fuga lui spre Târgovişte, Ion Iliescu a ajuns de la C.C. la Televiziune tot cu...ia-mă, nene!

Ilie Verdeţ a rămas în continuare în C.C., aşa cum rămăsese şi la fuga lui Ceauşescu.

Fuga lui Iliescu din C.C. a fost şi este blamată deopo-

trivă de nomenclaturiştii care-l aşteptau pentru „întâlnirea de la ora 17.00”, cât şi de revoluţionarii care se aşteptau să fie parteneri de dialog cu echipa Iliescu.

Dumitru Dincă: *Iliescu n-a avut niciodată atitudinea lui Verdeţ şi a lui Mazilu, de a sta şi de a se sfătui cu noi. După ce a ţinut cuvântarea în Balcon, Iliescu dispare, se ascunde de noi, se pune la adăpost. Apariţia lui Ion Iliescu în C.C. se deosebeşte net de prezenţa profesorului Mazilu, prin aceea că sfătuitorii lui Iliescu nu erau revoluţionari, ci erau oameni pe care doar el îi cunoştea. Îmi amintesc că noi, revoluţionarii, încercam să fim de faţă la modul în care Ion Iliescu şi apropiaţii lui voiau să organizeze activitatea în C.C. şi nu numai. De fiecare dată, însă, Ion Iliescu invoca motivul că nu poate să lucreze, că nu se poate lucra şi că să-i lăsăm să lucreze. De vreo două ori au şi fugit de noi. S-au mutat în alte birouri. Culmea este că această fugă a lui Iliescu de revoluţionari se făcea transportându-şi inclusiv grupul cu care venise. A fugit, apoi, la Televiziune. Aici este foarte important! Nu se poate trece peste acest episod. Dacă până în jurul orei 18.00 nu s-a vorbit nimic în C.C. despre terorişti, nu s-a tras nicăieri nici un foc de armă, chiar dacă existase momente de panică, zvonuri cum că s-a tras la Biblioteca Universitară, aceste lucruri nu erau de natură a introduce panica generală, care să-i transforme pe revoluţionari în carne de tun. În momentul în care Iliescu a fugit din C.C. a început măcelul”.* („Oamenii Revoluţiei”, Ed. IRRD, 2011, p. 147).

La fel de dezamăgiţi de ratarea întâlnirii cu Ion Iliescu au fost şi cei convocaţi pentru ora 17.00, aflaţi în aşteptare într-o sală la etajul 3. Erau adunaţi acolo nomenclaturişti şi revoluţionari, grupul Verdeţ-Mazilu, dar şi susţinători ai lui Iliescu, ofiţeri din Armată, din Miliţie şi Securitate, miniştri, activişti de partid, scriitori şi oameni de ştiinţă, îndeosebi economişti – oameni de bine, care se considerau nevinovaţi de păcatele regimului aflat în prăbuşire, utili pentru un nou început, pentru o nouă construcţie a României, cum suna apelul lui Ion Iliescu prin T.V., de la ora 14.45.

O asemenea întâlnire de colaborare cu oameni ai vechiului regim preconizau şi revoluţionarii timişoreni, în interiorul Operei, în noaptea de 21/22 decembrie. La întrebarea lui Lorin Fortuna „Dacă Guvernul nu există, noi cu cine dialogăm?

Pentru că aşa am zis în Proclamaţie: să dialogăm cu Guvernul”, George Ardelean îi răspunde:

George Ardelean: *Nu este guvern? Ştii ce a spus Lenin? A spus să nu-i omorâm pe cei care au fost împotriva noastră. Să-i ţinem alături de noi, să-i urmărim, să-i folosim, să învăţăm de la ei şi după aia să-i înlăturăm. Lenin a spus asta, şi Lenin are dreptate! Că dacă i-ai terminat, acolo sunt relaţii şi trebuie să cunoşti relaţiile; cum se conduce o ţară, nu este uşor. Nu demisie necondiţionată, ci colaborare cu poporul sub conducerea unui guvern provizoriu. Normal. Aşa trebuie formulat.*

Bărbat: *Sunteţi leninist?*

George Ardelean: *Nu, nu, nu. Dar Lenin a avut o gândire extraordinară. Trebuie să ştii ce să iei de la el.* (Marius Mioc, „Revoluţia din 1989 de la Timişoara, în înregistrări audio-video”, „Altemedia info” din 19 decembrie 2007).

Prin fuga lui Iliescu din C.C. s-a pierdut/evitat, poate, o întâlnire istorică. Pentru că acolo se puteau negocia principii şi structuri, se puteau pune bazele unei meritocraţii reale şi a unei treceri graduale, fără fracturi dramatice la o societate liberală. Însuşi Verdeţ era – aşa cum s-a dovedit ulterior, când şi-a creat propriul partid – Partidul Socialist al Muncii – adeptul convins al Revoluţiei, dar al uneia de catifea. Era adeptul transformărilor treptate în spiritul reconcilierii naţionale, cu păstrarea pentru o perioadă de tranziţie, de câteva luni, a instituţiilor statului.

El dorea demiterea lui Ceauşescu prin convocarea Marii Adunări Naţionale, împrospătată cu reprezentanţi ai maselor revoltate; reproiectarea structurilor politice, economice şi sociale prin convocarea Consiliului de Stat – epurat de cei vinovaţi de situaţia de criză pe care o traversa România şi printr-un nou Guvern. Din acest punct de vedere, pentru momentul Decembrie 1989, Ilie Verdeţ era în acord cu liderii est-europeni, cu procesul schimbărilor liberale promovate în ţările Europei răsăritene.

Prin excluderea variantei Verdeţ din ecuaţia Revoluţiei, s-a ratat „masa rotundă” a polonezilor, dar şi constituirea „forumului civic” cehoslovac. Până şi varianta bulgară a „revoluţiei de palat” a fost ratată.

Un lucru este sigur. Dacă ar fi avut loc întâlnirea de la

ora 17.00, tot Ion Iliescu ieşea pe creasta valului. Prin apariţiile lui la Televiziune, prin mesajul categoric anticeauşist, era şi ar fi fost îmbrăţişat de întreaga opinie publică românească şi nu avea rival pe moment. Dar prin acea întâlnire, cu un cvasiparlament, convocat de el însuşi, cu o adunare naţională constituită ad-hoc, ar fi primit o certă legitimitate, iar drumul României, pentru decenii, ar fi fost cu totul altfel, fără ocolişuri şi hârtoape.

Dar faptele sunt fapte. La ora 18.30, Ion Iliescu a fugit din C.C., lăsând un urma lui un Bucureşti în flăcări şi cu zeci, sute de mii de bucureşteni asediaţi de panică, îngroziţi de „spiritul revanşei manifestat de forţele mari şi multe ale lui Ceauşescu care năvălesc barbar să recucerească puterea”.

Ilie Verdeţ a rămas însă în clădirea C.C., aşa cum o făcuse şi la fuga lui Ceauşescu. Împreună cu generalii Ştefan Guşă şi Iulian Vlad, cu coloneii Corneliu Pârcălăbescu şi Ion Ardelean, la care s-a adăugat şi Dumitru Mazilu – ca reprezentant legitim, recunoscut al revoluţionarilor care cuceriseră „centrul vital” al conducerii supreme a P.C.R. – a încercat, în interesul Revoluţiei Române şi în interes naţional, să pună stavilă şi să rezolve problemele grave generate de indicativul „Clădirea este minată”. Mai întâi, a fost verificată clădirea – încăpere cu încăpere, de la subsoluri la platformele superioare – de către ofiţeri şi specialişti de la Direcţia a V-a şi din U.S.L.A. Colonelul Cernat, comandantul Regimentului de Gardă, unitate dislocată în acea după amiază în sediul C.C., împreună cu col. (r) Iordan Rădulescu şi cu liderul revoluţionarilor Dan Iosif – numiţi de Dumitru Mazilu să coordoneze acţiunile revoluţionare din C.C., au organizat dispozitive de pază şi apărare care să preîntâmpine alte acte de diversiune sau accidente cu arme de foc.

Ţinând însă seama că panica de început din C.C. şi din Piaţa Palatului - generatoare a focurilor de arme - s-a extins rapid, prin Televiziune, la nivel naţional, şefii principalelor structuri de forţă ale statului (general Guşă – Armata, general Vlad – Securitatea, colonel Corneliu Pârcălăbescu – Gărzile Patriotice, secondaţi de cel mai înalt demnitar comunist aflat în C.C. şi de Dumitru Mazilu – reprezentant al revoluţionarilor), au făcut noapte albă („Noaptea generalilor”) în efortul disperat de a calma populaţia şi trupele, de a stopa escaladarea fenomenului „terorist”.

Cert este că în seara şi noaptea de 22/23 Decembrie 1989, echipa rămasă în C.C. (Verdeţ, Vlad, Guşă, Pârcălăbescu şi Mazilu) a funcţionat ca un nucleu guvernamental (Vlad şi Guşă aveau funcţii ministeriale, iar Verdeţ şi Pârcălăbescu erau şefii unor departamente speciale ale C.C.), cu misiuni executive, în interesul siguranţei şi securităţii naţionale. Era un guvern restrâns, provizoriu, al cărui scop a fost stoparea luptei fratricide şi alunecarea României într-un război civil.

Acest „guvern" şi-a încetat activitatea în dimineaţa zilei de 23 decembrie, odată cu chemarea lui Verdeţ la Televiziune şi a generalilor Guşă şi Vlad la M.Ap.N.

VERDEŢ ESTE TRIMIS ACASĂ

Pentru a se sparge „buboiul” de tip guvernamental rămas în C.C., mai întâi este extras omul cu cea mai mare credibilitate în rândul revoluţionarilor, dar care se ataşase şi conlucra cu gruparea Verdeţ-Guşă-Vlad. Ajunsă la Televiziune, gruparea Iliescu avea nevoie de Programul în 10 puncte al lui Dumitru Mazilu. Adus din C.C. la T.V. de căpitanul Mihai Lupoi, profesorul şi-a oferit lucrarea, care a devenit în numai o oră Comunicatul către Ţară al C.F.S.N., difuzat în jurul orei 22.30.

Dacă Ion Iliescu a alergat, în ziua de 22 decembrie dintr-o instituţie în alta – la T.V., la C.C., în M.Ap.N., pentru a constitui noul nucleu de conducere şi a se face cunoscut şi acceptat ca lider, Ilie Verdeţ a alergat şi el, dar în C.C., dintr-un birou în altul, de la un etaj la altul, considerând că în C.C. este şi trebuie să fie centrul de comandă, că aici şi numai de aici se poate şi trebuie făcut transferul de putere. Şi ceea ce a întreprins – a ţinut în frâu haosul pe cale de extindere, a negociat cu revoluţionarii, a dat ordine în teritoriu, a încercat o primă organizare a noii puteri, a eliberat deţinuţii politici, a determinat demisia lui Dăscălescu şi a Guvernului – nu putea să nu-i fie recunoscut în acele momente tulburi, pe acel culoar de trecere spre o nouă societate, în acel spaţiu al balansărilor de tot felul, când balcoanele făceau legea, când se căutau lideri, când se impuneau şi se detronau lideri cu mânie proletară, când nimeni nu mai asculta de nimeni.

În aceste condiţii, lângă Iliescu ca preşedinte, îşi avea locul şi Ilie Verdeţ ca prim ministru! A fost o idee, o intenție discutată în noaptea de 22/23 decembrie în grupul Iliescu, aflat la Televiziune. Ca urmare, Ilie Verdeţ a fost chemat de la C.C. la Televiziune în dimineaţa zilei de 23 decembrie.

Ilie Verdeţ: *Cred că dl. Iliescu a avut această intenţie şi a fost o discuţie între ei, la care eu n-am participat.*

Am auzit şi eu de la oameni cărora le acord o anumită

încredere, dar cu mine nu s-a discutat aşa ceva. Cred că ar fi fost fără nici o şansă o asemenea ofertă în ce mă priveşte, pentru că am avut o cu totul altă concepţie, despre care vă pot spune acum pentru clarificare.

Nu am renunţat niciodată la convingerile mele socialiste şi nu voi renunţa, viaţa ne-a dovedit multe lucruri şi viaţa este judecătorul suprem. În sistemul socialist, instaurat în ţările socialiste, au existat multe erori şi greşeli şi trebuie renunţat la ele.

Am avut unele gânduri, şi aici au fost unele divergenţe pe care le-am avut cu Ceauşescu, înainte de 1980, dar nu s-a putut pătrunde prin acel plafon ceţos care îmbrăca întreaga societate. Am avut speranţe foarte mari că va învinge raţiunea şi în momentul în care am pierdut orice speranţă nu am avut altă cale decât să renunţ. Dându-mi demisia, ca un semn de protest la această situaţie. Am declarat de mai multe ori că un comunism nu a existat nicăieri pe glob ca o orânduire constituită, iar principiile despre care vorbeam noi şi despre care se vorbeşte sunt prea generoase ca să fie realizabile. O societate, însă, a dreptăţii sociale, este posibil de realizat în condiţii ale respectării unor principii la care noi am ajuns, la o parte, în societatea românească - unde este vorba de pluralism, care poate să dezvolte o democraţie, pluralism al proprietăţii care să nu fie conjunctural, ci pe o perioadă nedefinită de timp, o societate în care rolul statului să nu dispară, ci să fie în raport cu necesităţile şi multe alte lucruri - societate în care cred, idei în care cred şi cărora le-am rămas statornic.

Dacă mă întrebaţi de comunism, viaţa mea a început a fi membru al U.T. Socialist, în perioada războiului, ulterior al U.T.C., şi al partidului muncitoresc, care nu era comunist. Însă nu mi-am negat niciodată convingerile socialiste, în care am crezut şi în care cred.

... Deci, să continuăm. Am ajuns la Televiziune cu greu, dus de un colonel la generalul Tudor, care, deşi mă cunoştea, m-a băgat într-o cameră, m-a izolat. Am găsit un lucrător din televiziune care mă cunoştea mai demult şi care mi-a înlesnit să îl întâlnesc pe dl. Măgureanu, pe care îl cunoşteam mai demult, şi prin care am ajuns la Iliescu. Este adevărat că acolo, în sala de consiliu unde am intrat, nu vedeam nici un om, toţi erau pe sub mese, pentru că se trăgea de afară

şi zburau cioburi de geamuri peste tot. Cu dl. Iliescu am avut o discuţie în toaletă, la care, după vreo 10 minute, a participat şi dl. Brucan. Dl. Iliescu, care era foarte îngrijorat de situaţia încă instabilă, tulbure, m-a solicitat să merg la Ministerul Apărării Naţionale, la ora 14.00. Am plecat spre un TAB care să ne ducă la Ministerul Apărării Naţionale, împreună cu Iliescu. Până când am ajuns la TAB, domnii Brucan, V. Măgureanu, nu ştiu dacă era şi Dan Marţian, s-au ataşat să meargă şi ei la minister. Când am ajuns la M.Ap.N. l-am întâlnit pe Dan Marţian şi pe Mazilu, Voican, după un timp a venit şi Petre Roman. Mi s-a solicitat să dau un ajutor în legătură cu probleme ce ar urma să se facă. Am întrebat ce s-a făcut, pentru că nu ştiu ce este în ţară. Nu ştiu ce vreţi.

A avut loc o discuţie de vreo oră şi jumătate-două, s-a prelungit, s-a făcut şi o pauză. Eu am dorit să discut cu ministrul Apărării, dar nu am putut să realizez. Atunci s-a întâmplat rechemarea lui Guşă şi Vlad din C.C. la Ministerul Apărării. Eu mi-am expus un punct de vedere cum trebuie procedat mai departe pentru restabilirea lucrurilor şi mi-am dat seama că şi între ceilalţi sunt păreri diferite. Nu exista nici un fel de concepţie în legătură cu ce se va întâmpla cu ţara în următoarele etape. Am fost apoi solicitat să rămân acolo, nu am acceptat, mi s-a pus la dispoziţie un TAB şi am plecat spre casă; auzisem că soţia a dispărut şi eram îngrijorat, am găsit-o la copii, am stat acolo vreo oră. Apoi m-am întors în C.C., unde am stat până în data de 28 decembrie 1989.

Varianta cu discuţiile în care s-a propus să fiu primministru am aflat-o şi eu, dar mie nu mi s-a cerut acest lucru, nu ştiu dacă sunt crezut acum: nici nu aş fi acceptat, nu că îmi era frică să-mi asum o răspundere, dar într-o concepţie clară. Şi pentru că nu era nimic clar, nu am putut accepta". (Arhiva Senat, Comisia parlamentară pentru cercetarea evenimentelor din decembrie 1989, Stenograma nr.47, p. 31, 33-34, 44).

Despre episodul petrecut la Televiziune, în momentul venirii lui Verdeţ – la chemarea lui Ion Iliescu, depune mărturie şi Virgil Măgureanu.

Virgil Măgureanu: *În dimineaţa de 23 decembrie, în jurul orei 8.00, poate 8.30, la T.V.... a apărut netam-nesam Verdeţ. Se pare că fusese arestat de garda din jurul T.V. şi condus, în această postură, prea puţin potrivită, la etajele su-*

perioare. Era un prizonier... de război. Am intervenit să fie dezlegat la mâini. Nu era grupul care preluase puterea, cel care îi aplicase un asemenea tratament. Erau cei din dedesubtul acestui grup. Ei ştiau că Verdeţ făcea parte din apropiaţii lui Ceauşescu. („De la regimul comunist la regimul Iliescu”, Ed. RAO, 2008, p. 83).

DRAME ALE GUVERNĂRII VERDEŢ

Ce s-a ales din grupul format la C.C. în după-amiaza şi noaptea de 22-23 decembrie 1989?

Generalii Guşă şi Vlad au fost retraşi în sediul M.Ap.N.

Comandamentul militar din C.C., realizat pe structura Grupei operative coordonate de generalul Milea, a rămas funcţional, fiind încadrat cu o echipă a M.St.M., condusă de generalul Costache Codrescu (coloneii Dumitru Folescu, Polivanov şi Cernat). Reprezentanţii M.I. şi ai Securităţii au fost excluşi (din moment ce aceste structuri trecuseră în subordinea Armatei) – dar le-au luat locul reprezentanţi ai revoluţionarilor numiţi de Dumitru Mazilu: col (r) Iordan Rădulescu şi Dan Iosif.

Acest comandament a funcţionat până în data de 15 ianuarie 1990, când clădirea C.C. a fost evacuată.

Odată ajunşi în M.Ap.N., atât generalul Guşă, cât şi generalul Vlad intră în conflict profesional, dar şi ideologic cu liderii F.S.N.

Generalul Guşă este acuzat că, atât în C.C., cât şi la revenirea în sediul M.Ap.N., a făcut presiuni pentru retragerea populaţiei din stradă şi din instituţiile ocupate, pentru ca armata să poată menţine ordinea, dar Ion Iliescu s-a opus categoric pe considerentul că **Revoluţia este a poporului, nu a Armatei!** Dar o parte din civilii aflaţi pe străzi şi-n instituţiile politico-administrative ale statului erau înarmaţi, iar situaţia din Capitală era de confuzie generală şi se trăgea intens, fără posibilitate de control. Sigur, lui Guşă i se poate reproşa participarea la represiunea din Timişoara. Dar marele lui merit este că, în momentul în care şi-a dat seama ce riscuri comportă faptul că a fost înarmată populaţia civilă, a intervenit să fie retraşi toţi civilii atât din C.C., cât şi de pe străzi. A încercat să salveze situaţia, care glisa deja spre confruntări care duceau spre un război civil. N-a reuşit însă. Dimpotrivă, a fost blamat,

iar rezultatul acestei blamări s-a numărat în sute de morţi şi răniţi.

Pe de altă parte, generalul Guşă era suspectat că încearcă să elimine din sediul M.Ap.N. grupul Iliescu, care, profitând de oportunismul unor generali, îşi impune punctul de vedere inclusiv în problemele strict militare, ale conducerii operative a M.Ap.N. În acest sens, Sergiu Nicolaescu se impune iarăşi ca regizor, dar şi ca actor al unui scenariu propriu:

Sergiu Nicolaescu: *În 23 decembrie, Ştefan Guşă a vrut să treacă de partea lui Verdeţ. În acea zi, el a fost chemat la Ministerul Apărării, acolo unde era Iliescu, Petre Roman şi ceilalţi. A venit seara şi, la un moment dat, pe la ora 23.00, am intrat la el în birou. Avea un birou lung, iar el vorbea la telefon şi nu m-a văzut. Când m-a văzut, s-a înfuriat. Am avut cu el o discuţie în cursul căreia şi-a scos carnetul roşu din buzunarul vestonului, mi l-a arătat şi mi-a spus: „Uniforma militară o datorez acestui partid. Eu datorez totul acestui partid şi voi rămâne credincios partidului". După ce am plecat de acolo, el a încercat să convoace Comandamentul... nu mai ştiu cum se numea... Toţi comandanţii de direcţii formau un Consiliu de Apărare. Şi din douăzeci şi ceva de oameni, au venit doar vreo patru. Asta o ştiu de la viceamiralul Aron, un fost coleg de şcoală militară al meu. Atunci, Aron era amiral şi era unul dintre adjuncţii lui Guşă. El a venit la mine cu un colonel Popescu şi mi-au spus: „Fugi! Fugi pentru că vă arestează în noaptea asta." M-am dus la Iliescu şi i-am spus ce-mi ziseseră oamenii ăia. El mi-a răspuns că nici vorbă de aşa ceva. Dar eu i-am spus că nu mai stau acolo. Simţeam că ceva nu era sănătos. Şi cu Guşă care mă ameninţase...Guşă era puternic, avea autoritate, avea totuşi o funcţie importantă. I-am spus lui Iliescu că o să plec dimineaţa, dar o să dau telefon. Am stabilit un „cod" cu el. Am stabilit că, dacă îmi răspundeau că sunt prizonieri, eu voi veni cu mulţimea să-i eliberez. Am fugit prin spate, pe la sediul Contrainformaţiilor, iar ofiţerul de acolo a anunţat soldaţii de pe zid să nu tragă. Am sărit gardul şi am pornit prin cimitir. După cimitir erau nişte case de ţigani. De sus, de pe case, se trăgea către Ministerul Apărării. Când m-am apropiat de una dintre acele case, un grup de ţigani m-a recunoscut şi a început să mă strige şi să se bucure. Eu eram înnebunit, pentru că sus, pe casa aia, erau tipii care trăgeau*

către minister. Le-am spus ţiganilor să tacă din gură, dar nu cred că aceia de sus nu m-au recunoscut. Oricum, nu mi-au creat probleme. (Jurnalul Naţional, 16 ianuarie 2006).

Ca urmare a unor asemenea suspiciuni, generalul Ştefan Guşă este schimbat din funcţie (cu generalul în rezervă Vasile Ionel), retrogradat şi trimis ca şef al Statului Major al Armatei de la Cluj. Ulterior este numit comandant al Armatei de la Buzău şi moare în condiţii neelucidate încă.

Generalul **Iulian Vlad** este arestat în data de 30 decembrie 1989, judecat şi condamnat pentru complicitate la genocid. Principalul artizan al arestării generalului Vlad a fost Silviu Brucan.

Dumitru Mazilu, după ce predă Programul în 10 puncte care devine Comunicatul către Ţară al C.F.S.N., este retrimis în sediul C.C. pentru a ţine în frâu excesele revoluţionarilor şi pentru a stopa manifestările anti F.S.N. ale celor care se considerau excluşi din structurile de putere constituite fără consultarea lor. Deşi, în 26 decembrie, odată cu formarea guvernului Roman, fusese numit vice-prim-ministru, profesorul Mazilu este izolat în C.C. Este trimis pentru a calma spiritele la Târgovişte şi Timişoara. Cu timpul, a fost împins într-o serie de situaţii compromiţătoare, supus unui tir neîncetat de calomnii şi, în final, obligat să demisioneze din Guvern şi să se retragă din C.P.U.N.

Ilie Verdeţ, după invitarea sa la M.Ap.N pentru a fi consultat şi ascultat în problemele dificile şi dramatice cu care se confrunta noua conducere politică a statului, a fost îmbarcat într-un TAB şi trimis acasă. A revenit însă în C.C., unde nu şi-a mai găsit locul, dar n-a renunţat la idealurile lui politice. La începutul anului 1990, a înfiinţat Partidul Socialist al Muncii, în jurul căruia a atras numeroşi activişti ai P.C.R., specialişti din structurile statului pre-decembrist, în general oameni de stânga nemulţumiţi de procesul democratic, care începuse cu... stângul.

Cât despre **Constantin Dăscălescu, i**mediat după ce şi-a prezentat demisia în Balconul C.C., a fost reţinut de un grup de revoluţionari şi izolat într-o anexă a Centralei telefonice, aflate la parter, lângă intrarea C, camera 60. A fost pus sub supravegherea revoluţionarilor Marian Găman şi Nicoleta Fântineanu („Magazin istoric”, nr.3/martie 1990, p. 5). A fost preluat

de Armată (împreună cu Ion Dincă şi Tudor Postelnicu, reţinuţi şi ei de revoluţionari în C.C., în seara de 22 decembrie) şi dus într-o cazarmă de pe Şoseaua Olteniţei.

Din acest moment, viaţa fostului prim-ministru ia o întorsătură dramatică.

General **Marin Neagoe:** *Am stat închis într-un subsol la M.Ap.N. până în 7 ianuarie, când am fost dus într-o clădire cu gratii la uşi şi ferestre, din interiorul căreia nu puteai privi afară. Aici mi-au devenit tovarăşi: Mihai Gere, Constantin Olteanu, Naş Ion – adjunctul lui Gere, Zoe Ceauşescu, Suzana Gâdea, Ana Mureşan şi Lina Ciobanu – care plângeau într-una. În dreapta, lângă Zoe Ceauşescu, se găseau Manea Mănescu şi Gogu Rădulescu; săracul Manea Mănescu plângea şi spunea: „Şi tatăl meu a fost închis tot pentru vederi comuniste".*

Lângă cele trei femei era primul ministru Dăscălescu care, săracul, văzut după gratii şi păzit cu balalaicile, s-a gândit omu' cum să scape. Şi astfel, cu o lovitură ca de berbec, se dădea de colţul caloriferului şi într-adevăr, a scăpat, dar bietul lui cap nu a mai fost bun de nimic până la moarte. (Marin Neagoe, „35 de ani, Umbra lui Ceauşescu", Ed. Lumea, 2005, p. 231).

Din rechizitoriu: *Pe parcursul anchetei, în zilele de 10 şi 12 februarie 1990, în timp ce se afla în arestul M.Ap.N., Dăscălescu a încercat să se sinucidă, prima dată lovindu-se puternic şi repetat cu capul de pereţii camerei din baie, iar a doua oară de elemenţii din metal ai caloriferului din încăpere. Fiind transportat la spital, i s-au acordat îngrijirile medicale corespunzătoare, iar leziunile craniene ce şi le-a provocat s-au vindecat. Ca urmare, Dăscălescu a fost supus unei expertize medico-legale, constatându-se că suferă de unele afecţiuni cronice, care pot fi tratate în reţeaua sanitară a penitenciarului şi că poate participa la procesul penal.* (T.M.T. Bucureşti, Dosar 126/90, vol.1, p.85).

În timpul procesului intentat, în luna martie 1990, membrilor C.P. Ex. pentru săvârşirea infracţiunii de genocid, Constantin Dăscălescu a fost internat cu întregul lot de demnitari comunişti la Penitenciarul Jilava.

Dumitru Popescu: „*Constantin Dăscălescu făcuse câteva crize de demenţă, simulând, lângă un zid oarecare al Jilavei, convorbiri telefonice cu Guvernul, căruia îi ordona grăbirea îndeplinirii planului...*

Dăscălescu a trecut meteoric prin Jilava. A mimat o alienare mintală în limitele fanteziei sale sărace, eminamente politice, şi a obţinut disjungerea. Baia jilavistă, cât de scurtă a fost, dacă nu i-a luat minţile, cum simulase, i-a răpit vitalitatea. Ajuns afară, unde fusese anulat politic, n-a găsit resurse decât pentru a vegeta. Nimeni nu l-a mai văzut şi n-a mai auzit de el, până în ziua când a murit. (Dumitru Popescu, „Memorii", vol.5, Ed. „Curtea Veche", 2007, p. 269 şi 354).

REALIZĂRI ALE GUVERNĂRII VERDEŢ

Până la ora 17.00, în ciuda condiţiilor imposibile de menţinere a ordinii în C.C., a unor tendinţe anarhice în interior şi sub presiunea maselor aflate în Piaţa Palatului, Ilie Verdeţ şi echipa sa au reuşit, în timpul aflat la dispoziţie, câteva măsuri care să contribuie la victoria Revoluţiei:

- Demisia guvernului şi a prim-ministrului Constantin Dăscălescu;
- Transmiterea în teritoriu, către toate inspectoratele M.I. şi unităţile D.S.S., a ordinelor de retragere a întregului personal în cazărmi, predarea şi sigilarea tuturor armelor şi muniţiilor;
- Eliberarea deţinuţilor politici şi a protestatarilor reţinuţi în perioada 17-22 decembrie 1989;
- Asigurarea unui climat democratic, de pluralism al opiniilor; promovarea dialogului şi a libertăţii de asociere în interiorul clădirii asediate a C.C.

Dumitru Mazilu şi-a prezentat fără nicio oprelişte Programul în 10 puncte, iar multe grupări şi alianţe, constituite atunci în C.C., au devenit ulterior *„centre alternative radicale ale revoluţiei şi sursă a primelor demonstraţii anti-F.S.N.”* (Siani Davis, „Revoluţia română din Decembrie '89, Ed. Humanitas, p. 150).

În plan local, în interiorul C.C.:

- Organizarea recuperării armamentului şi muniţiei intrate în posesia multora dintre cei aflaţi în C.C.; depozitarea acestora sub paza unor gărzi revoluţionare. Până la ora 18.30, în C.C. nu s-a tras nici un foc de armă; s-a evitat orice incident care să ducă la morţi sau răniţi;
- Reducerea până la interzicere a pătrunderii unor noi persoane în C.C.;
- Limitarea circulaţiei persoanelor în clădire şi

realizarea treptată a unui control şi a pazei pe holuri, coridoare şi la centrala telefonică.

Toate acestea sunt măsuri şi hotărâri care au rămas cunoscute doar de cei aflaţi atunci în preajma lui Ilie Verdeţ, în interiorul C.C., şi poate, de mulţimea din Piaţa Palatului (Verdeţ ieşise de două ori în Balcon, pentru a-şi prezenta mesajul). Jocurile, însă, erau făcute la şi prin Televiziune. Impactul naţional şi internaţional al celor care au apărut pe micile ecrane a fost imens în comparaţie cu acţiunile, deşi remarcabile în situaţie de criză majoră, derulate în plan local.

Ilie Verdeţ, de pildă, l-a determinat pe Constantin Dăscălescu să-şi prezinte demisia - a sa şi a Guvernului. Era o victorie de etapă, revoluţionară, în fond, dar a rămas cunoscută la nivel local, comunicată unei populaţii restrânse – cea adunată în Piaţa Palatului. La nivel naţional şi internaţional, apariţia lui Ion Iliescu la T.V. – cu mesajul său tranşant anticeauşist! – deşi ulterioară demiterii Guvernului, echivala, însă, fără echivoc, cu debarcarea lui Nicolae Ceauşescu.

Cu alte cuvinte: echipa Verdeţ îl debarcase pe Dăscălescu; echipa Iliescu pe Ceauşescu. Era diferenţă de calibru!

În mass-media mondială s-au realizat două premiere, nu una. N-a fost doar prima revoluţie transmisă în direct, ci şi primul şef de stat desemnat fără alegeri, fără referendum, ci prin T.V.

Punctul de comandă naţional, centrul vital al naţiunii, care fusese până atunci C.C.-ul, se prăbuşise odată cu fuga lui Ceauşescu. Rămăsese un obiectiv important pentru Revoluţie doar prin marea masă a bucureştenilor adunaţi în Piaţă şi, deci, prin Balcon. Punctul de comandă, centrul vital, se mutase la Televiziune. Or, Verdeţ se blocase în C.C., într-un centru de lupte intestine, de facere şi desfacere a unor configuraţii politice provizorii.

În schimb, Ion Iliescu – din întâmplare, intuiţie sau destin, din ştiinţă poate, a lovit în plin, prin Televiziune.

Până la ora 17.00, Verdeţ ieşise de două ori în Balconul C.C. Iliescu ieşise tot de două ori, însă la Televiziune. Diferenţă de calibru...

CONDUITA NOMENCLATURII

- fişe de portret -

HAI LA LUPTA CEA MARE....

Cu cine să se fi dus în continuare lupta cea mare? La cine făcea apel Nicolae Ceauşescu în faţa zidului de la Târgovişte, în 25 decembrie 1989, când intona acest vers din „Internaţionala”? Era, desigur, un îndemn retoric, de transmis în istorie. El ştia prea bine că în 22 decembrie, la ultima şedinţă a C.P. Ex., îşi întrebase nominal colaboratorii dacă sunt sau nu dispuşi să lupte în continuare. Toţi răspunseseră duplicitar, deloc convingător. Din acest motiv, la plecare, apelase la un **tovarăş** din afara C.P. Ex.-ului, pentru asigurarea continuităţii conducerii în C.C.: la Ilie Verdeţ.

În Dăscălescu nu mai avea încredere din 4 decembrie, când, la Moscova, Gorbaciov îl tratase cu prea multă atenţie! Aşa se face că, la plecarea în Iran, i-a lăsat la conducerea operativă a statului pe Elena Ceauşescu şi pe Manea Mănescu, şi nu, cum ar fi fost normal, pe primul ministru. La revenirea de la Teheran, când Elena Ceauşescu şi-a informat soţul că primul ministru se afla la Timişoara pentru a negocia cu protestatarii, Nicolae Ceauşescu a înfruntat-o fără menajamente, reproşându-i că nu Dăscălescu trebuia trimis acolo (declaraţia lui Silviu Curticeanu). Informaţia este confirmată de însuşi Dăscălescu, în discuţiile cu revoluţionarii din C.C.: „Pentru că am eliberat deţinuţii de la Timişoara, a vrut să mă demită“.

Hai la lupta cea mare!, îngâna Ceauşescu în faţa plutonului de execuţie. Care dintre apropiaţii lui ar fi putut sau ar fi vrut să răspundă apelului?

Mulţi dintre ei fuseseră trimişi în teritoriu, încă din 18 decembrie, pentru a calma spiritele, iar în 22 decembrie, odată cu decolarea elicopterului de pe C.C., fiecare a căutat salvarea proprie, cei mai mulţi prin abandon şi fugă. (Ion Coman, Cornel Pacoste şi Ilie Matei – la Timişoara; Radu Constantin – la Arad; Nicolae Constantin – la Cluj; Miu Dobrescu – la Tg. Mureş; Constantin Olteanu – la Iaşi).

La Bucureşti, marea majoritate a membrilor C.P. Ex.,

care fuseseră obligaţi să se angajeze la „lupta cea mare" pentru salvarea regimului, au depus armele, dezertând. Au dezertat majoritatea ofiţerilor din Direcţia a V-a; au fugit din C.C. generalii Stănculescu şi Voinea. Demnitari de rang înalt s-au strecurat printre revoluţionarii care asaltaseră clădirea, alţii s-au retras la ministerele/instituţiile pe care le conduceau/ coordonau; unii au fugit la Televiziune pentru a-şi prezenta adeziunea la noua orientare politică a ţării; cei mai mulţi au plecat pur şi simplu acasă, convinşi că bătălia fusese deja pierdută.

Mai mult, unii dintre ei au răspuns cu fervoare apelului formulat de Ion Iliescu prin Televiziune, prezentându-se la întâlnirea „oamenilor de bine" convocată la C.C. pentru ora 17.00, fiind gata să treacă de cealaltă parte a baricadei: Dumitru Popescu, Ianoş Fazekaş, Paul Niculescu Mizil, Dumitru Apostoiu, Vasile Nicolcioiu...

Cam aşa arăta în după-amiaza zilei de 22 decembrie echipa la care Ceauşescu făcea apel să continue „lupta cea mare".

Dar dintre toţi ostaşii devotaţi pe care Ceauşescu i-a promovat şi cultivat în toată „epoca de aur", câţiva s-au remarcat emblematic pentru ceea ce a fost nomenclatura de vârf a regimului Ceauşescu.

ANA MUREŞAN

Cea mai bărbată dintre membrii C.P. Ex. s-a dovedit a fi Ana Mureşan – de profesie sudor, ajunsă preşedinta Consiliului Naţional al Femeilor şi ministru al Comerţului Interior.

Este singurul demnitar comunist care şi-a respectat întru totul, ad-litteram, angajamentul luat în faţa lui Nicolae Ceauşescu.

În şedinţa C.P. Ex. din 17 decembrie 1989, când Nicolae Ceauşescu a mimat demisia, îndemnând participanţii să-şi aleagă un alt secretar general, Ana Mureşan a fost cea care a sărit ca arsă şi, cu ţipete isterice şi lacrimi în ochi, i-a blocat uşa pentru a-l împiedica să părăsească funcţia supremă. „Şi pe noi cui ne lăsaţi, tovarăşe secretar general?”, a urlat ea cu disperare. În procesul intentat membrilor C.P. Ex., în pledoaria din 9 nov. 1990, Ana Mureşan îşi amintea: ”*Atunci când Nicolae Ceauşescu, când a constatat că membrii nu este de acord, s-a ridicat doi-trei paşi, m-am ridicat şi eu, m-am oprit lângă domnul Bobu, am vrut să-i spun lui Elena Ceauşescu să-l potolească. Mi-a fost foarte multă frică, pentru că a spus că printre membrii C.P. Ex. este trădători. Gestul, mişcarea mea, cred că a lăsat impresia la ceilalţi că am spus: nu ne lăsaţi, tovarăşe secretar general!”*

Maria Ionescu, stenografă: *„Nicolae Ceauşescu s-a pronunţat că îşi dă demisia ca o ripostă de nemulţumire la ceea ce se întâmpla pentru prima dată în desfăşurarea şedinţelor C.P. Ex., pentru faptul că unii dintre cei prezenţi, printre care Gheorghe Rădulescu şi Constantin Dăscălescu, nu şi-au însuşit propunerea lui Nicolae Ceauşescu ca generalii Vasile Milea şi Tudor Postelnicu să fie destituiţi. Ceauşescu, după convingerea mea, a simulat că intenţionează să părăsească sala şi atunci unii dintre participanţi, în special Silviu Curticeanu, Nicolae Constantin, Constantin Dăscălescu, Emil Bobu,* ***Ana Mureşan, care începuse chiar să plângă*** *şi Cornel Pacoste, care s-a aşezat în dreptul uşii, au intervenit şi l-au*

rugat, era un adevărat vacarm, şi l-au rugat luându-şi angajamente şi exprimându-şi ataşamentul faţă de el, să revină asupra hotărârii de a-şi da demisia, ceea ce Nicolae Ceauşescu a şi făcut". („Caietele Revoluţiei", Nr.6 (19)/2008, p. 23).

Vine, apoi, şedinţa din 22 decembrie, ora 10.00:

Ana Mureşan: *„În 22 decembrie, eu am ajuns în şedinţă cu circa două-trei minute înainte de încheierea şedinţei, fiind ultima. Eu nu cunosc ce s-a discutat înaintea venirii mele. Datorită întârzierii şi a fricii ce mă apucase, nu am mai vrut să intru în şedinţă, însă cei de la uşă şi de pe culoare, militari şi ofiţeri ai Securităţii, m-au admonestat că am întârziat şi m-au introdus cu forţa, împingându-mă în sală, din care cauză am fost foarte tulburată psihic şi speriată, nu mai eram stăpână pe facultăţile mele mintale. Manifestările mele de agitaţie, tulburare psihică şi plâns din şedinţă se datoresc faptului stării de violenţă excesivă, demenţială a lui Nicolae Ceauşescu, ameninţărilor cu plutonul de execuţie, ameninţarea vehementă că în rândul nostru, al membrilor C.P. Ex., că sunt trădători, moartea generalului Milea, precum şi faptul că în sediu, în jurul sălii de şedinţă era înconjurată de militari şi trupe de Securitate, mi-a creat o stare de groază, de panică, că şi noi, admonestaţi de Nicolae Ceauşescu ca trădători; puteam să fim achitaţi, omorâţi. În aceste împrejurări, de atmosferă tensionată, de ameninţări şi teroare, nu mai eram în stare să judec, să spun nimănui nimic". (*T.M.T. Bucureşti, Dosar 125/1990, vol. 16, p. 288).

În aceste condiţii, de maximă surescitare, Ana Mureşan a spus, totuşi, conform stenogramei: „*Eu am văzut aseară că aceşti tineri neînarmaţi puteau fi luaţi, pentru că atunci când a început să se tragă, ei au început să fugă... Noi cu ce ne apărăm de huligani? Acum trebuie să avem şi noi bâte să ne apărăm".*

La care, Elena Ceauşescu i-a răspuns;

– Du-te, Ană, mobilizează-ţi femeile şi apără unităţile din comerţ. (Mircea Bunea, „Praf în ochi. Procesul celor 24-1-2", Ed. Scripta, 1994, p. 409).

Şi a procedat întocmai. S-a întors la minister, şi-a lăsat atribuţiile de înalt demnitar şi s-a pus pe treabă: cu bâta!

Să vedem filmul acţiunii.

Ana Mureşan: *„În starea de inconştienţă în care mă aflam, la terminarea şedinţei am spus: o să apărăm unităţile*

cu bâtele, gândindu-mă la faptul că Ministerul Comerţului Interior (M.C.I.) trebuia să aprovizioneze populaţia cu alimente şi ştiam ce măsuri represive va lua Nicolae Ceauşescu împotriva demonstranţilor.

După şedinţă, m-am întors la M.C.I., unde am dispus să fie luate nişte cozi de lopeţi care să fie depozitate la poarta 1 şi 2. Cu acestea trebuia să se apere clădirea pentru ca ministerul să funcţioneze în bune condiţii. Am dat un telex în ţară pentru mobilizarea tuturor lucrătorilor la unităţile comerciale în vederea aprovizionării populaţiei.

E adevărat că datorită stării psihice în care mă aflam în 22 decembrie (teamă, spaimă etc.) am ieşit din clădire având în mână un beţişor, adresându-mă unor trecători care spărgeau geamurile la unităţile comerciale – să treacă pe partea opusă. Am făcut acest lucru de teamă să nu atace clădirea, întrucât urmăream buna aprovizionare a populaţiei (T.M.T. Bucureşti, Dosar 126/90/ Vol.3, p. 236).

„În dimineaţa de 22 decembrie, am fost anunţată de subordonaţi că pe acoperişul M.C.I. (Ministerul Comerţului Interior) se află persoane străine de acest minister; apoi am auzit zgomote de geamuri sparte şi, ieşind în stradă, am văzut doi cetăţeni înarmaţi cu obiecte contondente pe care nu le-aş putea descrie, cu care spărgeau vitrinele unor unităţi comerciale de pe această stradă. În această situaţie, şi fiindcă acei indivizi se îndreptau spre minister, am luat măsuri să se închidă intrările şi să se organizeze cu mijloacele la îndemână apărarea clădirii. În consecinţă, au fost aduse câteva cozi de lopeţi şi de mături; eu însumi am ieşit la un moment dat în stradă, cu un băţ în mână, ceea ce a determinat pe unul din cei doi să se îndepărteze” (T.M.T. Bucureşti, Dosar 126/’90, vol. 13, 172).

„Eu vă spun cinstit. Am asistat la persoane care erau echipate expre, care devasta unităţile de pe Academiei. Şi eu, cu impresia că la Timişoara, că ăia spărgeau pentru jefuire, şi m-am dus şi am luat şi eu o jumătate de beţişor, este adevărat, dom'le preşedinte, am greşit, eu în definitiv ce făceam? Nu apăram casa mea, dar n-am fost singură, că nu conduceam singură ministerul, ne-am apărat cu cozi de lopeţi şi de mături. Eu însumi am ieşit la un moment dat, cu jumătate de beţişor... Atitudinea mea a fost determinată că – plânge zece secunde şi revine la normal, n.r. - *dom'le preşedinte, n-aveam*

*geamuri, era penurie şi dl. Andrei Ştefan m-a ajutat cu geamurile de la Unirea, când le-am pus" (*geamuri sparte în 21 decembrie şi puse până dimineaţa n.r.*). (*Declaraţie la proces, „Adevărul", 10 noiembrie 1990).

Martor Frîncu Stan: *În 22 decembrie, am fost de serviciu la poarta 1, de la ora 8.00 la 20.00. Cunosc faptul că Ana Mureşan s-a prezentat la serviciu în jurul orei 8.15. În jurul orei 10.30, Ana Mureşan a solicitat la toţi oamenii muncii să coboare la cele două intrări şi să se înarmeze cu bâte (aduse de dimineaţă în hol) pentru a ieşi în stradă şi de a ne apăra de demonstranţi, despre care afirma că sunt huligani. Nimeni nu a dat curs ordinului".* (T.M.T. Bucureşti, Dosar 126/90, vol.6, p.127)

Martor Diaconu Aneta: *„Pe la ora 10.00, a venit Ana Mureşan care ni s-a adresat în sensul de a ne înarma cu cozi de lopeţi care erau depozitate la poarta 1. La un moment dat, am văzut-o pe Ana Mureşan când a pus mâna pe o bâtă, a ieşit în stradă şi s-a deplasat până la colţul clădirii, unde cu bâta ridicată în sus a ameninţat un grup de tineri, fete şi băieţi, care voiau să circule pe strada care mergea spre Centrul de Calcul, dirijându-i spre str. Doamnei. În acest moment, tinerii au început să o huiduiască, iar noi, cei prezenţi, i-am spus să intre în clădire. După acest incident, Ana Mureşan a intrat în clădire, a închis uşa şi n-a mai ieşit afară".*(Idem, p.120)

Martor Gh. Rodica: *La ora 11.00, eram la poarta M.C.I. Am văzut-o pe Ana Mureşan care striga la tineretul de pe stradă că sunt huligani, derbedei. Ana Mureşan avea un băţ în mână şi alerga după o fată să o lovească, strigând „vagaboanda". (*Idem, p.102)

După finalizarea (cu ce rezultate???) a operaţiunii „bâta şi beţişorul", Ana Mureşan urcă în biroul ministerial şi află cu stupoare că sediul C.C. este asaltat de revoluţionari, iar tovarăşul Ceauşescu plecase cu elicopterul ... nu se ştie unde. În aceste condiţii, ca o mamă bună, ia legătura cu Nicu Ceauşescu, îl informează despre cele întâmplate, sugerându-i să vină de urgenţă la Bucureşti. Declaraţiile Anei Mureşan în acest caz sunt contradictorii. În cursul procesului s-a vehiculat ideea că l-ar fi chemat să preia puterea. Ea, însă, se justifică: *„Ţin să precizez că în acele momente mă aflam într-o stare psihică deplorabilă, pentru că şi un nepot de-al meu se afla în*

grupurile de revoluţionari implicaţi în evenimentele din decembrie 1989. Tot în acele momente am realizat că datoria mea este de a mă reîntoarce la sediul Comerţului Interior pentru a asigura în continuare aprovizionarea populaţiei nu numai în Bucureşti, dar şi în alte judeţe. De aceea, am telefonat la direcţia comercială judeţeană Sibiu, dar telefonul nu mai funcţiona. Aşa cum mai procedasem şi anterior, am apelat la T.O. şi am rămas surprinsă că Ceauşescu Nicu se afla la sediul fostului comitet judeţean de partid Sibiu şi chiar el a răspuns. L-am rugat pe Ceauşescu Nicu să transmită cele aflate de mine cu privire la aprovizionarea cu ulei şi, totodată, i-am comunicat că la Bucureşti forţele revoluţionare au preluat conducerea ţării. Precizez că este vorba de fostul sediu al C.C. Un procuror a ţinut să susţin ideea că l-am chemat pe Ceauşescu Nicu la Bucureşti pentru a prelua puterea. În realitate, în acele momente eram tulburată, şi prin ceea ce am discutat cu Nicu Ceauşescu am ţinut să-l fac pe acesta să înţeleagă că în Sibiu nu trebuie să se întâmple ceea ce s-a întâmplat la Timişoara şi Bucureşti. Că trebuie să plece. Cred că acest lucru nu a fost înţeles, şi doresc să precizez din nou că eu nu l-am chemat să preia puterea. De altfel, cred că acesta nici nu dorea acest lucru. De altfel, nici nu mai credeam că acesta va putea prelua puterea faţă de evenimentele revoluţionare din Bucureşti la care am fost martor. În perioada ce a urmat am continuat să-mi desfăşor activitatea contribuind la aprovizionarea populaţiei, a altor zone, sprijinind în acest sens Frontul Salvării Naţionale. M-am adresat lucrătorilor din comerţ pentru ca aceştia să continue să-şi desfăşoare activitatea în magazine, pentru a asigura paza bunurilor şi aprovizionarea populaţiei.

În convorbirea telefonică pe care am avut-o cu Ceauşescu Nicu m-am referit la ceea ce s-a întâmplat la Timişoara şi Bucureşti, adică la faptul că, pe lângă entuziasmul tinerilor revoluţionari au fost şi situaţii în care unii cetăţeni s-au manifestat mai violent în sensul că au spart vitrine. Arăt, de asemenea, că tot datorită stării de tulburare în care mă aflam în discuţia purtată la telefon cu inculpatul Ceauşescu Nicu am înţeles că este posibil ca în Sibiu unele grupuri, pentru că existau şi unele persoane care se manifestau violent, să se deplaseze către sediul Comitetului Judeţean de Partid unde

acesta se afla. Mă gândeam că persoana acestuia ar prezenta pericol. Completez şi arăt că văzând ura şi entuziasmul revoluţionarilor din Bucureşti, când mă refer la ură, arăt că aceasta viza persoanele aflate la conducerea ţării – Nicolae şi Elena Ceauşescu – şi în acest sens i-am sugerat să plece din Sibiu, pentru a nu se întâmpla şi în Sibiu ceea ce s-a întâmplat la Bucureşti şi Timişoara. (Declaraţie, 16 iulie 1990, la Procesul Nicu Ceauşescu. Procuratura Generală. Direcţia Procuraturilor Militare, Dosar 517/P/1989).

În procesul membrilor C.P. Ex., se reia tema discuţiei telefonice cu Nicu Ceauşescu, iar Ana Mureşan mai-mai să recunoască: *„În urma discuţiei purtate cu Nicu Ceauşescu în 22 decembrie, ora 12.00, bănuiesc că el a înţeles să vină la Bucureşti pentru a prelua comanda. Eu însă i-am comunicat că forţele revoluţionare au pătruns în C.C. şi au luat comanda şi conducerea ţării. Auzind despre comandă şi conducere, Nicu Ceauşescu a înţeles că el este cel care trebuie să vină pentru a prelua conducerea...*

... I-am spus: veniţi să luaţi puterea, dar de fapt eu am urmărit ca să vină la Bucureşti şi să fie prins şi să se termine cu împuşcăturile". („Praf în ochi", p. 348, 360).

Ca orice demnitar din echipa lui Ceauşescu, cu toată participarea ei vitejească la lupta cea mare împotriva huliganilor, pentru salvarea regimului, la apariţia lui Ion Iliescu pe postul naţional de televiziune, Ana Mureşan a trecut de partea cealaltă a baricadei: *„Imediat după şedinţa din 22, întoarsă la minister m-am pus la dispoziţie noii puteri în stat, susţinând Revoluţia. Astfel, mi s-a trasat ca sarcină, ordin să luăm măsuri de funcţionare a fabricilor de pâine, lapte, carne, depozite pentru a nu paraliza aprovizionarea. La sarcina noii puteri, a domnului Iliescu, am aprovizionat fostul C.C., T.V., Radio, cu alimente, apă minerală". (*T.M.T. Bucureşti. Dosar 126/90, vol. 16).

Iar în plenul unei şedinţe din proces declara: *„După Revoluţie, am luat măsuri să funcţioneze fabricile de pâine. Pe linia organizaţiilor de femei am luat măsuri de ajutorare a revoluţionarilor de la T.V. şi din alte locuri. Am elaborat şi primele numere din revista „Femeia în sprijinul revoluţiei". Dl. Mazilu mi-a transmis că voi primi noi însărcinări şi le-am primit, fiind arestată în data de 10 ianuarie 1990. Trăiesc tragedia vieţii mele".* („Praf în ochi", p. 489).

GHEORGHE PANĂ

Fuga demnitarilor comunişti din faţa puhoiului revoluţionar a fost o constantă în Decembrie 1989 şi a determinat într-un fel fizionomia Revoluţiei române.

Fuga lui Radu Bălan din Comitetul Judeţean de Partid Timiş, la asedierea clădirii de către protestatari şi informarea lui Ceauşescu despre acest fapt l-au determinat pe şeful statului să trimită comandoul bucureştean la Timişoara. Fără această ingerinţă brutală în viaţa publică a municipiului de pe Bega, Revoluţia ar fi arătat cu totul altfel!

Ceauşescu a părăsit sediul puterii în fugă. După asaltul revoluţionarilor asupra C.C., marea majoritate a nomenclaturii a luat-o la fugă.

În fugă au vrut să părăsească ţara generalii Nuţă şi Mihalea care, recunoscuţi la frontieră, au fost obligaţi să facă drumul înapoi.

Într-un interviu acordat regizorului Ştefan Gladin, pentru filmul *„Ziua cea mai lungă”*, în martie 1990, Emil Bobu afirma categoric că *„în dimineaţa de 22 decembrie 1989, în C.C., s-a luat decizia fugii generale”*.

Fuga e contagioasă, dar se trăieşte personalizat. Fiecare fuge în felul lui, cum se pricepe mai bine.

Gheorghe Pană se afla trimis de Ceauşescu să potolească spiritele şi să coordoneze menţinerea ordinii la Braşov. Fusese prim-secretar al judeţului, ulterior, direcţional din partea C.P.Ex. pentru această zonă vulnerabilă din punct de vedere al potenţialului revendicativ al muncitorimii. Nu trecuseră decât doi ani de la revoltele din 17 noiembrie 1987, iar nemulţumirile populaţiei mocneau, ca peste tot în ţară. Împreună cu primul secretar Petre Preoteasa a gestionat, mai bine-zis a contabilizat escaladarea conflictului, iar în 22 decembrie – când muncitorimea de pe marile platforme braşovene, dar şi din Ghimbav şi Zărneşti, au pornit spre centrul oraşului, omul de încredere al lui Ceauşescu, activistul care a slujit partidul

din cele mai înalte demnităţi, a depus armele şi a luat-o la fugă. Fugă la propriu. În costum şi cravată, transpirând gâfâit pe cărări pustii de munte, cu spaima de a nu fi văzut, recunoscut şi prins, ca hoţul tulind-o de la locul faptei.

A dezertat, dar nu trecând la inamic – asta ar fi fost, poate, un gest de curaj, de căinţă poate, de recunoaştere a superiorităţii adversarului. Gheorghe Pană a dezertat din disperare, pentru că nu avea altă scăpare pentru a-şi salva pielea, luându-şi lumea în cap. Cum putea el să răspundă cererilor protestatarilor?

În procesul intentat membrilor C.P.Ex., Gheorghe Pană spunea: „*că manifestaţiile de la Braşov au decurs într-o ordine perfectă. ...Nu a fost nici un incident. Dacă am fi organizat noi asemenea demonstraţie muncitorească n-ar fi ieşit atât de perfect... În decembrie, la Braşov, manifestanţii au prezentat un memoriu în 5 puncte:*

1. Ceauşescu să demisioneze imediat din toate funcţiile de partid;

2. Demisia Guvernului;

3. Alegeri libere;

4. Presă liberă;

5. Îmbunătăţirea condiţiilor de viaţă”. („Adevărul”, 27 septembrie 1990).

Deci, a luat act de revendicări. Şi ce putea face? Putea să-i ceară lui Ceauşescu aşa ceva? În nici un caz.

În momentul în care revoluţionarii erau pe cale să spargă uşile şi să intre în Comitetul Judeţean de Partid, împreună cu primul secretar, s-a furişat pe uşa din dos şi – ghidaţi de securiştii care-i păzeau – au luat calea munţilor, a haiduciei de partid şi de stat.

Gheorghe Pană: „*Anunţându-se fuga lui Nicolae Ceauşescu, am părăsit sediul, împreună cu primul secretar Preoteasa Petre şi cu ofiţerul meu însoţitor şi ne-am deplasat la locul unde lăsasem maşina în ideea de a pleca înapoi în Bucureşti, însă n-am mai găsit nici o maşină. În aceste circumstanţe, ne-am deplasat toţi trei la poalele Tâmpei şi, pe la ora 15.00 – 15.30, despărţindu-ne de Preoteasa Petre, am plecat împreună cu ofiţerul spre Poiana Braşov, pe jos, urmând o potecă”.* (T.M.T. Buc., Dosar 12690, vol.13, p. 35).

„*Am hotărât pe loc să ieşim din Braşov, prin spatele*

noului cartier Răcătău, după care am luat-o la dreapta, în sus, spre Tâmpa. După cca. 100 m am cerut ofiţerului de Securitate ce mă însoţea să azvârle pistolul.

Tot aici, Petre Preoteasa a propus să ne întoarcem în Braşov unde îi era soţia, ca împreună să plecăm la Bucureşti cu maşina personală. Mi s-a părut riscant şi de aceea, eu împreună cu cpt. Sinulescu Cornel am continuat drumul spre Poiana Braşov, unde am ajuns în jurul orei 22.00 şi unde am „dormit" afară, pe nişte scaune, la vila judeţului.

Dimineaţa, la 05.30, am cerut familiei care locuia în spatele vilei să ne deschidă (femeia mă cunoştea). Şi acolo am ascultat la radio primele ştiri şi am văzut şi o emisiune la T.V. din care mi-am dat seama ce s-a întâmplat şi cine a luat puterea în ţară.

Din această clipă mi-am întărit hotărârea că trebuie să merg la primul post de miliţie şi în 23.12., la ora 15.30-16.00, am ajuns la intrarea în Râşnov, unde m-am prezentat cerând să se comunice la Braşov sau dacă se poate la Bucureşti acest lucru.

În 24 decembrie am fost luat şi transportat la Braşov, dus într-o cameră la Casa Armatei şi ţinut sub pază până la 5 ianuarie 1990, când am fost transportat la Bucureşti". (T.M.T. Bucureşti, Dosar 126/1990, vol.4, p. 414).

Ajuns la Bucureşti, a fost arestat împreună cu întregul lot de membri ai C.P. Ex., mai întâi într-o cazarmă militară de pe Şoseaua Olteniţei, apoi la Penitenciarul Jilava, condamnat la ani grei de puşcărie pentru participare la genocid.

Din acel moment, Dumitru Popescu îşi aminteşte: „*În închisoare îi fuseseră afectate funcţii ale sistemului nervos central: îi tremurau mâinile, se bâlbâia. Ultima jumătate a frazei o înlocuia cu un oftat. De la Jilava a ieşit terminat. Auzeam pe câte cineva că s-a întâlnit cu el într-o piaţă sau pe o stradă lăturalnică. Întreba: „Nu dai o ţuică?" Nu ştiu de ce-i trebuia, nu era băutor, poate punea întrebarea ca o nadă, pentru a face din cel întâlnit interlocutor de o oră, în penumbra discretă a cârciumii. Rămăsese singur, abia îşi ducea zilele cu pensia de femeie de serviciu, fixată de „decembrişti" (ca şi nouă, celorlalţi jilavişti), şi supravieţuia prin inconştienta încăpăţânare generică a băiatului de la ţară împins înainte de valul democraţiei muncitoreşti.*

Cineva mi-a spus că ar fi intrat în faza incipientă a bolii Alzheimer - ceea ce dovedeşte că Jilava s-a emancipat, generând la distanţă şi boli moderne, de sorginte americană”. (Dumitru Popescu, „Memorii”, vol. 5, Ed. „Curtea Veche”, 2007, p. 354).

ION RADU

În 22 decembrie 1989, Armata, Securitatea, Gărzile Patriotice, toate structurile de forţă care aveau reprezentanţi în întreprinderile industriale bucureştene, dar şi organele P.C.R. şi activiştii de partid au transmis, cu mult înainte de ora 7.00, către C.C. al P.C.R., informaţii privind organizarea muncitorilor în vederea afluirii lor spre centrul Capitalei. În aceste condiţii, Nicolae Ceauşescu trimite în zonele industriale emisari cu misiunea de a intra în dialog cu protestatarii şi de a încerca să-i blocheze în întreprinderi: Ion Dincă – pe platforma Pipera; Emil Bobu – la 23 August şi IMGB; Ion Radu – în zona Militari.

Şedinţa C.P. Ex. din 22 decembrie 1989 începe, conform stenogramei, abrupt, printr-o întrebare ultimativă adresată de Nicolae Ceauşescu unui participant:

- *Ce ai făcut, Radu?*

Radu Ion, viceprim-ministru al Guvernului şi responsabil cu problemele industriei constructoare de maşini, răspunde:

- *Am fost, aşa cum aţi ordonat. A fost imposibil să intrăm în discuţii. Nu am izbutit să intrăm în uzină. Plecau de la I.C.E.M. şi de la Turbomecanica, din Militari. Au plecat şi de la „23 August" ... S-a oprit toată activitatea".*

În declaraţiile aflate în dosarele procesului intentat membrilor C.P. Ex., Radu Ion detaliază momentul: „*Nicolae Ceauşescu m-a întrebat ce am făcut la Turbomecanica şi i-am spus că aproximativ 3000 de oameni se deplasează spre Centru şi că acelaşi lucru îl fac şi grupuri de muncitori de la I.C.E.M., Uzinele „23 August", unde sectoarele calde şi-au oprit producţia.*

... În continuare, adresându-se tuturor celor de faţă, Nicolae Ceauşescu a întrebat: „Ce facem? Luptăm împotriva acestor huligani, împotriva cercurilor străine"? Sensul acestei întrebări, repetate de altfel, a fost acesta: Cine nu se angajează, cine nu luptă alături de el este trădător.

... În ce mă priveşte, când am fost întrebat, am reluat informarea făcută înainte, exagerând-o în unele aspecte – de pildă, am spus că am văzut în zona Crângaşi, Militari şi miliţieni printre demonstranţi – însă nu am fost lăsat să continui, Elena Ceauşescu spunându-mi că „umblu cu poveşti".

După încheierea şedinţei, am ieşit din sală foarte nervos şi preocupat şi, întâlnindu-mă cu generalul Vlad, acesta m-a asigurat că va întări ordinele de a nu se trage în manifestanţi, iar eu am acordat deplină crezare acestei asigurări". (T.M.T. Bucureşti, Dosar 126/'90, vol.13, fila 164-165).

„În şedinţa C.P.Ex., m-am ridicat din proprie iniţiativă şi am spus:

- Da, tov. Ceauşescu, dar aşa cum s-au exprimat şi tov. Gere şi generalul Vlad, o parte a armatei s-a alăturat oamenilor şi în drum spre Turbomecanica am văzut grupuri de militari împreună cu muncitorii. În acest caz, împotriva cui tragem, cu cine luptăm?

Faţă de intervenţia mea, soţii Ceauşescu au intervenit şi m-au apostrofat: ***Acum nu e timp de poveşti!*** (T.M.T.B., Dosar 126/90, vol. 5, p.409).

„Deoarece l-am informat pe Ceauşescu Nicolae că nu-i putusem executa ordinul de a opri afluenţa coloanelor de demonstranţi de pe platforma Militari datorită amplorii manifestaţiilor, dictatorul s-a dezlănţuit în peroraţii din care rezulta necesitatea de a se lua măsuri ferme.

Amândoi (Nicolae şi Elena Ceauşescu) au sărit cu gura pe mine, că numai la Ministerul Construcţiilor de Maşini, de care răspundeam, în construcţia de maşini au început (se referea la Turbomecanica) că eu sunt de vină, cum am făcut şi la Braşov, în noiembrie 1987, şi că acum au început la Timişoara, unde sunt sectoarele pe care eu le coordonam". (T.M.T.B., Dosar 126/1990, vol.16, p. 78).

Participanţii la şedinţa C.P. Ex. confirmă efectele informării lui Ion Radu asupra stării lui Nicolae Ceauşescu.

Iulian Vlad: *„În şedinţa C.P. Ex., desfăşurată într-o atmosferă deosebită, m-a impresionat impresia pe care i-a făcut-o lui Nicolae Ceauşescu informarea de către Radu Ion că mase de oameni ai muncii, de pe mai multe platforme industriale din Bucureşti, se îndreaptă spre Piaţa Palatului. Urmare a acestei informaţii, am avut reprezentarea că încrederea lui*

Nicolae Ceauşescu în devotamentul muncitorimii s-a zdruncinat”. (T.M.T.B., Dosar 126/1990, vol.13, fila 233).

Ştefan Andrei: *După şedinţă, am discutat cu Radu Ion, că orice soluţie impune înlăturarea lui Nicolae şi Elena Ceauşescu, dar, aşa cum am concluzionat cu Radu Ion, ne-ar fi omorât şi pe noi, ca pe generalul Milea”. (*T.M.T.B., Dosar 126/1990, vol. 14, p. 96).

Tudor Postelnicu: *”În ceea ce priveşte poziţia lui Ion Radu, eu apreciez că ... aşa cum a relatat faptele, în sensul că grupuri mari de oameni se îndreaptă ameninţătoare şi anarhice către Centru, consider că a fost de natură să incite atmosfera şi să-l influenţeze pe Nicolae Ceauşescu de a acţiona cât mai aspru”.* (T.M.T.B., Dosar 33/1990, vol. 2, p. 58).

După şedinţa C.P. Ex., Radu Ion rămâne în C.C., iar după fuga lui Ceauşescu şi apariţia lui Ion Iliescu la Televiziune, intră în legătură cu Ministerul Apărării Naţionale: *„În ziua de 22 decembrie 1989, după orele 14.00, împreună cu Ştefan Andrei, de la el din birou, am vorbit la telefon cu domnul – atunci i-am spus tovarăş – acum îi spun domnul general colonel Victor Atanasie Stănculescu şi mi-am oferit imediat serviciile în slujba revoluţiei. Dl. Gen. Col. Victor Stănculescu ne-a comunicat că, alături de domnia sa, se află şi dl. Ion Iliescu, iar după o scurtă consultare cu acesta, ne-a răspuns că sunt de acord şi să stăm liniştiţi pentru că ne vor comunica la timpul potrivit ce trebuie să facem. Avem martori la această convorbire, întrucât în biroul lui Ştefan Andrei era şi Mihăilescu Şerban, fostul secretar general al Consiliului de Miniştri şi era şi şeful de cabinet al lui Ştefan Andrei.* (Mircea Bunea, „Praf în ochi”, p. 341).

După această convorbire telefonică, Radu Ion pleacă la sediul M.I.C.M. În prezenţa lui Eugen Rădulescu – ministrul Construcţiilor de Maşini şi a lui Nicolae Vaideescu – ministrul Industriei Electrotehnice, ia legătura cu o serie de judeţe pentru a le transmite să acţioneze potrivit celor prezentate de Ion Iliescu la Televiziune. La Craiova a discutat cu generalul Dumitru Roşu; la Constanţa – cu Mihai Marina; la Caraş-Severin – cu Szasz Iosif; la Braşov – cu generalul Florea *„rugându-i să nu ia măsuri pentru a se folosi armele contra oamenilor şi pentru a preîntâmpina acţiunea de distrugere...”*

Vorbeşte, apoi, la telefon, cu Ion Iliescu pentru a-l asi-

gura de sprijinul său şi – din proprie iniţiativă – cu generalul Victor A. Stănculescu: „*După ce l-am informat cu ce persoane am luat legătura, Stănculescu mi-a indicat* ***să stopez acţiunea, întrucât armata a preluat întreaga comandă*** *(să nu ne suprapunem), iar eu să rămân pe loc, la ministerele respective, martori fiindu-mi cei doi miniştri. Acelaşi lucru l-am comunicat şi generalului Vlad Iulian (*T.M.T.B., Dosar 126/1990, vol. 16, p. 92).

Acum, în acest moment – după discuţiile avute şi, desigur, sub presiunea evenimentelor care se derulau năucitor, inclusiv în condiţiile în care un grup agresiv de revoluţionari încercau să asedieze sediul Ministerului – se produce declicul, ruptura.

Aflând (?) că va fi arestat, Radu Ion se aruncă pe fereastra biroului său din clădirea aflată pe Calea Victoriei, cum se notifică în „**Declaraţia fostului viceprim-ministru Ion Radu, dată în prezenţa generalului maior Matei Nicolae, locotenent-colonelului Stelian Vasile şi maiorului Raţ Constantin, la Spitalul Militar Central, în ziua de 25 decembrie 1989. În urma tentativei de sinucidere”.**

În cartea sa de „Memorii” (vol. 5, p. 346), Dumitru Popescu relatează: *„Nu-i cunosc C.V.-ul, ştiam vag despre el că fusese activist sindical şi că, printr-o putere de muncă ieşită din comun, dinamism organizatoric şi instinctul angajării în focul bătăliilor, promovase rapid şi spectaculos, până la rangul de vicepreşedinte al guvernului.*

Era un bărbat robust, dar agil, cu ochi strălucitori, impenetrabili din cauza negrului intens. Nu-i prea plăcea să vorbească, prefera să asculte şi să acţioneze, punând mereu ceva la cale şi izbucnind intempestiv direct în miezul acţiunii – una pentru care alţii s-ar fi pregătit zile în şir. În 22 decembrie 1989 şi-a dezvăluit însă punctul slab – labilitatea psihică, de nebănuit la un buldozer în stare să niveleze munţi şi să dezrădăcineze păduri. Pur şi simplu, când a auzit că sistemul se prăbuşise, s-a aruncat pe fereastră. L-am găsit la Jilava încă bandajat la mâini, dar cu potenţialul energetic refăcut, fortificat psihic destul de repede, asumându-şi lupta deschisă cu închisoarea”.

În şedinţa de proces din 2 noiembrie 1990, Ion Radu declara: *„Resping acuzaţiile de genocid. Reafirm că nu mă consider vinovat. Declaraţiile le-au luat şi le-au notat procu-*

rorii. Eu nu puteam să scriu din cauza mâinilor rupte. Luni de zile, m-au hrănit soldaţii comandaţi de un locotenent, pe nume Adrian. Eu nu puteam mânca singur... Eu consider că mă aflu în faţa dumneavoastră nu pentru că sunt vinovat, ci pentru că am fost în C.P. Ex.”

În ultimul său cuvânt, înaintea pronunţării sentinţei, în 25 martie 1991, Ion Radu declara: *„Deşi eram la Teheran* (pentru a pregăti vizita şefului statului în Iran n.n.), *Procuratura m-a bifat ca prezent, în stenograma şedinţei C.P.Ex. din 17 decembrie 1989. În ultimii 10 ani am îndeplinit nouă funcţii. Indiferent pe unde am lucrat, peste tot am lăsat loc de bună ziua. Mă consider nevinovat. Vă cer achitarea.”*

Pentru infracţiunea de favorizare a infractorului, Radu Ion a fost condamnat la 3 ani închisoare şi 3 ani interzicerea drepturilor. În rechizitoriu scrie doar atât: **Radu Ion a aprobat tacit reprimarea demonstranţilor din 22 decembrie 1989.**

Încarcerat la Jilava, a fost eliberat pe motive medicale, pentru un tratament de câteva zile într-o clinică de specialitate. În acest timp, s-a împuşcat mortal cu o armă de vânătoare. Avea 58 de ani.

SZASZ IOSIF

Între cei chemaţi de Nicolae Ceauşescu la lupta cea mare pentru salvarea regimului, Szasz Iosif s-a remarcat într-un mod incredibil pentru un nomenclaturist de cel mai înalt rang.

Până în noiembrie 1989 era prim-secretar al comitetului Judeţean al P.C.R. Caraş-Severin, iar la Congresul al XIV-lea a fost promovat secretar al C.C. al P.C.R. şi numit membru în Comitetul Politic Executiv. Trimis la Reşiţa pentru a împiedica izbucnirea revoltei în acest mare centru muncitoresc, Szasz Iosif a trecut de la început şi tranşant de partea demonstranţilor, condamnând făţiş, din Balconul clădirii Judeţene de partid, regimul Ceauşescu.

Într-un document al Procuraturii, aflat în dosarele Procesului membrilor C.P. Ex., se detaliază: *„În ceea ce-l priveşte pe Szasz Iosif, situaţia lui este cu totul inedită. A fost prim-secretar al judeţului Harghita, după Ludovic Fazekaş, apoi prim-secretar al judeţului Caraş-Severin – din 1986 până în 25 noiembrie 1989.*

După şedinţa C.P. Ex. din 17 decembrie, a cerut şi i s-a aprobat să plece la Reşiţa, unde îşi avea familia.

- Ajuns la Reşiţa în seara de 17 decembrie, a doua zi a mers în întreprinderile din zonă pentru a sonda starea de spirit a colectivelor muncitoreşti;

- A ordonat Armatei, Miliţiei şi Securităţii să nu iasă în stradă;

- În 21 decembrie, când, la ora 14.00, s-au strâns în piaţa din faţa sediului Judeţenei de Partid, o mulţime de demonstranţi (20.000-30.000) care cereau să vorbească cu Szasz, el i-a invitat să trimită în sediu o delegaţie cu toate revendicările pentru a le trimite la Bucureşti;

- A cerut Armatei şi Securităţii să nu intervină;

- Când mulţimea a început să scandeze „Jos Ceauşescu!", „Jos dictatura!", Szasz Iosif a luat portretul lui Cea-

uşescu din cabinetul său şi l-a aruncat de la Balcon manifestanţilor pentru a-l distruge;

- A declarat, de la Balcon, că la Reşiţa nu se aplică decretul privind starea de necesitate instituită de Nicolae Ceauşescu, iar Armata, Miliţia şi Securitatea nu va trage, chemând în Balcon pe comandantul garnizoanei militare, pe comandanţii Miliţiei şi Securităţii pentru a da asigurări în acest sens.

Gestul lui Szasz Iosif din 21 decembrie este unul de mare curaj, întrucât putea să-i fie fatal.

După 22 decembrie, a fost ales, alături de pictorul Nicu Vlădulescu, reprezentantul revoluţionarilor, preşedinte al Consiliului Judeţean al F.S.N. şi apoi al C.P.U.N. În 10 ianuarie 1990 a fost ales/numit prefect al judeţului.

Comportarea sa, stima de care s-a bucurat au făcut ca după arestarea lui, în Lotul C.P. Ex., să se înfiinţeze la Reşiţa ***un comitet de iniţiativă şi solidaritate*** *cu Szasz Iosif.* (T.M.T. Bucureşti, Dosar 126/1990, vol. 14, p. 79)

În pledoaria din sala de judecată, formulată în ziua de 19 martie 1991, avocatul Vasile Suciu pleda: *„Pentru Szasz Iosif, ziarul „Flamura liberă” din Reşiţa a primit nenumărate scrisori. Acolo, la Reşiţa, chiar şi acum, mii şi mii de oameni îl doresc pe Szasz Iosif într-o funcţie de conducere. S-a format şi un comitet de iniţiativă, de solidaritate cu Szasz. Apelul poartă 2000 de semnături. Explicaţia e simplă. În Caraş-Severin, Szasz Iosif n-a fost de acord cu introducerea cartelelor de alimente şi a asigurat prin efort personal alimente din alte judeţe; nu a respectat restricţiile la energia electrică şi la apă caldă pentru populaţie.*

În 21 decembrie, deci cu 24 de ore înainte de fuga lui Ceauşescu, Szasz Iosif a cerut mulţimii adunate în piaţă să îngenuncheze şi să se reculeagă pentru morţii Timişoarei. Apoi, a aruncat de la Balcon portretul lui Ceauşescu.

Populaţia l-a ales ca preşedinte al F.S.N., apoi ca prefect, funcţie din care a plecat la 20 februarie 1990, din proprie dorinţă.

Acest om a instigat la omor? Când? Cum? Şi mai ales pe cine?”

O asemenea întrebare adresa instanţei, în 19 martie 1991, însuşi Szasz Iosif: *„De care parte a baricadei mă consi-*

*deraţi pe mine? E adevărat, am participat la şedinţa C.P.Ex. din 17 decembrie. Nu i-am spus **nu** lui Ceauşescu pentru că eu sunt de naţionalitate maghiară, iar el – care ne informase că la Timişoara evenimentele ar fi fost conduse de la Budapesta – m-ar fi acuzat imediat de complicitate şi de înaltă trădare. După şedinţă, am plecat la Reşiţa şi am zeci şi sute de martori care pot confirma că, încă pe 21 decembrie, ora 16.00, am fost primul care am aruncat portretul lui Ceauşescu. La Reşiţa n-a murit şi nici n-a fost rănit nimeni în Revoluţie(* până în 22 decembrie, n.n.*). Nu de la Centru am fost propus, ci oamenii din Reşiţa m-au numit ca prim-preşedinte al F.S.N. şi ca prefect al judeţului Caraş-Severin. Aceste funcţii le-am îndeplinit până pe 22 februarie. Sunt eu contrarevoluţionar? Sunt vinovat de genocid? Rog să se analizeze".* („Praf în ochi", p. 483).

Instanţa a analizat şi a hotărât achitarea inculpatului.

GHEORGHE (GOGU) RĂDULESCU

În seara zilei de 20 decembrie 1989, ora 19.00, când Nicolae Ceauşescu a incriminat prin Televiziune acţiunile „antinaţionale” de la Timişoara, împreună cu el s-au aflat pe micile ecrane cei implicaţi direct în conducerea statului cât timp fusese în Iran: Elena Ceauşescu, Manea Mănescu, Emil Bobu, Vasile Milea.

Alături de aceştia, se afla – inexplicabil – Gogu Rădulescu: masiv, impozant, impenetrabil ca o stană de piatră. Inexplicabil, pentru că atunci, în decembrie '89, Gogu Rădulescu era, pentru români, o persoană ştearsă şi obosită în rândul nomenclaturii, unul dintre cei mulţi din decor, din prezidiile care-l aplaudau pe Ceauşescu.

El nu trecea drept o personalitate de prim rang, atât de importantă pentru Ceauşescu încât să fie împreună în situaţia limită în care se afla România. Cum a ajuns el, atunci, alături de Nicolae Ceauşescu? Ce căuta Gogu Rădulescu în suita prezidenţială de urgenţă? Se oferise el însuşi? Îl obligase Ceauşescu? Avea de gând Ceauşescu să-l numească prim-ministru în locul lui Dăscălescu? Pentru că firesc ar fi fost să fie atunci, la Televiziune, lângă şeful statului, inclusiv Constantin Dăscălescu - conform Constituţiei R.S.R., al doilea om al puterii, dar şi pentru faptul că fusese la Timişoara şi, de acolo, îi smulsese lui Ceauşescu aprobarea de eliberare a deţinuţilor din timpul evenimentelor de până atunci. Iar Ceauşescu putea să aducă drept argument şi probă în discurs faptul că a încercat rezolvarea politică a conflictului inclusiv prin trimiterea primului ministru la Timişoara. Dar nu. El s-a prezentat în faţa opiniei publice naţionale şi internaţionale cu Gogu Rădulescu.

Economist de profesie, Gogu Rădulescu organizează în anul 1933 Frontul Studenţilor Democraţi, mişcare a tinerilor universitari aflată sub influenţa Partidului Comunist. În anul 1939 este mobilizat în armată şi participă ca locotenent la războiul antisovietic. În anul 1941, a dezertat din Armata Română

şi s-a predat sovieticilor. Iniţial deportat, s-a înscris în Divizia „Tudor Vladimirescu" şi a funcţionat ca activist în Direcţia Politică a marii unităţi care se ocupa cu îndoctrinarea prizonierilor români din lagărele sovietice. Revine în ţară, iar în anul 1949 devine membru de partid. Profesionist de marcă şi activist frenetic, se face repede remarcat în structurile superioare ale Partidului Muncitoresc Român, motiv pentru care în anul 1956 este numit de Gheorghe Gheorghiu-Dej ministru al Comerţului Exterior.

Acuzat de Securitate că a pus Comerţul Exterior la dispoziţia unor interese din afara României, favorizând cercuri de influenţă occidentale, suspectat şi chiar anchetat pentru legături cu servicii speciale străine, Gogu Rădulescu a fost schimbat din funcţia de ministru al Comerţului Exterior, dar nu şi marginalizat sau exclus din nomenclatura comunistă a timpului, ci promovat, în anul 1963, ca vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri în Cabinetul Ion Gheorghe Maurer.

După 1965, odată cu venirea lui Ceauşescu la putere, a avut o ascensiune politică remarcabilă: membru al C.C. al P.C.R. şi al C.P. Ex., vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri, iar revoluţia din 1989 l-a găsit în funcţia de preşedinte al Curţii Superioare de Control Financiar şi membru în C.P. Ex.

În această calitate, în 20 decembrie 1989 se afla pe ecranele televizoarelor împreună cu Nicolae Ceauşescu.

Ce să fie? Ce să fie?

Maiorul Ion Mareş, unul dintre ofiţerii care au asigurat protecţia soţilor Ceauşescu în detenţia din garnizoana militară Târgovişte, declară că în 23 decembrie 1989 a auzit-o pe Elena Ceauşescu repetându-i soţului: **„Ne-a trădat Marcel! ... Marcel ne-a trădat".**

Ulterior, maiorul Mareş avea să mărturisească faptul că n-a înţeles la cine şi la ce se referea Elena Ceauşescu. Deşi îi avertizase pe cei ce au asigurat în continuare paza şi protecţia soţilor Ceauşescu, până la execuţie, nici unul dintre Ceauşeşti nu s-a mai referit la Marcel.

O pistă, în acest caz ne este propusă în cartea unui ofiţer M.I., Constantin Vasile, „Noi am fost teroriştii", apărută în 1995, la Sibiu, în care, la pagina 19, se apreciază că adunarea populară din 21 decembrie 1989 din Piaţa Palatului *„a fost ultima şi cea mai mare greşeală a lui Ceauşescu care, manevrat*

de agentul dublu Marcel – este vorba de Gogu Rădulescu – a apreciat greşit situaţia existentă în ţară”.

Despre activitatea de agent al unor servicii străine a lui Gogu Rădulescu vorbeşte pe larg şi generalul Neagu Cosma în lucrarea „**Cupola. Din culisele Securităţii**”, (Ed. Globus, Bucureşti, f.a., p. 266-269).

Să fi ieşit Ceauşescu cu el, la Televiziune, în seara de 20 decembrie, ca să-l arate celor care îl protejau pe tovarăşul Gogu? În ce scop? Ca un semn? Ca un semnal? Ca o parolă? Pentru cine? Pentru servicii, poate. Sau poate pentru intelectualitatea română disidentă, întrucât Gogu Rădulescu a fost, de-a lungul întregii sale cariere politice, un apropiat al elitelor culturale, casa lui de vacanţă de la Comana fiind frecventată de reputaţi scriitori şi artişti.

Oricum, în 22 decembrie 1989, după fuga lui Ceauşescu, Gogu Rădulescu s-a prezentat la Televiziune, însoţit de Ion Stoian, ministrul Afacerilor Externe. Acolo, s-a întâlnit cu Dumitru Popescu şi Ianoş Fazekaş. Cu toate insistenţele lor de a prezenta opiniei publice mesaje competente, revoluţionarii le-au barat calea intrării pe post.

În Rechizitoriul Procuraturii Militare privind Procesul membrilor C.P. Ex., între inculpaţi se află şi Gogu Rădulescu, pentru ca ulterior, pe timpul dezbaterii cauzei, acesta să fie radiat şi retras dintre inculpaţi. Astfel că, în final, pentru Gogu Rădulescu procesul a fost suspendat pe motive medicale.

Dincolo de această motivaţie – până la urmă normală pentru un om de 76 de ani – ce să fi cântărit mai mult în decizia Tribunalului: rolul de agent al unei puteri străine sau cel de mecena al culturii româneşti? Pentru că, la dosarul cauzei se află un memoriu al unui grup semnificativ de scriitori şi artişti, datat 24 ianuarie 1990, (T. M.T. București, Dosar 126, vol. 5, p. 165-169) care nu cer clemenţă, ci doar recunoaşterea personalităţii inculpatului.

Domnule procuror general,

Ne adresăm dv. în legătură cu Gogu Rădulescu, fost, până la 22 decembrie Preşedinte al Curţii Superioare de Control Financiar şi înalt demnitar al P.C.R. Avem încredere în discernământul Procuraturii şi nu dorim în nici un fel să

influenţăm mersul anchetei. Dacă totuşi vă scriem aceste rânduri, este pentru a vă atrage luare aminte asupra unei laturi a personalităţii lui Gogu Rădulescu de care, ea nefiind propriu vorbind publică, nu toată lumea a avut cunoştinţă. Dar cum însuşi procesul instrumentat de procuratură implică în cazul lui Gogu Rădulescu o obligatorie latură morală, credem util a vă semnala tocmai această latură. Gogu Rădulescu se numără printre extrem de rarii membri ai clasei politice româneşti aflată până deunăzi la putere, care s-au comportat, în raporturile lor sociale, nu numai firesc, nu numai demn, dar şi cu o mare generozitate. În pofida blocării în fapt de către dictator a relaţiilor personale ale majorităţii conducătorilor politici ai ţării, mai ales în ultimul deceniu, Gogu Rădulescu le-a continuat pe ale sale cu o seamă de intelectuali marcanţi, unii dintre ei chiar dizidenţi, ajutându-i după puterile sale şi într-un mod absolut dezinteresat. Pentru cei ce l-au cunoscut, nu constituie un secret sprijinul acordat de el şi în trecutul mai îndepărtat unor personalităţi ale culturii naţionale marginalizate sau oprimate de către regim, cum ar fi: Arghezi, Noica, Maria Tănase, Victor Slăvescu, Şerban Cioculescu şi mulţi alţii. Există scrisori de la unii dintre aceştia care conţin dovada clară a acestui sprijin. Unora, Gogu Rădulescu le-a salvat viaţa, în sensul cel mai propriu al expresiei. În anii din urmă, zeci de scriitori, pictori, muzicieni au beneficiat de generoasa lui atitudine, fie reuşind să onoreze invitaţii în străinătate graţie semnăturii puse de Gogu Rădulescu pe cererile lor, în mod repetat respinse de către serviciul de paşapoarte, fie obţinând prin intervenţia lui soluţionarea unor grele şi câteodată dramatice probleme de viaţă. Pentru noi, cei ce semnăm această scrisoare, ca şi pentru alţii pe care nu i-am găsit la vreme, dar care ni s-ar fi alăturat cu siguranţă, Gogu Rădulescu a reprezentat un fel de instituţie neoficială, care îndrepta, ori de câte ori îi stătea în putinţă, erorile comise de o administraţie obtuză şi anticulturală.

Niciodată Gogu Rădulescu n-a abuzat de funcţia sa în stat pentru a face apropiaţilor săi favoruri: ceea ce făcea el era cu mult mai mult şi anume să acorde unor oameni valoroşi, destui dintre ei personalităţi de seamă ale ţării, această asistenţă morală şi materială pe care oficialitatea le-o refuza, tot mai des de la o vreme şi, am zice, din principiu.

Vă scriu, domnule procuror general, nişte oameni care îl cunosc demult pe omul cu spirit larg, cu vederi democratice, incapabil de fapte nedemne, oricând gata a întinde o mână de ajutor celor aflaţi în dificultate, care este Gogu Rădulescu. Vă scriu nu pentru a vă solicita clemenţă, ci pentru că socotesc de datoria lor să lumineze un aspect moral esenţial al personalităţii acestuia.

Primiţi, vă rog, domnule procuror general, expresia sentimentelor noastre de consideraţie.

24 ianuarie 1990

Semnează: Geo Bogza, Augustin Buzura, Z. Ornea, Nicolae Manolescu, Mihai Giugaru, prof. Dan Setlacek, Ana Blandiana, Al. Rosetti, Eugen Simion, Dan Hăulică, Dan Grigore, Cristian Mandeal, Valentin Gheorghiu, Şt. Gheorghiu, Romulus Rusan, Cristina Anghelescu, Cristian Popişteanu, Valeria Seciu, Adina Darian, Voichiţa Ivaşcu, Horia Cosma, Gabriel Diniseanu, Horia Andreescu, Al. Paleologu, Radu Coşaşu, Dan C. Mihăilescu, Tania Radu, Ion Ianoşi, Anemone Latzine, Szasz Ianoş, Mircea Dinescu, Marin Sorescu, Marta Canarache, Dinu Cernescu.

VASILE NICOLCIOIU

Cele două comisii parlamentare pentru cercetarea evenimentelor din decembrie 1989 au lăsat în Arhiva Senatului documente şi mărturii impresionante, atât prin număr, cât şi prin conţinut. Acolo, în bunkerele Casei Poporului este păstrată/ascunsă istoria Revoluţiei Române.

Este greu, poate imposibil ca un singur om să răsfoiască tot fondul îndosariat şi pecetluit cu sigilii de autenticitate, pentru a scoate la iveală nestemate de adevăr şi realităţi care întrec deopotrivă cercetarea doctă, academică, dar şi ficţiunea.

Întâmplarea îţi oferă, însă, surprize remarcabile.

Căutând să reconstituim ceea ce s-a întâmplat în sediul C.C.-ului, în seara şi noaptea de 21/22 decembrie 1989, am dat şi de stenograma audierii lui **Vasile Nicolcioiu** – şeful Protocolului de Partid şi de Stat în perioada 1983-1989, activist cu greutate imensă în ierarhia nomenclaturii ceauşiste.

Dincolo de datele şi informaţiile conţinute, documentul menţionat se constituie într-o lucrare care depăşeşte cadrul strict pragmatic al misiunii cu care era investită Comisia Parlamentară.

Publicăm în continuare un fragment din stenogramă care poate fi un capitol de roman sau o scenă dintr-o piesă de teatru. Este literatură de cea mai bună calitate, cu personaje memorabile, cu mister şi suspans, cu un final fabulos.

Un impecabil joc de-a șoarecele şi pisica, de-a hoţii şi vardiştii, terminat printr-o lovitură de mare maestru.

Dl. Gabrielescu: *Ne-aţi spus lucruri interesante, dar cu servieta nu ne-aţi lămurit.*

Dl. Nicolcioiu: *Vă spun, nu am avut nimic.*

Dl. Gabrielescu: *Sunteţi jurist, om în toată firea, la fel şi noi, tot ca dvs., şi nu putem lăsa această problemă inexplicată, nu este o chestie gravă. Dar este foarte curios cum şeful protocolului lui Ceauşescu, în seara de 21 decembrie, trimite o servietă încuiată în oraş, prin şofer, care*

nu conţinea nimic, dar era foarte importantă, că nu aţi trimis-o dvs. de aici numai aşa, să vă aflaţi în treabă. Poate aţi cumpărat ceva de la bufet şi aţi trimis acasă? Ce era, dom'ne, în servietă?

Dl. Hossu: *Poate stenograme!*

Dl. Nicolcioiu: *Nu am avut nici o stenogramă.*

Dl. Gabrielescu: *Este curioasă şi stranie comportarea dvs., un jurist de valoare, cu experienţă şi să comiteţi un act iresponsabil, nu ne vine să credem. Noi nu suntem o comisie penală, poate că erau acolo documente care trebuiau puse la adăpost. Ce aţi intenţionat să puneţi la adăpost?*

Dl. Nicolcioiu: *Nu am trimis niciun document...*

Dl. Gabrielescu: *A fost o servietă goală?*

Dl. Nicolcioiu: *Au fost nişte obiecte personale, la documente nici nu aveam acces.*

Dl. Săndulescu: *De ce era nevoie ca nişte obiecte personale să le scoateţi cu o valiză închisă cu cifru? Care era urgenţa??*

Dl. Hossu: *Nu v-aţi aşteptat la această întrebare să vă pregătiţi un răspuns?*

Dl. Nicolcioiu: *Nu am avut ceva special.*

Dl. Hossu: *Este greu de crezut că obiecte neînsemnate să fie scoase urgent într-o geantă închisă, trimise cu şofer. Deci înţelegeţi că noi ne închipuim că a fost ceva important în geantă.*

Dl. Nicolcioiu: *Nu am avut nimic important, nici valori, nici documente. Absolut obiecte personale, fără valoare deosebită.*

Dl. Gabrielescu: *Dumneavoastră aţi plecat din C.C. peste o oră, de ce nu aţi ţinut geanta să o luaţi cu dvs. Şi aţi trimis-o cu şoferul şi la altă adresă? Ce obiecte personale puteau fi acolo? De bărbierit, nu... Ce putea să fie, bomboane?? De ce la frate şi nu acasă la dvs. Explicaţi-ne ce era, că poate nu era nimic, dar noi credem că cine ştie ce mister era.*

Dl. Hossu: *Şi când aţi recuperat geanta?*

Dl. Nicolcioiu: *Am luat-o pe 1 sau 2 ianuarie de la frate. El nu ştia cifrul şi servieta nu a fost deschisă.*

Dl. Hossu: *Mai aveţi acea servietă? Conţinutul era mai valoros decât geanta?*

Dl. Nicolcioiu: *Nu mai ştiu pe unde o fi.*

Dl. Gabrielescu: *Sunteţi un om misterios, dle Nicolcioiu. V-a mai întrebat cineva despre acest lucru vreodată?*

Dl. Nicolcioiu: *Nu!*

Dl. Gabrielescu: *Cum credeţi dumneavoastră că putem dezlega acest mister? Nu putem lăsa acest lucru, ca şi cum nu s-a întâmplat nimic; trebuie să ştim ce a fost acolo, noi nu suntem nici detectivi, nici poliţişti, nici procurori, ci senatori şi dacă dumneavoastră nu vreţi să ne spuneţi cum a fost, ce să facem noi?! Să apelăm la organele abilitate să facă cercetări? De ce nu ne spuneţi? Noi avem imunitate, avem un jurământ depus de a menţine secretele. Dumneavoastră faceţi o confuzie că noi am face anchetă penală, dar ne interesează aspectul politic. Nici dacă au fost acolo 100 de dolari nu ne interesează, ci dacă erau acolo nişte documente care trebuiau să dispară.*

Dl. Săndulescu: *Sau care trebuiau să ajungă undeva?*

Dl. Hossu: *Sau poate ceva ordine pentru cei care trebuiau să-l apere pe Ceauşescu?*

Dl. Nicolcioiu: *Nu am avut niciun document.*

Dl. Gabrielescu: *Este o chestiune care ne pune pe gânduri. Deci cu 16 ore înainte de plecarea lui Ceauşescu, dumneavoastră aţi scos de aici nişte documente şi le-aţi trimis în mod secret la o adresă secretă.*

Dl. Răboacă: *V-a fost frică să trimiteţi servieta acasă, de ce? Vă era teamă de un control la dvs. acasă? Altfel nu înţelegem raţiunea, pentru fiecare din noi cel mai apropiat este nucleul familial. Sunt convins că şi pentru dvs. Faptul că aţi ales fratele, într-adevăr ne pune pe gânduri. Dacă erau obiecte personale, dumneavoastră le trimiteaţi acasă fără nicio grijă, dar aşa?? Acest fapt ne pune pe gânduri, mai ales că nu spuneţi ceva; ceaşcă de cafea, bani, documente, ce era în interior?? Se naşte în jurul acestei probleme un interes deosebit...*

Dl. Nicolcioiu: *Nu-mi dau seama de ce am ales calea asta, am făcut raţionamentul că este foarte aproape şi în acea seară nu ştiam care e situaţia cu circulaţia în oraş şi m-am gândit că e mai aproape la frate. (*Arhiva Senat, Comisia parlamentară pentru cercetarea evenimentelor din decembrie 1989, Stenograma 69, p. 17-20).

Şi acum finalul, lovitura de graţie: o scrisoare nepierdută, ataşată la dosar, în finalul acestei stenograme: „*Subsemnata Nicolcioiu Vera Florica, domiciliată în Bucureşti, Strada Biserica Amzei, nr.8, et. III, ap. 9, vă supun spre cercetare următoarele:*

Fostul meu soţ, Vasile Nicolcioiu, era, în decembrie 1989, şeful Protocolului de Partid şi de Stat şi, în această calitate, a făcut parte din grupul care l-a însoţit pe Nicolae Ceauşescu în vizita efectuată în Iran.

Din grupul respectiv au făcut parte: Ion Stoian, ministru de externe, Radu Ion, vice-prim-ministru, Neagoe Marin, comandantul gărzii prezidenţiale şi Vasile Nicolcioiu, şeful protocolului.

Vasile Nicolcioiu deţinea această funcţie din aprilie 1983, timp în care a avut posibilitatea să-şi dovedească, din plin, ataşamentul faţă de familia Ceauşescu, organizând peste hotare vizite cât mai excentrice şi mai costisitoare.

Cu ocazia plecării în Iran, în împrejurările în care ţara era în pragul unor evenimente extrem de grave, Ceauşescu a luat cu el o sumă de bani, desigur dolari, pentru găsirea unor eventuale posibilităţi de salvare a situaţiei de acasă, precum şi alte eventuale plăţi. De altfel, la orice deplasare în străinătate a Preşedintelui, se lua un fond de rezervă. La fel cum se proceda de fiecare dată, şi în Iran, acest fond, cât şi diurnele şi cadourile care se dădeau şi care se primeau, au fost date în păstrare fostului meu soţ, de către Ceauşescu.

La întoarcere, în ziua de 20 decembrie 1989, Ceauşescu a găsit situaţia din ţară atât de gravă, încât nici el, şi nici altcineva nu s-a mai preocupat de acei bani.

Vasile Nicolcioiu a aşteptat să vadă care va fi desfăşurarea ulterioară a evenimentelor, păstrând banii în biroul său din sediul C.C., contrar indicaţiilor în vigoare.

În seara zilei de 21 Decembrie 1989, profitând de deruta generală din sediu, îşi cheamă şoferul şi îi cere să ducă o geantă diplomat, închisă cu cifru, la locuinţa fratelui său, Emil Nicolcioiu, fost cândva şi el mare demnitar. Acesta coboară în faţa blocului şi preia respectiva geantă din mâna şoferului.

În continuare, după cum se ştie, Vasile Nicolcioiu şi-a oferit imediat serviciile noii conduceri. A fost consilierul preşedintelui Iliescu timp de o săptămână, după care, la presiu-

nile revoluţionarilor care îl cunoşteau şi ştiau cine fusese, a fost silit să renunţe şi să se refugieze acasă.

Cât timp a stat acasă, a fost într-o stare de extremă agitaţie, plimbându-se şi ziua şi noaptea prin apartament.

Mi-a spus, în acele împrejurări, că a avut o sumă mare de bani în birou, pe care nu o decontase la întoarcerea din Iran, bani pe care îi pusese la adăpost, dar intervenise brusc o amnezie şi nu îşi mai amintea unde anume.

Pe 22 dimineaţa, văzând cum evoluase situaţia, se hotărâse să părăsească sediul şi să spună, dacă ar fi fost întrebat, că banii fuseseră furaţi după plecarea lui.

În acest scop, ca să fie cât mai credibil, şi-a lăsat intenţionat paltonul şi căciula în birou şi a părăsit sediul numai în costum, făcând mare caz, mai apoi, că a fost prădat, deşi a plecat din sediu pe la subsol, nestingherit de nimeni, când încă mulţimea era doar masată în faţa intrării principale a C.C., şi încă nimeni nu pătrunsese în interior, iar Ceauşescu se afla în clădire.

În orice caz, spunea el, Ceauşescu l-ar fi împuşcat pentru ceea ce făcuse, dacă n-ar fi fost înlăturat.

Teama lui era că acum, nereuşind să se menţină într-un post pe lângă noul preşedinte, care să-i asigure imunitate, va fi tras la răspundere pentru acei bani.

Ulterior s-a decis să ducă mai departe povestea cu amnezia şi să se declare nebun iresponsabil, solicitându-l pe dr. Gorgos, directorul Staţionarului de Boli Mintale Titan, cu care era bun prieten şi care îi era foarte îndatorat, să-l interneze cu un diagnostic adecvat.

Ca să justifice acest diagnostic, nu mai mânca şi nu mai bea decât atât cât îi era necesar să supravieţuiască. Slăbise foarte tare, nu se mai spăla şi se comporta ca un nebun.

Între timp, pentru servicii deosebit de preţioase aduse cu „cinste” ţării a fost pensionat la 53 de ani.

La puţin timp, pacientul Vasile Nicolcioiu, cu diagnostic de depresie prelungită şi sindrom maniaco-depresiv, s-a recăsătorit cu fosta lui concubină şi şi-a alungat din locuinţă propriul fiu, în vârstă de 17 ani, lăsându-l pe drumuri şi fără niciun ajutor material, făcând ulterior recurs la hotărârea instanţei de a-i plăti acestuia o pensie alimentară în valoare de 5000 de lei.

Statutul de pensionar îi convine cel mai bine în împrejurările date, punându-l la adăpost de orice reîntâlniri sau reactualizări neprevăzute. Un biet pensionar nu mai poate interesa pe nimeni; poate doar trezi compasiunea celor care de fapt ar trebui să-i pună unele întrebări. El se doreşte cât mai uitat de toată lumea, şi scos din contextul în care era arhicunoscut de toţi.

Această dorinţă îi este mult facilitată de faptul că revizia periodică a dosarului lui de pensionare, cu nr. de ordine 110.108, se face la policlinica Batişte, personal, de către soţia aceluiaşi dr. Gorgos.

În anul 2010, după 20 de ani de la Revoluţie, Vasile Nicolcioiu era internat într-un azil de bătrâni. Fără familie, fără sănătate, fără casă. Şi fără bani...

MIHAI HÂRJEU

În depoziţia martorului **Curticeanu Silviu,** în procesul celor patru ofiţeri de securitate din Direcţia a V-a (Raţ Florian, Tănasi Paulică, David Aurel şi Rusu Marian) care au format garda personală a soţilor Ceauşescu în 22 decembrie 1989, se reţine că evenimentele din acea dimineaţă *s-au desfăşurat într-un ritm extrem de rapid şi într-o mare tensiune, generate de:*

- *moartea generalului Milea;*
- *pătrunderea demonstranţilor în Piaţă şi*
- *fuga secretarului personal al lui Ceauşescu, numitul Hârjeu.* („Presa panoramic", nr.3/1990, p.80).

Mihai Hârjeu era unul dintre oamenii de mare încredere ai lui Ceauşescu. Funcţionar impecabil, devotat, disciplinat, păstrător al multor secrete ale familiei. Numai că, în dimineaţa zilei de 22, dispare de la Cabinet, iar când Ceauşescu află…

Povesteşte **Aurel David:** *Prin staţiile radio auzeam cum din toate părţile se îndreptau spre sediul C.C. coloane de muncitori. Vă raportez că Ceauşescu a avut impresia – şi aşa am dedus eu, din modul lui de comportare – că muncitorii vin în sprijinul lui. În acest context au fost trimişi mai mulţi membri ai C.P.Ex.-lui pe platforme industriale să vadă ce se întâmplă. Din câte am observat eu şi am putut să-mi dau seama, printre cei care au fost trimişi s-a numărat Ion Dincă şi Barbu Petrescu, fostul primar al Capitalei. Primul care i-a spus lui Nicolae Ceauşescu că muncitorii nu vin să-l sprijine şi că vin să-l dea jos a fost Ion Dincă care, venind din Pipera, i-a spus: „muncitorii vin, dar vin să ne dea jos!". Acesta a fost un moment extraordinar, a creat un moment de şoc pentru Nicolae Ceauşescu…*

Deci, Dincă a spus că muncitorii nu vin în sprijin, ci muncitorii vin ca să-l dea jos. Vă daţi seama că în acel moment tensiunea a fost în creştere. Şi, pe măsură ce, prin staţiile radio, aflam că muncitorii din toate părţile se îndreaptă spre

sediul C.C., tensiunea a fost extraordinară! Şi, din acest moment, ne-am aşteptat ca Nicolae Ceauşescu să-şi dea demisia, pe de o parte; din al doilea punct de vedere, ca cineva din conducere să se găsească şi să facă ceea ce trebuia făcut în acel moment. Adică, muncitorii, practic, cereau: „Jos guvernul!”, iar din ceea ce am văzut eu în seara zilei de 21 decembrie la Intercontinental, am văzut pancarte: „Jos Ceauşescu!, „Jos guvernul”, „Jos cizmarul!”, „Jos savanta!” – acestea sunt lozincile scrise pe cearceafuri pe care le-am văzut eu. A urmat un du-te-vino, pentru că în apropierea Cabinetului 1 era instalată o grupă de la Marele Stat Major al Armatei, iar la Camera 120 se găseau alţi ofiţeri cu hărţi, care aveau pe hărţi indicate dispozitivele trupelor militare din Capitală. Ceauşescu chema din când în când pe cei doi generali care erau acolo. Generalul Voinea şi, mi se pare, generalul Eftimescu, dacă nu mă înşel, să-i raporteze exact care este situaţia. La un moment dat, deci, în această stare de tensiune care începuse să crească, s-a produs un eveniment cu totul şi cu totul neaşteptat, care a căzut ca o lovitură de trăsnet: a fugit fostul secretar personal al lui Nicolae Ceauşescu, Mihai Hârjeu! Deci, la un moment dat, Mihai Hârjeu nu e nicăieri, Manea Constantin aleargă pe hol, ne ordonă să-l căutăm. Unde să-l căutăm? Şi Mihai Hârjeu a plecat. Deci vestea că a plecat Mihai Hârjeu, practic, a căzut ca un trăsnet!...

*... Deci, a ieşit Manea pe hol şi a spus: „Să vină Hârjeu, că e căutat”. Şi toţi l-am căutat!” Şi tot l-am căutat. Am crezut că e la toaletă sau undeva. Unul dintre ofiţeri, mi se pare lt. maj. Timnea Marin, l-a căutat. A spus: „Nu e!” Iar a ieşit Constantin Manea şi a întrebat: „Unde e Hârjeu?!... Căutaţi-l, căutaţi-l, că e aşteptat!” Şi am continuat să-l căutăm. Unde să-l mai căutăm?! Şi, după vreo jumătate de oră, ne-am dat seama că, de fapt, nea Mihăiţă a şters-o” (*Arhiva Senat, Comisia…, Stenograma 92, p. 11-12 şi 51-52)

Raţ Florin: *Ceauşescu a întrebat de Hârjeu şi i s-a spus că i s-a făcut rău şi a plecat. Nu ştiu unde a dispărut, dar ulterior am auzit că a ieşit pe la nu ştiu care intrare şi îşi pusese o brasardă cu tricolorul pe braţ şi era prin mulţime, aşa am auzit, dar nu l-am văzut.* (Arhiva Senat, Comisia… Stenograma 209, p. 24)

Constantin Manea îşi aminteşte: *La ora 8.00, colegul*

meu Mihai Hârjeu a acuzat dureri de stomac. Şi mi-a spus să fiu atent că el o să lipsească câteva minute. Zic: „Bine!” A trecut o jumătate de oră, nu a mai venit înapoi. Am observat că şi unul din aghiotanţii lui Ceauşescu dispăruse, şi anume Bălaşa. Rămăsese Tălpeanu, care era de serviciu. Tălpeanu acesta era deja acolo, la uşa Cabinetului 1 şi eu, în lipsa lui Hârjeu, rămăsesem pe cap cu toate liniile de telefoane şi cu toată nebunia care se dezvolta acolo. Colegul meu, Hârjeu, dispăruse. În timpul acesta, vine Pârcălăbescu şi-mi spune că s-a întâmplat o nenorocire: că s-a sinucis Milea şi să mă duc eu să-i spun lui Ceauşescu. Zic: „Cum să mă duc eu, că nu am fost acolo, şi ce să-i spun? El o să pună nişte întrebări”. Se cam codea, era foarte afectat, pierdut. Tot discutând cu el, l-am dus în dreptul uşii Cabinetului 1 şi, văzându-l aşa de nehotărât, i-am deschis uşa. Nu a mai avut încotro şi a intrat. Apoi, a ieşit Nicolae Ceauşescu foarte înfuriat, l-a chemat pe Curticeanu să se ducă sus, la etajul 6, unde se întâmplase nenorocirea, să verifice care este situaţia.

În acest moment, a observat că lipseşte Hârjeu şi m-a luat pe mine la întrebări: „Unde e Hârjeu, că lipseşte?” zic: „Nici eu nu-l văd, l-a apucat durerea de stomac de la ora 8.00, a trecut o oră şi jumătate şi nu mai vine”. Am pus eu să-l caute peste tot, şi prin WC-uri, pe aici, şi prin birouri, şi-i zic. „Nu este”!” Zice: „Alt trădător!” Să vină Postelnicu şi i-a dat ordin să fie căutat Hârjeu şi să fie arestat. S-a trimis după el, dar nu au dat de el. Pe urmă, am aflat că s-a ascuns într-un garaj, unde nu putea fi găsit”. (*Arhiva Senat, Comisia..., Stenograma 23 (2), p. 31-32)*

Tudor Postelnicu: *După terminarea şedinţei C.P.Ex., am fost din nou chemaţi în anticamera Cabinetului 1, unde Nicolae Ceauşescu, în prezenţa şi a lui Constantin Manea, a dat dispoziţie ca Mihai Hârjeu să fie arestat deoarece şi acesta a trădat. Executarea ordinului s-a dispus să fie realizată de generalul Vlad. Am ieşit pe hol, iar după circa 15 minute, întâlnindu-mă cu Vlad, acesta mi-a spus că a transmis forţelor de care dispunea să execute descoperirea şi arestarea lui Hârjeu* (T.M.T.B., Dosar 33/1990, vol. 2, p. 25)

Mărturiile lui **Mihai Hârjeu** sunt impresionante şi redau deopotrivă atmosfera de-a dreptul apocaliptică din sediul C.C.-ului, aflat sub ameninţarea asediului, cât şi măsurile pre-

conizate în cazul în care muncitorimea revoltată n-ar mai fi putut să fie ţinută sub control: *În jurul orei 8.00, Ceauşescu a convocat o şedinţă de Birou Permanent cu Dincă, Bobu, Dăscălescu, Manea Mănescu, Curticeanu (nu era membru al Biroului Permanent, dar participa la aceste şedinţe). I-a mai chemat pe Milea, Vlad, Postelnicu – care nu erau membri ai Biroului Permanent. A mai chemat, apoi, consilierii pe problemele de presă şi propagandă: Mitea Constantin, Sprinţeroiu şi Eugen Florescu.*

Pe la ora 8.30, în timpul desfăşurării şedinţei amintite, am plecat acasă unde mi-am întâlnit soţia şi copilul foarte îngrijoraţi de ce se întâmpla. De fapt eu, pe la 5 dimineaţa, când mai trecusem în fugă pe acasă, le-am spus că situaţia este de un dramatism ieşit din comun. Eu am văzut aici o atmosferă de război: dimineaţa toate holurile acestea erau înţesate cu oameni cu armele de gât – eu vă spun toate acestea pe un ton moderat, dar ceea ce se întâmpla atunci aici eu nu pot să reproduc, toate lucrurile aveau un tragism, o desfăşurare… Şi în aceste împrejurări, cramponarea lui Ceauşescu de putere, hotărârea lui de a merge până la capăt, apelul la o rezistenţă absurdă … Mi-am făcut, sigur, diferite gânduri: dacă coboară la subsol, la adăpost? Ar fi luat cu el pe toţi care erau cu el să deschidă foc… Intram într-o situaţie în care, dacă scăpam cu viaţă, puteam să-mi pun ştreangul de gât. Am văzut cu o seară înainte că el nu mai respecta… eu eram acolo la cabinet, îi purtam hârtiile, făceam ce făceam. Iar acum el voia ca toată lumea care era în jurul lui să-l apere, să-şi dea viaţa pentru el. Eu nu am putut să accept o asemenea situaţie. Şi, sigur, că mi-e greu să vă spun motivele personale care au stat la baza acestei decizii. Dar este faptul că am făcut ce am făcut şi…

Am plecat, deci, acasă şi i-am spus soţiei că nu mă mai întorc la sediu. Vecinii care erau pe acolo au spus unii dintre ei că mă ascund. În sfârşit, m-am dus precipitat la o mătuşă a unui coleg de facultate. Am stat acolo câteva ore, până pe la 14.30... Ştiu că am fost căutat acasă în jurul orei 11.00 şi, sigur, că a fost un risc pe care mi l-am asumat, dar am zis că mi-l fac pe propria-mi piele. (Arhiva Senat, Comisia parlamentară pentru cercetarea evenimentelor din Decembrie 1989, Stenograma 40, p.30-33).

Mihai Hârjeu era, pentru Ceauşescu, posesorul cheilor

cu care se putea ajunge în subsolurile C.C.-ului, şi, de acolo, mai departe. Or, dispariţia unui om apropiat, în acele momente grave, echivala, pentru Ceauşescu, cu o trădare. Încă o trădare, după cea a trădătorului Milea.

Addenda

MANEVRE ŞI ... MANEVRE

Dincolo de logica întâmplărilor derulate în clădirea Comitetului Central în după-amiaza zilei de 22 decembrie 1989, există şi fapte care nu-şi găsesc coerenţa în fluxul realităţii. Unele sunt incredibile, absurde chiar, prin potenţialul de risc pe care-l conţin.

Dacă manevra lui Sergiu Nicolaescu – „**Clădirea este minată**” – a reuşit din plin (dar cu ce preţ!), o alta, la fel de periculoasă – în plasa căreia a căzut tot un mare artist – a dat, din fericire, greş.

Mircea Diaconu: *L-am întâlnit pe generalul Voinea pe culoare. Şi i-am zis: „Domnule general, daţi-ne nişte soldaţi de pază. Pentru că nu aveam încredere în acei civili înarmaţi care tot forfoteau, spilcuiţi, care stăteau pe la uşi, nu erau revoluţionari de stradă, erau alţii. Mi-era frică. Nu ştiam cine sunt. Şi atunci am cerut soldaţi, să fie puşi de pază pe la diverse puncte importante.*

Generalul Voinea a zis: *Da, sigur! şi a dispărut! Practic, am întrebat două ore de el dar a dispărut pur şi simplu! După aceea, a apărut generalul Iulian Vlad. Adică eu nu ştiam că e generalul Vlad. Vlad era şeful DSS-ului, care, mă rog, nu erau aşa de mediatizaţi, ca acuma! Şi nu aveam cultura specifică! Pentru că, probabil, aş fi reacţionat altfel! În orice caz, nu aşa. Adică mi s-a părut un general adus în faţă şi, atunci, i-am zis: „Eu aş zice să aduceţi nişte armată, să putem să... aşa şi pe dincolo...” Reacţia lui a fost: „Nu! Nu se poate, armată nu, nu, nicidecum! Nu, pentru că îi linşează oamenii!” Şi am spus! „Ce Dumnezeu, domnule, când lumea strigă „Armata e cu noi!” şi când singurul sprijin pare a fi haina militară, cum să spuneţi aşa ceva!”. Şi atunci am spus: Garantez eu! Nici un incident – în ce priveşte armata!”. ” Garantaţi?”. „Da!” E, nu mi-a dat imediat... S-a instalat la o masă ... Intrau – ieşeau, eu mai ieşeam pe la balcon, altul mă trăgea... Deci, în situaţia asta de groggy...*

În sfârşit, m-am dus la Vlad şi Vlad mi-a spus: „Domnu' Diaconu, aşa e, ai dreptate, trebuie aduşi soldaţii... Câţi îţi trebuie?". Parcă eu cerusem un număr ş.a.m.d.! Şi am ridicat din umeri... În sfârşit... „Nu ştiu, poate ajung vreo 500...?". Şi el, atunci, zice: „Da, 500!" Şi am zis: „Să-i punem de pază, aşa, neînarmaţi!. Şi să vadă lumea haină militară... şi să nu ştiu ce ..."Bun, 500 de soldaţi, dar te duci dumneata şi îi aduci, pentru că sunt pericole... nu ştiu cum şi te duci d-ta şi-i aduci!". „Mă duc!" – am spus eu, în elanul revoluţionar ultracunoscut şi de moment! Şi, apoi, a fost iarăşi o prostie, o cădere din partea mea – o alunecare în capcană – şi zice: „Am dat telefon...". Şi mi-a explicat: „Te duci, treci de „Meteo", spre Băneasa şi, imediat la stânga, prima alee – te aşteaptă, la 100 de metri, acolo o unitate militară. Vei fi aşteptat şi vei primi 500 de soldaţi...". „Minunat" – am zis eu, iarăşi căzând în prostia şi necunoaşterea obişnuită a cetăţeanului... Şi am plecat, cu soţia mea, printre oameni... Asta, evident, era ziua încă, să fi fost 15 ... să fi fost 16 – pe aici, pe undeva... Şi am plecat către Băneasa. Bine, n-am ştiut că va fi un coşmar până să ajung la Băneasa! Pentru că oraşul era blocat cu baricade făcute din maşini grele. Între timp, la Radio, se anunţase – aşa mi-au explicat şoferii – că vin blindate pe direcţie ş.a.m.d. Şi ieşiseră să blocheze oraşul.

... Cert e că eu am ajuns acolo cu nevasta mea. Am luat o „Dacie" – albă. Am spus: „Uite, domne, aşa... aşa.. aşa..." „Mergi?". „Merg, domne!". „ „Dacie" nenorocită, ceva îngrozitor... Se deschidea numai o uşă, cu şurubelniţa – un circ întreg! Şi am pornit încolo. E, la prima baricadă, deci: „Stop! Nu trece nimeni!" Noroc că era un puşti care vedea filme româneşti şi a zis: „Stai, domne, puţin, că ăsta e omul nostru!" Ceva de genul ăsta... Şi s-au decis că... sunt omul lor, nu sunt... duşman al poporului!... Drept care, a zis: „Gata, domne!". Apoi, imediat am marşat şi am zis: „Uite ce se întâmplă: merg să aduc soldaţi pentru pază la C.C.". Şi-mi spune „Gata, domne, dar ... pericolul... Vin blindatele...". „Bun, am înţeles, deschideţi bariera numai când vin eu – deci, în nici un caz altfel!". Bun, au deschis, au dat-o la o parte, am trecut cu „Dacia". Am ajuns la următoarea baricadă – care era la Băneasa. La aeroportul Băneasa. Groasă, de tot, nu-i aşa? Ăştia de aici au înţeles rapid chestiunea... Eu eram aşa,

un fel de „Numai el are voie să treacă!”. De din afară încoace, chiar la Podul Băneasa, erau câteva Mercedes-uri de corp diplomatic, persoane importante, cu botul către în centru – nelăsate să treacă! Deci, erau ofiţeri superiori, o mulţime de oameni care nu erau lăsaţi să treacă către Centru. Deci, practic, pentru mine au deschis bariera! M-am dus, am trecut, deci, şi am ajuns, am luat-o la stânga. Cei de la podul Băneasa mi-au dat un puşti de vreo 17 ani, ca să mă protejeze, cum ar veni... S-a urcat cu mine în maşină – avea o bâtă, atât! Adică era un fel de gardă pentru mine! Am ajuns acolo, am intrat şi, când intrăm, în lumina farurilor văd o maşină neagră cu număr de 2 B, trei cifre – mă rog, iarăşi din cultura folclorică – mi s-a părut că este vorba de ceva securitate... Şi am văzut şi unul în uniformă kaki, dar cu petliţe albastre! Şi m-a apucat frica iarăşi! Cunoscuta frică a românului! Şi am zis: „Am păţit-o!”. Şi mi-am zis: „Domne, de întors nu putem să o întoarcem, fiindcă, uite-i – aicea! Asta e! Mergem mai departe. Dacă simţiţi ceva – am spus eu şoferului, băiatului şi soţiei mele – eu rămân şi voi o-ntindeţi cu „Dacia”! Să se ştie că sunt aici. Că mi-era teamă că nici nu ştie cineva unde sunt! Şi ce-i cu mine! În sfârşit, cu frica uriaşă, am intrat şi am zis ofiţerului de la poartă, am zis: „Uite aşa, 500 de soldaţi... Generalul Vlad m-a trimis să iau 500 de soldaţi pentru pază... şi eu îi însoţesc...”. Şi mi-a spus: „Vă aşteaptă generalul!”. „Ce general? N-am nici o treabă cu nici un general! Nu discut cu nici un general, nu ştiu nimic! Mie-mi daţi soldaţii!” „Nu, nu, vă aşteaptă generalul Ghiţă, este informat şi vă aşteaptă!”. Şi mă conduce – aproape cu forţa – că, până sunt gata soldaţii, să mergem până sus. Şi ne-a băgat într-un salon cu o masă ovală, elegantă, şi ne-am aşezat toţi trei, eu cu soţia şi cu băiatul – care şi-a pus bâta pe cristalul mesei – şoferul era în maşină – şi, după câteva secunde, apare un general, mă rog, poate că-l ştiţi, eu nu-l ştiam la ora aceea, chel, mărunţel, cordial, dăm mâna, ne aşezăm aşa ... Şi n-aveam ce vorbi!” Ştiţi... Ne-a trimis...” „Da! Ştiu! Aveţi răbdare... O cafea.... ceva.... până se pregătesc soldaţii”. „Da – zic – e greu... şi suntem obosiţi!” Comandă, şi iarăşi stăm aşa. Mă rog, că n-aveam ce vorbi ... Încep să-l cert pe general – ceea ce înseamnă, iarăşi, căderea, alunecarea mea revoluţionară de atunci ... să zic aşa, senzaţia mea că de noi, bieţii de oameni,

depindea totul. Am început să-l cert, adică să spun: „iată ce situaţie absurdă, am ajuns noi, civilii, să ne ieşim din pepeni atât de tare şi nu faceţi dv. această deratizare, care aveţi şi arme ş.a.m.d.. uniforme şi sunteţi puternici, şi am ajuns noi, oamenii prăpădiţi şi simpli, să facem aşa ceva!" Şi el, cu capul în jos – ceva de genul ăsta... În sfârşit, mi s-a părut onestă relaţia cu el. A deschis uşa, a venit chelnerul, a adus cafelele, le-a pus pe masă – şi eu m-am întins la cafea, s-o iau. Şi, atunci, puştiul de lângă mine a sărit: „Stai!. Să bea el întâi!", a zis generalului Ghiţă! Şi, iarăşi, m-am uitat la el şi mi s-a părut, iarăşi, aberantă această situaţie. Mă simţeam jenat faţă de general! Un om în vârstă... Ce să faci? Acum... În sfârşit, şi generalul zice: „Da, are dreptate dânsul!". A băut. „Sunteţi mulţumit?" „Da!" Am băut şi eu mai departe!

Deci, am băut cafeaua. „Gata?"." Gata!"

Am ieşit afară pe platoul unităţii – şi acolo, autobuze şi se încărcau soldaţii. Deja mă apucase frica şi atunci am zis: „Să nu aibă arme!" „Poftiţi, controlaţi!". Şi atunci am stat la uşa autobuzului şi au trecut pe lângă mine soldaţii. S-au urcat, s-au încărcat... Eu cu „Dacia" aceea prăpădită înainte, 10 sau 11 autobuze – nu ştiu precis... Era întuneric, cred că putea fi ora 18... Şi au pornit 10 sau 11 autobuze galbene după mine, şi eu cu „Dacia" în faţă. În drumul scurt – se mergea încet de tot – până la barajul de la Băneasa. Pe la Aeroport, nevasta mea, ca orice nevastă cu mintea la cap: „Fă ceva! Opreşte! Eşti nebun, eşti dement! Bagi securitatea în oraş! Fă ceva! Trimite-i înapoi, fă ceva!". „Stai, dragă, un pic, să mă gândesc!". „Ce să te mai gândeşti!". Practic era o relaţie – iarăşi caraghioasă, dar, care, spunea, dădea doza adevărului despre „eroismele" din noaptea aceea ş.a.m.d. Deci, am ajuns la baraj – şi am credinţa asta că în ultima clipă cineva, totuşi, soarta poate, mă iartă! Duhul Sfânt! În ultima clipă! Şi – am coborât din maşină, normal, să le spun şoferilor cu maşinile grele să deschidă barajul – pentru că, realmente, nu lăsau pe nimeni să treacă, nici musca! E foarte clar lucrul ăsta! Bun. Şi mă duc la primul... ăsta ... Zic: „Gata! Am venit!". Au început comenzile: „Daţi înapoi!". Se urcau, porneau motoarele! Că erau şi băuţi... Dar nu din pricina aia... Face şi eroism şi avânt o gură de ţuică sau rom – nu era un lucru rău! Interval de câteva minute. La un moment dat – o altă coloană de ma-

şini, faruri care veneau, frâne, - în stânga mea, deci, pe şosea, erau parcaţi pe dreapta... La un moment dat, văd pe ăla cu un utilaj din ăsta greu, cu o lamă de asta, că se îndreaptă direct către un autobuz – care era mai încolo – şi că îi bagă chestia aia sub roţi!

Zăpăceală... Şi mi s-a părut nefiresc! Păi – îmi zice unul – au venit alţii, ăştia nu sunt ai dv.! „Nu sunt! – am înnebunit. Dumnezeule!" „Stai, Stop!". Au băgat înapoi, şi ăla cu lama se opintea sub autobuz: „Hop". Se deschide uşa autobuzului, se aprinde lumina şi... văd ceva care-mi întoarce maţele pe dos: erau soldaţi cu căşti, îmbrăcaţi în albastru, cu automate pe genunchi! – o chestie aşa, care m-a luat cu spaimă... Şi am zis: „Paştele mă-sii! Cine sunteţi voi, mă?". Şi coboară un maior – cu cască el, ca şi ceilalţi – şi zice: „Sunt maiorul Gică de la paraşutişti..." – şi în timp ce îmi zicea el, decodificam ... mă uitam pe umărul lui şi vedeam petliţele de paraşutist, era albastru, e adevărat... „Şi am fost chemaţi de minister – sau ceva de genul ăsta... Că se trage la C.C. şi se trage în Bucureşti". Şi-i spun: „Nu se trage, domne, în Bucureşti – eu vin de acolo şi nu se trage!". „Ba da, se trage!". Şi Dumnezeu îmi dă ideea: „Staţi aşa, aveţi răbdare!". Şi mă duc la soldaţii aduşi de mine – care, iarăşi, aveau nişte ofiţeri.

Şi mă duc şi le spun ... aşa... „Mergeţi înapoi – că am vorbit cu ... Şi aşteptaţi acolo, în cazarmă, o să primiţi alt ordin. Nu mai e nevoie de voi...". Şi s-au retras. Au început să întoarcă, să plece înapoi. Înapoi, în treaba lor. Deci, în cazarmă. (Arhiva Senat. Comisia.... Stenograma nr.72, p. 17-23).

Despre acest episod dramatic depune mărturie şi colonelul Nicolae Gegea, din Statul Major al Comandamentului Trupelor de Securitate: *În după-amiaza zilei de 22 decembrie 1989, spre seară, când în zona Comitetului Central începuseră să se audă focuri de armă, am fost chemat la şeful Comandamentului Trupelor de Securitate, general-maior Ghiţă Grigorie.*

În biroul acestuia am găsit pe actorii Mircea Diaconu şi Diana Lupescu, împreună cu un alt civil pe care nu l-am cunoscut.

Comandantul mi-a ordonat să preiau comanda unui efectiv de 500 de militari şi 100 de ofiţeri îmbrăcaţi în ţinută de instrucţie şi fără armament pentru măsuri de ordine în Piaţa Palatului, urmând ca misiunile concrete să le primesc în

teren, de la cei aflaţi de faţă (Mircea Diaconu, Diana Lupescu şi persoana necunoscută).

Am coborât în curtea unităţii şi, asistaţi de cei trei civili, am îmbarcat efectivul în maşini, după care am plecat spre Bucureşti. În faţa coloanei se afla un autoturism în care se găseau Mircea Diaconu şi ceilalţi doi însoţitori.

Ajunşi la intersecţia Şos. Bucureşti – Ploieşti cu str. Ion Ionescu de la Brad, am fost opriţi de un baraj al revoluţionarilor. După ce le-am explicat unde mergem şi au constatat că nu avem armament la noi, am fost lăsaţi să ne continuăm deplasarea. În faţa noastră trecuse o subunitate de paraşutişti.

Când ne-am apropiat de podul Băneasa, s-a stins lumina pe stradă şi am auzit focuri de armă trăgându-se asupra noastră, din faţă. Câteva gloanţe au lovit primul autobuz, dar nu au produs victime. Am ordonat imediat oprirea convoiului, am întors maşinile şi am revenit la unitate, raportând comandamentului cele întâmplate". (Anul Nou se naşte în sânge! Ministrul de Interne în decembrie 1989", Ed. Universal Pan, Bucureşti, 1998, p. 257-258).

După întoarcerea subunităţilor din trupele de securitate în cazarmă, Mircea Diaconu a revenit de la Băneasa în zona Comitetului Central cu o subunitate de paraşutişti. Aici, se trăgea ca la balamuc: *...ţipete... urlete... ceva de coşmar. Vitrine sparte care cădeau peste noi. Noi... pe brânci... Soldaţi peste tot ... Peste tot civili înarmaţi .... Se trăgea în neştire...!* (p. 25).

Se vânau securiştii, *„bandele înarmate ale lui Ceauşescu... ultimele sforţări ale aparatului terorist de represiune trebuiau distruse"*, cum se comentau luptele din Piaţa Palatului în ziarele din 23 decembrie.

Ce s-ar fi întâmplat cu cei 600 de militari din Trupele de Securitate care ar fi debarcat din autobuzele venite cu Mircea Diaconu în vacarmul cu iz de război civil din Piaţa Palatului? Ce reacţie ar fi avut efectivele M.Ap.N. (desfăşurate cu misiune de luptă) la invadarea pieţei de un desant masiv de oameni în uniformele Securităţii? Dar zecile, poate sutele de civili înarmaţi care se aflau deopotrivă în Piaţă şi în sediul C.C.-ului? Ce ar fi putut să creadă sutele, miile de manifestanţi care se ascundeau, protejându-se, pe după TAB-uri şi tancuri, îngroziţi de tirul armelor de foc?

Ce altceva puteau să creadă decât că „securişti-teroriş-

tii” au venit să atace sediul Comitetului Central pentru a-l readuce pe Nicolae Ceauşescu la putere?! Riposta militarilor din piaţă şi a civililor înarmaţi ar fi fost, deci, logică, normală: ei aveau misiunea să apere sediul C.C. şi, ca atare, să respingă orice încercare de atac asupra acestuia.

Să fi fost corelată venirea „Comandoului Băneasa” cu prezenţa în C.C., la acea oră, a echipei Iliescu? Declanşarea operaţiunii „Clădirea este minată” să fi fost amorsată inclusiv de iminenta sosire a celor 600 de militari ai Trupelor de Securitate? Greu, poate chiar imposibil un răspuns. Dar faptele, aşa cum s-au derulat ele, nasc şi asemenea întrebări.

Operaţiunea „Clădirea este minată” reuşise, şi consecinţele ei se derulau tragic... Dacă ar fi reuşit şi operaţiunea „Comandoul Băneasa”, cum ar fi arătat Revoluţia Română? Câţi morţi, câţi răniţi s-ar fi adăugat unei victorii care ar fi putut fi de catifea?

REGIMUL CEAUȘESCU, INCAPABIL DE DIALOG

În seara de 21 decembrie 1989, când centrul de greutate al Revoluţiei se mutase în Capitală, la Baricada de la Intercontinental, Ilie Verdeţ îi propunea lui Ceauşescu să intre în dialog cu manifestanţii. "*Poate că formează manifestanţii o delegaţie care să fie primită de cine crede el sau poate chiar de el. În orice caz să se găsească o cale de mediere, să nu se apeleze la forţă că nu e bine",* ar fi spus Ilie Verdeţ, după cum mărturiseşte Constantin Manea, şeful de Cabinet al lui Ceauşescu, martor la discuţie. Nicolae Ceauşescu, declară în continuare Constantin Manea "*a fost foarte atent, foarte receptiv*". (Arhiva Senat, Comisia parlamentară pentru cercetarea evenimentelor din Decembrie 1989, Stenograma nr. 23, p. 26-27).

Ideea dialogului preocupa în acel moment întreaga nomenclatură, inclusiv cadrele de comandă şi ofiţerii din Direcţia a V-a de Pază şi Protecţie. Colonelul Nae Octavian, şef de Departament în Direcţia a V-a declara că "*pe fondul celor petrecute la Timişoara, ni s-a povestit, printre altele, că au fost nişte greşeli acolo. În primul rând, că ăştia mari de acolo n-au stat de vorbă cu oamenii care manifestau acolo, nu le-a spus nimeni o vorbă acolo".* (Arhiva Senat, Comisia…., Stenograma nr. 44, p. 47).

De remarcat faptul că după spargerea mitingului din Piaţa Palatului şi constituirea primelor grupuri de manifestanţi în Piaţa Universităţii, "*Nicolae Ceauşescu a coborât din Cabinet şi a ieşit în faţa clădirii Comitetului Central dorind să se deplaseze unde se auzeau manifestanţii, voia să vorbească cu oamenii. A ieşit cu Elena Ceauşescu, cu toată suita. Şi Lică Bărbulescu i-a spus că unde se duce că acolo este altceva. Şi s-a întors înapoi".* (Arhiva Senat, Comisia ...., Stenograma nr. 207, Audiere general **Marin Neagoe**, p. 23-24). La această intenţie a şefului statului se referă şi **Raţ Florian**, ofiţer în serviciul Escortă al Direcţiei a V-a: „*Pe 21 decembrie, spre seară, îmi*

amintesc bine că Ceauşescu a coborât în faţa Comitetului Central şi a vrut să meargă să stea de vorbă cu revoluţionarii. Neagoe, Curticeanu i-au spus să nu meargă că nu are cu cine sta de vorbă, e pericol. S-a plimbat puţin şi a revenit sus". (Arhiva Senat, Comisia....., Stenograma nr.209, p. 23).

După discuţia avută cu Ilie Verdeţ, în jurul orei 20.00, declară acelaşi Raţ Florian, Nicolae Ceauşescu le-a dat ordin lui Constantin Manea şi generalului Marin Neagoe să fie aduşi la Cabinet „*nişte conducători ai revoluţionarilor ca el, Nicolae Ceauşescu, să stea de vorbă cu ei, să vadă ce vor".*

În aceste împrejurări, generalul Neagoe, căutând să se eschiveze, i-a spus lui Manea că în stradă este deja ministrul Postelnicu şi „*el poate să-şi pună oamenii lui să-i ducă lui Ceauşescu, pe cei care strigau, ca să vorbească cu ei".*

Până la urmă, generalul Neagoe l-a numit pe lt.col. Ion Tălpeanu, aghiotantul lui Nicolae Ceauşescu să rezolve problema. Şi au plecat împreună în stradă. Într-o declaraţie dată Procuraturii Militare (Dosar 517/P/1989), fostul ministru de interne **Tudor Postelnicu** afirma că în jurul orelor 20.00, întorcându-se din zona Intercontinental, spre sediul C.C., „*am întâlnit pe generalul Neagoe care spunea că vrea să ia doi oameni din mulţime, care se aflau în faţa hotelului Intercontinental pentru a-i duce preşedintelui să stea de vorbă cu ei".* („Historia", nr.2, decembrie 2001, p. 57)..

Lt. col. Ion Tălpeanu: „*În momentul în care am ajuns acolo, la Baricadă, se trăgea în sus şi, în acest timp, din masa aia de oameni de acolo a fost scoasă o femeie şi un bărbat. Femeia, blondă, cam în jur de, să zic aşa, 30 şi ceva de ani; bărbatul, tot cam aşa, brunet, pe care l-am întrebat ce caută acolo... Am stat de vorbă cu bărbatul şi bărbatul mi-a zis: Domnule, sunt ospătar. N-am făcut nimic. Voiam să mă duc acasă. Am nimerit în masa asta de oameni. Au venit cu noi până la C.C., la intrarea B şi i-am lăsat acolo cu încă un coleg sau doi de-ai mei, de vorbă, ca să lămurească situaţia, să vadă dacă aşa stau lucrurile şi din câte am înţeles de la colegii mei, nu au mai fost duşi acolo, le-a dat drumul sau a venit cineva şi i-a luat...*" (Arhiva Senat, Comisia..., Stenograma din 26 iulie 1994, p. 17-18).

Cum Constantin Manea primise personal ordinul, a ieşit şi el în stradă să vadă cum se execută. „*Când am ajuns în Bulevard, vizavi de Dalles era noapte, puţină lumină, nu pu-*

team distinge tabăra tinerilor. Am văzut cum erau organizaţi... Acolo, l-am văzut pe Marin Bărbulescu, şeful Miliţiei de la Capitală şi am simţit că ăştia fac ceva. Deci, mi-am dat seama că ei nu pot pătrunde în rândul manifestanţilor, ci au smuls o fată şi un băiat cu forţa din rândul manifestanţilor şi, când am văzut că pleacă cu ei, am plecat şi eu spre sediu.

Când am ajuns pe Oneşti, în faţă la C.C. al U.T.C., am auzit zgomot şi vaietele unui om care era târât de două gorile şi omul spunea că nu e vinovat şi întâmplător a trecut pe acolo, dar ăia şi-au văzut de treabă şi l-au înhăţat şi l-au dus spre intrarea B". (Arhiva Senat, Comisia...., Stenograma nr.23, p. 6 şi 26).

General Marin Neagoe: „*Mi-a fost adus să-l bag la Ceauşescu, să vorbească cu el, unul singur, care era bătut măr, îi curgea sânge din nas. Am întrebat cine l-a bătut şi le-am spus să-l ducă undeva să se spele şi apoi să-l ducă de acolo, să facă ce-o vrea cu el. Pe femeie n-am văzut-o..." (*Arhiva Senat, Comisia..., Stenograma 207, p. 24).

Raţ Florian: „*Am ieşit şi eu până afară şi am văzut o femeie blondă care era udă, bătută, şi Manea a întrebat-o ce vrea şi ea spunea:* ***Libertate, dreptate!****, altceva nu se putea scoate de la ea. Nu vreau să jignesc pe nimeni: era şocată, era bătută, iar Manea a zis să o ducă undeva să se spele şi să-i dea drumul că nu se poate vorbi cu ea". (*Arhiva Senat, Comisia..., Stenograma nr.209, p. 23).

General Marin Neagoe: *„Am intrat în Cabinet la Ceauşescu, împreună cu lt. Col. Tălpeanu, şi i-am spus că afară sunt oameni foarte mulţi şi sunt bătuţi, plini de sânge... Spunându-i lui Ceauşescu că oamenii sunt bătuţi, el s-a înfuriat şi a zis că ce, el ne-a spus să-i aducem la dialog oameni bătuţi? Şi ne-a dat afară..."* (Arhiva Senat, Comisia..., Stenograma nr. 28, p. 15).

Mihai Hârjeu, secretarul personal al lui Nicolae Ceauşescu: „*După ce Neagoe şi Tălpeanu au ieşit de la Ceauşescu, în anticameră, am înţeles că cei doi tineri nu puteau fi aduşi în sediu că erau beţi şi plini de sânge..."* (Arhiva Senat, Comisia..., Stenograma nr.40, p. 25).

Acelaşi Mihai Hârjeu, declară că a mai avut loc o tentativă de aducere a revoluţionarilor în dialog cu Nicolae Ceauşescu.

Mihai Hârjeu: „*Tot atunci Bărbulescu şi Andruţa Ceauşescu i-au spus Elenei Ceauşescu că sunt două persoane*

foarte active la baricada de la Intercontinental – un băiat şi o fată – şi care trebuie să fie aduşi prin orice mijloace, să vadă cine sunt aceste persoane care agită lumea. Deci această discuţie s-a produs în anticamera cabinetului Elenei Ceauşescu. Înainte şi după aceea a ieşit Nicolae Ceauşescu foarte nervos şi l-a chemat pe Manea Constantin, care era directorul cabinetului şi i-a spus să se ducă şi el acolo să vadă ce fac cei de la Direcţia a V-a.

Manea a ieşit din cabinet şi mi-a spus: „*Uite ce mi-a făcut, mă trimite cu Neagoe, cu cei 50 de ofiţeri, la Intercontinental, să văd ce este acolo. Mi-a spus că sunt doi care fac agitaţie şi să fie numaidecât aduşi la sediul C.C., să fie arestaţi şi aduşi prin orice mijloace*”. (Arhiva Senat, Comisia..., Stenograma nr. 40, p. 24).

Acţiunea este confirmată de **Ion Dincă:** *”M-am întors la sediu şi i-am spus lui Ceauşescu că situaţia este dezastruoasă şi că lucrurile nu se opresc aici, se vor amplifica. Bărbulescu, de la Miliţie, era lângă mine şi spunea că acolo este o dubiţă cu microfoane pe ea şi în dubiţă este o femeie care strigă lozinci împotriva lui Ceauşescu, şi dă indicaţii luptătorilor de dincolo de baricadă ca să mărească această baricadă de la Dunărea şi din alte locuri. Ceauşescu a întrebat cine este femeia şi de unde este maşina, dar nu a ştiut nimeni să răspundă.*

S-a adresat celor de la Ministerul de Interne: voi ce faceţi? L-a chemat pe Neagoe, şeful Direcţiei, şi i-a spus să o aducă pe acea femeie acolo, iar maşina să fie scoasă de acolo. Am aflat că a fost scoasă maşina, au fost arestaţi o persoană sau două, printre care şi acea femeie care nu a putut fi dusă la Ceauşescu pentru că era bătută şi plină de sânge. (Arhiva Senat, Comisia..., Stenograma nr.9, p. 19.20).

... În noaptea de 21/22 dec., Lică Bărbulescu, cumnatul dictatorului, a venit la sediul C.C. şi a anunţat că în zona Intercontinental două persoane, un bărbat şi o femeie, într-o maşină cu instalaţie de radioamplificare, fac agitaţie, cerând demiterea clanului Ceauşescu. În această împrejurare, Nicolae Ceauşescu a dat ordin generalului Neagoe să captureze maşina şi cele două persoane şi să-i aducă la el. Într-o jumătate de oră, Neagoe s-a reîntors spunând că i-a adus pe cei doi care se află jos, iar maşina nu a putut fi adusă, fiind incendiată. (TMT Bucureşti, Dosar 33/1990, vol. I nr.2/1990).

Aşadar, două tentative de... dialog. Ambele eşuate.

Să-şi fi dorit Ceauşescu un dialog sincer cu manifestanţii de la Baricadă?

Conform declaraţiilor lui Constantin Manea, la propunerea de dialog a lui Ilie Verdeţ, „*Ceauşescu a fost foarte atent şi receptiv*”. Dacă dăm credit acestei afirmaţii, Ceauşescu a dorit într-adevăr să vorbească cu *„nişte conducători ai revoluţionarilor”,* dar care să-i fie aduşi la Cabinet.

El era informat clipă de clipă, era la curent cu ceea ce se întâmpla în centrul Capitalei. Îşi trimiseseră acolo, la faţa locului, toată artileria grea a regimului: membri ai C.P.Ex., miniştrii apărării şi de interne, şeful D.S.S., generali şi ofiţeri din toate structurile de forţă ale statului. Generalul Marin Neagoe afirmă că *„nu ştiu cine îi spusese că afară nu e vorba de oameni cinstiţi, ci că sunt oameni răi, gură cască”.* (Arhiva Senat, Comisia..., Stenograma nr.28, p. 15).

Ţinând însă seama de amploarea şi virulenţa protestului, Ceauşescu se îndoia probabil de veridicitatea informaţiilor primite şi dorea să vadă cu ochii lui şi să audă personal, să cunoască direct câţiva dintre protagoniştii Baricadei. De ieşit şi mers în mijlocul conflictului – nici vorbă, din moment ce fusese întors din drum mai devreme, imediat după Miting, când intensitatea protestelor era mult mai slabă. Ca atare, a cerut să i se aducă **„nişte conducători, să vorbesc eu cu ei”.** Era practic şi un afront la adresa celor mai apropiaţi colaboratori care-l alimentau cu informaţii în care el nu mai credea.

Dar faptul că a apelat, pentru asigurarea acestor discuţii, la generalul Neagoe şi la ofiţeri din Direcţia a V-a, dovedeşte că, în fond, Ceauşescu nu-şi dorea un dialog, ci o anchetă, un interogatoriu. Angajând Direcţia a V-a, aceasta nu putea proceda decât conform statutului propriu şi a atribuţiilor funcţionale: capturarea cetăţenilor revoltaţi, pentru a fi duşi cu forţa la beci, aşa cum se exprimase şi Elena Ceauşescu în şedinţa C.P. Ex. din 17 decembrie 1989: *„Să se tragă în ei, la picioare, să cadă şi pe urmă luaţi şi băgaţi la beci. Unul să nu mai iasă”.* (Revoluţia Română din Decembrie 1989. Documente”, Ed. Mega, 2009, p. 131).

Când vrei să porţi un dialog, inviţi oponenţii prin organele abilitate politic să rezolve o asemenea situaţie.

În 20 decembrie, la Timişoara, prim-ministrul Constantin Dăscălescu procedase corect, în limita decenţei pe care şi-o

putea îngădui: a ieşit în balconul Comitetului Judeţean de Partid, în faţa miilor de cetăţeni revoltaţi şi a cerut ca aceştia să-şi constituie o delegaţie cu care să se poarte tratative. Ceea ce s-a şi întâmplat. Să fi fost Ceauşescu un ageamiu în materie de dialog sau a mimat această acţiune, ca şi în şedinţa C.P. Ex. din 17 decembrie, când le-a cerut colaboratorilor, făţarnic, să-şi aleagă un alt secretar general?

Oricum, în seara de 21 decembrie, la Bucureşti, şeful statului nu putea purta un dialog cu cei de la Baricadă, cu populaţia răsculată a Capitalei. Dialogul de la Timişoara avusese loc în condiţiile în care întreaga populaţie a oraşului era în stradă; când datorită acestei presiuni extraordinare, Armata şi forţele de ordine primiseră dispoziţia de retragere din conflict; când după patru zile de revoltă, iniţial anarhică, se conturaseră lideri marcanţi ai Revoluţiei.

Dacă la Timişoara, acţiunea revoluţionară era deja coagulată în momentul începerii dialogului cu puterea ceauşistă, în seara de 21 decembrie, în Bucureşti, lucrurile erau în faza exploziei, a surprizei totale. Sute de oameni revoltaţi erau în centrul Capitalei, dar nu erau toţi bucureştenii, cum în 20 decembrie fuseseră pe străzi întreaga Timişoară. În centrul Capitalei, Armata şi forţele de ordine erau în dispozitive de luptă şi trăgeau „foc de intimidare" (?) înroşind cerul cu trasoare şi, din loc în loc, se înregistrau morţi şi răniţi. La 20 decembrie, în Timişoara, Armata şi forţele de ordine fuseseră retrase în cazărmi.

În 20 decembrie, la Timişoara, după patru zile de revoltă continuă, se afirmaseră fără echivoc lideri ai revoluţionarilor recunoscuţi plenar atât în Balconul Operei, cât şi în cel de la Comitetul Judeţean de Partid. Mai mult, se conturase o listă de revendicări, un program chiar.

În 21 decembrie, când Verdeţ îi propunea lui Ceauşescu dialogul cu protestatarii, în centrul Capitalei era tot o viermuială, tot o amestecătură de oameni autentic revoltaţi şi de securişti, de copii ai străzii şi gură cască. Erau, fără îndoială, şi curajoşi până la sacrificiu chemând bucureştenii la revoltă căţăraţi pe stâlpi de iluminare şi în copaci, dar care nu se impuseseră încă drept lideri, în cele două-trei ore de revoltă. Cu toţii, trăiau frica imensă a regimului care trimisese în faţa lor şi împotriva lor forţe militare covârşitoare. Să spunem că s-

ar fi apelat la dialog în acel moment. Cine s-ar fi încumetat să dea piept cu un Ceauşescu turbat de furie, în chiar biroul lui, flancat de zeci şi zeci de securişti? Cine s-ar fi desprins din masa protestatarilor de la Baricadă să se ofere să facă parte dintr-o delegaţie care să poarte dialog cu Ceauşescu? Oferta dialogului era percepută atunci (dacă ar fi fost să fie!) ca o capcană, ca o invitaţie la beci.

Ceauşescu nu era, cum s-a tot repetat, tembel. Era un animal politic de rasă.

În 21 decembrie, el n-a dorit cu tot dinadinsul dialogul. Ştia că nu-l poate avea din moment ce evenimentele erau în fierbere şi de necontrolat. Vroia să ia pulsul realităţii. Pe viu. Să-şi facă o fişă de temperatură a zilei.

A doua zi însă, în dimineaţa de 22 decembrie, când şi-a dat seama că se mişcă împotriva lui întreaga muncitorime – din Capitală şi din toată ţara – şi-a mobilizat pentru dialog toate piesele de care dispunea: întreaga nomenclatură şi instituţiile subordonate. La ora 7.00 şi-a trimis pe marile platforme industriale membrii C.P. Ex. pentru a potoli spiritele. Aceştia n-au reuşit dialogul preconizat şi, în consecinţă, a retras Armata în cazărmi pentru a nu fraterniza cu protestatarii. Când masele au ajuns în Piaţa Palatului, a încercat personal să le vorbească din Balconul Comitetului Central. Era prea târziu.

A fost huiduit şi obligat să se retragă. Timp de 25 de ani, populaţia României şi-ar fi dorit un dialog cu şeful statului. În 22 decembrie 1989, ora 11.45, Nicolae Ceauşescu le oferea în schimb o nouă cuvântare, încă un discurs . Discursul nu este dialog şi nu ţine de foame.

MITURI ALE REVOLUŢIEI ROMÂNE

Atât în presă cât şi în lucrări editoriale, atât în simpozioane comemorative cât şi în discuţii particulare, se insistă cu obstinaţie pe conflictul armat, dar Revoluţia noastră a fost una mai mult de ***culise*** *decât de* ***front,*** *transmiterea ei în direct la televiziune n-a fost decât cortina în spatele căreia s-a jucat adevărata piesă, unde actori de pe ambele părţi ale baricadei au dus tratative şi au încheiat înţelegeri de scurtă sau lungă durată.*

Atâta timp cât, nici după 20 de ani, nu este identificat şi nu există un inamic clar definit, cât consumul de muniţie nu se poate raporta la nimic, iar insistenţa cu care se aduce în prim-plan dimensiunea militară a Revoluţiei nu face altceva decât să sporească în continuare confuzia care planează asupra faptelor petrecute atunci.

Iată de ce, consider că enigmele şi misterele Revoluţiei nu pot fi dezlegate apelându-se în exclusivitate la metodologia clasică a cercetării istorice, la instrumentele specialistului de formaţie academică pentru care războiul este configurat prin hărţi de stat major şi registre cu ordine de zi, prin jurnale ale acţiunilor de luptă şi raporturi de forţe.

În acest sens, voi risca o abordare inedită, un punct de vedere strict personal, punând în centrul interpretării dimensiunea culturală, factorul spiritual care a marcat conduita românilor în acele zile dramatice.

* * *

Căderea bruscă, la 22 decembrie 1989, a clanului Ceauşescu, aneantizarea P.C.R., retragerea organelor de represiune într-o cuminţenie de moment bine gândită au constituit în mentalul colectiv al poporului român, o surpriză de proporţii, o realitate incredibilă, imposibil de intuit, aberantă cu numai o zi în urmă. Reacţiile au fost de entuziasm şi uluire, delirul succesului luându-ne, practic, minţile. Această bucurie co-

pleşitoare, năucitoare chiar, scăldată în râuri de lacrimi şi-n munţi de speranţe, ne-a decuplat, într-un fel, de la tensiunea momentului.

Pentru că, imediat după aceea, în numai câteva ore, ne-am trezit încercaţi şi stăpâniţi de un cu totul alt sentiment: spaima.

Bucuria aceea înăbuşitoare lovise puternic în inhibiţiile existenţei noastre, rupând zăgazurile cele mai profunde ale fiinţei. Şi ce era, sub presiune, acolo, în străfunduri, în negurile fiinţei noastre, decât spaima trăită zi de zi şi ceas de ceas timp de cincizeci de ani? Teama, frica de un regim opresiv, măsurabil la nivel individual în număr de microfoane şi turnători.

Odată ridicate zăgazurile sufletului şi ale minţii, ce altceva putea să iasă în afară, ce se putea exterioriza tumultuos, nestăvilit, decât spaimele noastre clocotinde? Şi într-o atmosferă dominată de spectacolul răvăşitor al televiziunii libere, la care oamenii priveau un film uluitor, în care dramaturgia hoţilor şi vardiştilor, a înfruntărilor dintre Bine şi Rău era pigmentată când cu lasciva „Lambadă”, când cu tradiţionale colinde de Crăciun şi slujbe religioase, dar şi cu pateticul „Deşteaptă-te, române!” – noutăţi absolute pe micul ecran! – această expansiune a afectelor şi-a găsit cel mai fertil câmp de exteriorizare în libertatea românilor de a-şi afirma şi propovădui angoasele în care trăiseră până atunci. Şi cum fiecare om s-a simţit obligat să contribuie, după felul lui de a fi, la consolidarea acestei măreţe victorii, şi cum mentalul colectiv era în poziţia unei sincerităţi primordiale, în momentul primelor focuri de armă trase în Piaţa Palatului şi transmise în direct prin Televiziunea Română, mintea românului s-a pus în mişcare, a luat-o razna şi s-a trezit ca la începutul lumii, acolo unde fabulosul, basmul şi povestea fac legea, acolo unde logica este scoasă din ţâţâni de către imaginar. Doar atunci, în timpurile primordiale, când lumea era cinstită până la Dumnezeu, ceea ce nu se putea explica era trecut în construcţii narative despre fiinţe şi întâmplări fantastice, simbolizând forţe, fenomene şi procese naturale sau sociale, născocind mituri cu mare rezistenţă în timp.

Balaurul dispăruse (se ascunsese?!), dar nu înainte de a-şi vărsa veninul în sufletele supuşilor. Aşa că asemenea construcţii mentale au fost inspirate în mare măsură de otrava pu-

terii absolute a clanului Ceauşescu. Pentru că la spaima revenirii răzbunătoare, în forţă, a dictaturii comuniste, simbolizate atunci de Nicolae Ceauşescu şi de temuta Securitate (anihilată pe moment!), s-a răspuns, la nivelul psihologiei maselor, prin explozia creaţiilor fabuloase, găsibile doar în folclor, în zestrea spirituală a umanităţii împânzită de mituri şi arhetipuri: zmeul zmeilor = teroristul omniprezent şi omnipotent; mitul maşinilor miraculoase de zburat = invazia elicopterelor; mitul comorii = conturile şi averea lui Ceauşescu; mitul labirintului = catacombele, subteranele, aeroporturile subpământene; mitul lui Dracula = Ceauşescu hrănit ca vampirii cu sânge de copil etc.

Zvonurile aveau atunci configuraţia bulgărelui de zăpadă care, odată plecat din vârf, ajunge în vale morman imens, provocând avalanşe şi surpări, distrugeri de edificii şi vieţi. Fiecare om, în acea stare de excitare extremă, şi eliberat de inhibiţiile de până atunci, primea informaţia (telefon, şoaptă, şuşoteală) şi, receptând-o la nivelul lui de cultură şi interes – la care se adăuga, repet, haosul interiorităţii lui rănite de pericolul pierderii bucuriei trăite în acele momente –, o transmitea mai departe, transfigurată prin exces, îmbogăţită cu tuşa sa personală. O anarhie interioară se proiecta astfel în exterior nestingherit, în momente în care cererea de fascinant era colosală, iar oferta se zbătea să producă numai pe principiul vaselor comunicante.

Sigur, această dinamică a sufletului românesc chinuit şi aflat la restrişte, această înclinaţie a omului ieşit din tunel şi zăpăcit de lumina soarelui, era foarte bine cunoscută de cei interesaţi. Pentru că imaginaţia nu funcţionează în gol, ci doar provocată, alimentată cu un combustibil pe măsură: în cazul de faţă – misterul. Pentru că atunci am asistat la apariţia, mai bine zis la crearea unor mituri şi arhetipuri nu din neant, ci prin hiperbolizare.

Un foc acolo unde trebuia, un terorist prins dincolo (unde era aşteptat!), o declaraţie incendiară (la momentul oportun!) şi totul a putut fi prins în mrejele imaginarului colectiv incapabil să se descurce cu/în libertatea fără frontiere căzută din cer pe neaşteptate.

Iar specialiştii în psihologia maselor au profitat din plin!

Cert este că miturile şi arhetipurile născute în decem-

brie 1989, dintr-o credinţă primordială, din nevoia omului de purificare, există şi astăzi. Şi vor dăinui poate. Ca poveşti, ca legende...

Dar atunci? Atunci erau realitate! O realitate de care armata română nu a ţinut cont, din păcate, în cea mai mare măsură. Ca atare, a scrie istoria participării armatei române la evenimentele din decembrie 1989 presupune adevăr până la capăt, în toate detaliile şi profunzimile momentului, inclusiv a nu neglija şi a nu ignora această manifestare plenară a creativităţii populare, această inventică *sui-generis* care a marcat originalitatea Revoluţiei Române în contextul prăbuşirii comunismului european.

Nu punem în discuţie existenţa teroriştilor. Convingerea noastră este că ei au fost, dar şi-au manifestat prezenţa mult mai discret, mai subtil, în stil profesionist, mizând îndeosebi pe cartea diversiunii şi nu aşa cum au fost imaginaţi de mentalul popular înfierbântat de ură şi spaimă.

Publicăm în paginile următoare câteva fragmente din presa acelor zile, care a preluat şi, uneori, amplificat până la fantastic o realitate virtuală, recreând astfel mituri şi arhetipuri cu echivalenţe deplasate semantic spre dimensiuni urieşeşti, nevalidate de cercetările ulterioare.

Terorişti

... Killerii lui Ceauşescu, aceşti bandiţi formaţi după chipul şi asemănarea dictaturii, seceră în continuare, din vizuini de fiară, vieţi omeneşti. Speră în ceva, dincolo de orice speranţă. Mizează pe cartea pierdută a terorii... (Scânteia Poporului, 23 decembrie 1989).

... Slugile oarbe ale fostului dictator nu se dau în lături de la nimic. Îşi dau acum măsura deplină a caracterului lor de trădători, de infami ucigaşi; ucid unde pot oameni, dau foc clădirilor prin explozibile, se dedau la crime incalificabile... nu se dau în lături de la nici o fărădelege, recurgând la acte tipic fasciste, trăgând fără alegere nu numai în ostaşii armatei noastre, ci şi în populaţia civilă, atunci când li se iveşte prilejul, în femei, în copii, mărind numărul jertfelor care şi aşa au fost prea multe în rândurile oamenilor paşnici, în special ale tineretului... (Scânteia Poporului, 24 decembrie 1989).

... Muncitorul de la Griviţa Roşie, Ion Pârvu, a capturat, între orele 20.00 şi 23.00, sâmbătă, la gura de metrou „Aviatorilor”, un individ cu o plasă de cartuşe. Individul vorbea româneşte, deşi era mulatru. (Studenţimea democrată, 25 decembrie 1989).

… 24 de ore de lupte grele; poporul, armata şi trupele M.I. luptă cu teroriştii fanatici fideli fostului tiran.

CINISM: în Piaţa Palatului, vineri seara, poporul este atacat, noi martiri cad pe altarul luptei pentru libertate. Speranţă: un terorist ridică un steag alb, dar în loc să se predea scoate pistolul automat de sub scurtă şi-l descarcă în trupurile manifestanţilor.

CINISM: prins pe acoperişul clădirii Televiziunii, în timp ce trăgea în cei din curtea respectivei instituţii, un zdrahon din trupele speciale minte că din pistolul său nu s-a tras nici un glonţ; trăsese în schimb cu puşca-mitralieră.

CINISM: am urmărit, timp de mai multe ore, pentru a descoperi de unde trag terorişti, în mod absolut neruşinat, în adolescenţii cu piepturile goale. Sunt atât de bine îndrumaţi că nu se poate afla nici măcar locul de unde pleacă gloanţele ucigaşe...

CINISM: pentru a putea înfrunta şi umili o ţară întreagă, *fostul* a crescut o armată de buldogi mârşavi, asasini plătiţi, mercenari odioşi care dispreţuiesc şi decimează floarea tineretului nostru. (Tineretul liber, 24 decembrie 1989).

… Spitalele i-au găzduit pe teroriştii răniţi, i-au tratat ca pe pacienţi obişnuiţi, medicii respectând întrutotul jurământul lor profesional. Fiarele rămân însă fiare. Constantin Popa, 21 de ani, cu o forţă ieşită din comun, ajunge la Spitalul de Urgenţă. Este rănit, dar zbiară cât îl ţine gura: „Trăiască Ceauşescu! Mor pentru Ceauşescu!”. O singură fiolă de plegomazin este suficientă pentru a linişti un om agitat, până la adormire. Lui i se administrează opt, asociate cu diazepam şi fenobarbital. Nici o reacţie. Se zbate, ameninţă, nesimţind durerea provocată de rană. Este legat pe targă fedeleş, patru bărbaţi în putere îl ţin întins, dar cu forţa sa fizică neobişnuită îndoaie pur şi simplu targa din metal. Zbiară către un interlocutor numai de el văzut... „Am ucis copii ca să-l pot salva... Misiunea mea este să omor oameni. O voi face!” .... Despre alţi doi terorişti nu vom mai auzi, căci au decedat în zilele următoare prinderii. Medicii ne povestesc despre mutrele lor îngrozitor de înverşunate, despre ura din priviri şi perma-

nente ameninţări. „Dacă mor eu, vin alţi 400 care vă vor termina pe toţi”. Altul: „Am schimbat vreo douăzeci de meserii. Doar Ceauşescu mi-a redat demnitatea, încadrându-mă în securitatea lui secretă”. Adică în haita de lepădături, drogate, cu singura ştiinţă – aceea de a ucide. Iată fizionomia celor care au tras şi mai trag în noi de pe acoperişul blocurilor, de la ferestrele caselor conspirative. Medicul psihiatru, Mircea Dan Militaru, ne confirmă bănuiala că toţi aceşti terorişti sunt dopaţi, au primit un stimulent psihic care le înzecesc puterile şi pofta de-a ucide... (România liberă, 29 decembrie 1989).

… „Nişte şobolani au ieşit din subsol la palat şi trag în civili”, afirmă înciudat un ofiţer.

Cine sunt şobolanii?

Forţe speciale constituite ca o gardă a familiei Ceauşescu. Sunt organizaţi pe corpuri, grupaţi oarecum, având după toate aparenţele semne distinctive diferite. Au fost deosebiţi până acum datorită hainelor cu predilecţie negre, efigiei tiranului tatuată pe piept, sau prinderea stemei ceauşiste de chilot. Unii purtau o eşarfă vişinie cu dungă neagră în buzunar sau la gât, alţii ascundeau în buzunare cartea de vizită a lui Ceauşescu cu caractere aurite. Toţi sunt foarte bine antrenaţi fizic, având şi arme pe măsură. Principiul de organizare este cel al unei secte militare de tip feudal cu jurăminte, tatuaje, însemne oculte. Li s-a cultivat insistent spiritul de corp elitist, o aroganţă de supraoameni şi dispreţul absolut faţă de orice fiinţă omenească. Au fost recrutaţi în special indivizi marginalizaţi, („am făcut 20 de meserii. Ceauşescu mi-a redat demnitatea, angajându-mă în garda sa personală”) cu ridicat instinct de agresivitate şi cu vanitate patologică.

Medievalitatea acestor formaţiuni armate vine şi din vasalitatea îndelung şi insistent antrenată. Privilegiile erau enorme, iar puterea, absolută. În chiar interiorul formaţiei suspiciunea era enormă, filajul draconic permanent. O urmă doar, de bănuială, ducea la eliminarea fizică a oricărui membru al acestor forţe. Ceauşescu însuşi veghea la întreţinerea devotamentului acestor indivizi prin dialog direct, dovezi de mărinimie şi afecţiune. Se antrenau intens, 3-4 ore pe zi, forţă fizică şi arte marţiale, alte 3-4 ore trageri cu armament divers din orice poziţie. Ţintele erau guri, ochi, frunţi desenate pe hârtie. Anumiţi condamnaţi de drept comun şi-au primit pedeapsa

capitală din mâinile acestor indivizi, fiind obligaţi să-i înfrunte direct. Iar anumite antrenamente se făceau pe viu, cu arme şi cartuşe active, ca la ruleta rusească, şi se terminau cu răniţi şi chiar cu morţi. Erau cultivate, ca însuşiri supreme, nepăsarea în faţa morţii, supunerea faţă de Ceauşescu, forţa fizică, duritatea. Instinctul de conservare fusese anulat. (Însemnări din zilele Revoluţiei, Editura Militară, 1990, p. 31-32).

Elicoptere

... Un comando de patru elicoptere cooperând cu o grupă terestră de terorişti a atacat unitatea militară 01422 şi depozitul de muniţii al garnizoanei Râmnicu Sărat. După un intens schimb de focuri, militarii, sprijiniţi de peste 100 de membri ai gărzilor patriotice şi de muncitori veniţi din fabrici pentru a tăia căile de retragere ale acestor mercenari, au reuşit să lichideze atacul. (Scânteia Poporului, 23 decembrie 1989).

… La Comitetul Central, camera 226, în noaptea de 22/23 decembrie 1989 continuă cu intensitate activitatea de organizare a luptei. Iată câteva fragmente înregistrate:

Generalul **Iulian Vlad:** Ce naţionalitate aveau elicopterele pe care le-aţi doborât? Să-mi răspundă comandantul de la Craiova. Ce naţionalitate au elicopterele doborâte? Cum au venit şi altele, încă trei? Măi, tovarăşe general, nu puteţi cu o armată să faceţi faţă la nişte elicoptere? Ce-i cu ele? Aţi doborât 7?

(Către Mazilu): Profesore, situaţia se complică foarte tare. (La telefon): Chemaţi-l pe comandantul aviaţiei române!

Tot la telefon (discuţie cu generalul Ionescu): Ce-i cu elicopterele? Ce face comandantul aviaţiei, nu controlează cerul ţării? Vă rog să ridicaţi avioanele şi să le doborâţi! O să dau eu aviz generalului Mocanu. Dar faceţi şi dv. ceva! Suntem în război cu o putere străină. Ce face aviaţia noastră?

(Apoi, generalul discuta la telefon cu generalul Mocanu): După toate datele, suntem în luptă cu o ţară străină, care ne-a atacat cu elicoptere. S-au făcut raiduri la Craiova, Arad, Deva, Braşov, Hunedoara. În Bucureşti au distrus o companie. Tovarăşe general! Nu vă înţeleg, nu se simte nimic. Tovarăşe general Mocanu, suntem într-un moment foarte grav. Vă rog să intraţi în luptă.

Generalul **Guşă, (**descheiat la veston, fumează ţigară după ţigară şi vorbeşte la telefon. La un moment dat, se adresează generalului Rus, comandantul Aviaţiei)**: „**Fii atent, nenorociţii au urcat pe blocuri şi trag. Să vii cu elicopterele, să-i vezi şi tragi în ei pe blocuri. Să vadă că noi controlăm zona". Apoi către Mocanu: „Să fie subunităţi în camioane, la dispoziţia mea, pentru a acţiona. E un moment greu. Ce Tâncăbeşti? Ce desant?... Atenţie, să nu fie debarcat desantul".

În dialog cu contra-amiralul Iordache, comandantul Marinei: „Să se treacă la paza portului; dacă sunt străini, se împuşcă tot. Nu au voie să intre nici un pas în interior. Sunt trei-patru elicoptere cu desant, care vor să intre în ţară?! Comandantul aviaţiei să alerteze aeroporturile. Cum apar, cum tragi, sunt trupe de elită. A avut el rezervă şi nu am ştiut noi. Nu ştim de unde vin". (Sfârşitul dictaturii, Editura Clio, 1990, p. 77).

… Aflăm de la vecinii noştri de la antiaeriană şi alte amănunte interesante despre „oaspeţii" noştri nocturni. Se spune că se folosesc de nişte elicoptere de tipul „Cangur" care, asemenea marsupialului de la antipozi, fac nişte sărituri enorme în spaţiu ceea ce determină imposibilitatea detectării şi localizării, producându-le multă bătaie de cap radiolocatoriştilor. Auzi, Canguri în România! Peste toate câte ne-a adus regimul dictatorului, numai cangurii ne mai lipsesc! Canguri! Pe când şi... pantere roz? (Maior N.E. Vârgolici, Jurnal de revoluţie-manuscris).

Catacombe

... O echipă de ostaşi şi tineri cercetează etajele superioare ale clădirii. Nici urmă de terorişti. Parcă ar fi fost fantome. Probabil s-au retras pe scări de serviciu în tunele subterane necunoscute, construite la ordinul odiosului dictator. (Armata Poporului, 25 decembrie 1989).

… „Uimire, perplexitate, totală consternare în faţa inimaginabilelor ctitorii subterane ale acestui geniu al distrugerii pe care revoluţia le scoate acum la suprafaţă odată cu luptele tragice, dramatice, imprevizibile împotriva teroriştilor ce ieşeau şi intrau prin veritabile catacombe ale diavolului, amenajate în cele mai neobişnuite locuri: tuneluri, buncăre, galerii, cavouri, case „nevinovate" cu multe etaje dedesubt,

colosale adăposturi antiatomice; o întreagă „civilizaţie” a distrugerii şi genocidului clădită cu demenţă şi perversitate în scopuri ce abia acum ies la iveală spre uimirea întregii lumi; câte eforturi smulse pentru ca dictatorul să-şi amenajeze drumul spre iad – un iad care ar fi prea îngăduitor să-l primească!

Nu interesează acum, şi deocamdată, costul acestor fabuloase catacombe ale morţii – de pildă, câte şcoli ori creşe s-ar fi putut face cu materialele şi banii şi truda înghiţite de aceste buncăre; este uimitoare, paralizantă, aproape pentru orice om normal diabolica premeditare cu care dictatorul şi-a construit aceste subterane destinate, cu bună ştiinţă, genocidului, pe care le-a pregătit, iată, în cele mai mici detalii.” (Flacăra libertăţii, 28 decembrie 1989).

... Abia m-am întors din uriaşul labirint pe care îl reprezintă subsolurile clădirii pe care ne-am obişnuit să o numim „Sediul C.C.” – ului şi cu greu îmi pot aduna gândurile. Pentru că ceea ce am văzut acolo aproape că depăşeşte puterea mea de înţelegere; frigidere ticsite cu carne de toate sortimentele; cuprinzătoare magazii de alimente în care (mai) sunt depozitate bunătăţi cărora poporul nostru le-a uitat de mult gustul şi culoarea; magazii cu lenjerie de cea mai bună calitate – cum nu am văzut niciodată; dormitoare confortabile; săli de lucru, instalaţii de aer condiţionat dispuse peste tot; scări luxoase şi un adevărat hăţiş de tunele şi coridoare – toate luminate ca ziua. Adânca revoltă ce m-a cuprins văzând acest paradis în care trăiau cei care ne constrângeau prin lege ca să ducem o viaţă „raţională”, să ne alimentăm „ştiinţific” mi-a fost, în parte, diminuată de activitatea curajoasă a celor care au acţionat şi acţionează acolo...

Da, pentru că aici nu s-au descoperit numai lucrurile amintite mai sus, ci şi un adăpost antiaerian, aparatură tehnică ultramodernă, tunele ce conduc în diferite puncte ale oraşului şi – atenţie, acum urmează produsele destinate poporului! – armament, muniţii, substanţe toxice de luptă, dispozitive pentru lansarea gazelor lacrimogene! Incredibil, dar adevărat! (România liberă, 20 decembrie 1989).

... Condamnând atrocităţile comise de bandele teroriste ale fostului tiran împotriva poporului român, Eugen Ionescu relata reporterului unui ziar francez: „Diavolul antrena uneltele

sale în tabere secrete şi aceştia se deplasau pe dedesubtul Bucureştiului fără ca măcar să se bănuiască prezenţa lor. Este extraordinar şi terorizant să afli că există 50 de kilometri de subterane care întretaie Bucureştiul şi care permit forţelor răului să se infiltreze pretutindeni". (România liberă, 29 decembrie 1989).

Comori

… Familia dictatorului român Ceauşescu, răsturnat vineri de la putere, ar dispune de patru sute de milioane de dolari în aur în bănci din Zürich, în timp ce România deţine oficial în băncile elveţiene numai 70 milioane dolari – afirmă ziarul **Tribune de la Geneve,** citat de agenţiile France Press şi Efe. (Scânteia Poporului, 24decembrie 1989).

... Stupefacţie, uluire, mânie, revoltă. Asemenea sentimente ne-au încercat pe toţi atunci când mediile de informare au vorbit despre miliardul de dolari depus de perechea de scelераţi la băncile elveţiene. Se vorbea de multă vreme despre o asemenea practică, dar iată, ceea ce doar se bănuia întrece orice imaginaţie. Cum a fost posibil aşa ceva? Iată o întrebare firească, pe care şi-o pune orice om normal, de la noi şi de oriunde... (Tineretul liber, 29 decembrie 1989).

... Modul în care s-a acţionat de clica patrihoţilor a fost împrumutat de la lumea interlopă. Se ştie că o parte din sumele obţinute prin infracţiune de Mafia şi alte organizaţii criminale sunt depuse prin interpuşi în conturi numeroase, de preferinţă în Elveţia, unde legislaţia asigură un caracter confidenţial operaţiunilor bancare. Trecerea apoi a fondurilor prin unul sau mai multe conturi din diferite bănci are ca scop pierderea urmelor, pentru disimularea caracterului, provenienţei şi destinaţiei sumelor derulate în timp. Dar fondurile enorme, evaluate la peste un miliard dolari, care se mai găsesc acum la băncile străine nu reprezintă decât o faţă a problemei... (România liberă, 30 decembrie 1989).

… Agenţia austriacă APA anunţă că avocatul Moritz Leuenberger, deputat social-democrat din Zürich, a declarat că, potrivit informaţiilor de care dispune, în ultimul timp s-au efectuat o serie de transporturi de aur din România în Elveţia. Nu este exclus – a spus el – ca membri ai familiei Ceauşescu, care trăiesc în străinătate, să încerce să intre în posesia acestor bani. Se aminteşte că, din 1973, la Viena lucrează fratele dic-

tatorului, Marin Ceauşescu, în calitate de şef al reprezentanţei comerciale române. (România liberă, 25 decembrie 1989).

Luni, 25 decembrie 1989, a avut loc procesul lui Nicolae Ceauşescu şi al Elenei Ceauşescu în faţa Tribunalului Militar extraordinar.

Capetele de acuzare au fost:

5. Încercarea de a fugi din ţară pe baza unor fonduri de peste 1 miliard de dolari depuse în bănci elveţiene.

....

Pentru aceste crime grave săvârşite împotriva poporului român şi a României, inculpaţii Nicolae Ceauşescu şi Elena Ceauşescu au fost condamnaţi la moarte şi confiscarea averii.

Sentinţa a fost definitivă şi a fost executată.

*

Atunci, după fuga lui Ceauşescu, asemenea informaţii şi mesaje predominau în spaţiul public românesc. Bombardamentul audio-vizual şi zvonistic era năucitor, zdrobea minţile şi scotea din ţâţâni raţiunea.

Ne-am pierdut în extazul victoriei şi am trăit câteva zile în lumea fantasmelor.

Cu preţul a peste 1000 de morţi, a peste 3000 de răniţi...

CUPRINS

Tipărit în România

Craiova, Aleea Teatrului, nr.2, bl. T1, parter
Tel./Fax: 0251 414 003;
Mobil: 0722 216 508, 0722 216 509, 0741 205 715
e-mail: sitech@rdslink.ro; editura_sitech@yahoo.com